

**UCHWAŁA NR XIX/206/2020
RADY MIEJSKIEJ W BARCINIE**

z dnia 5 czerwca 2020 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie
Barcin na lata 2020 - 2027**

Na podstawie 18.ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020 r. poz. 713) i art. 16b oraz art.17 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1507, z późn. zm.¹⁾) Rada Miejska w Barcinie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjąć Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Barcin na lata 2020-2027 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Barcina.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

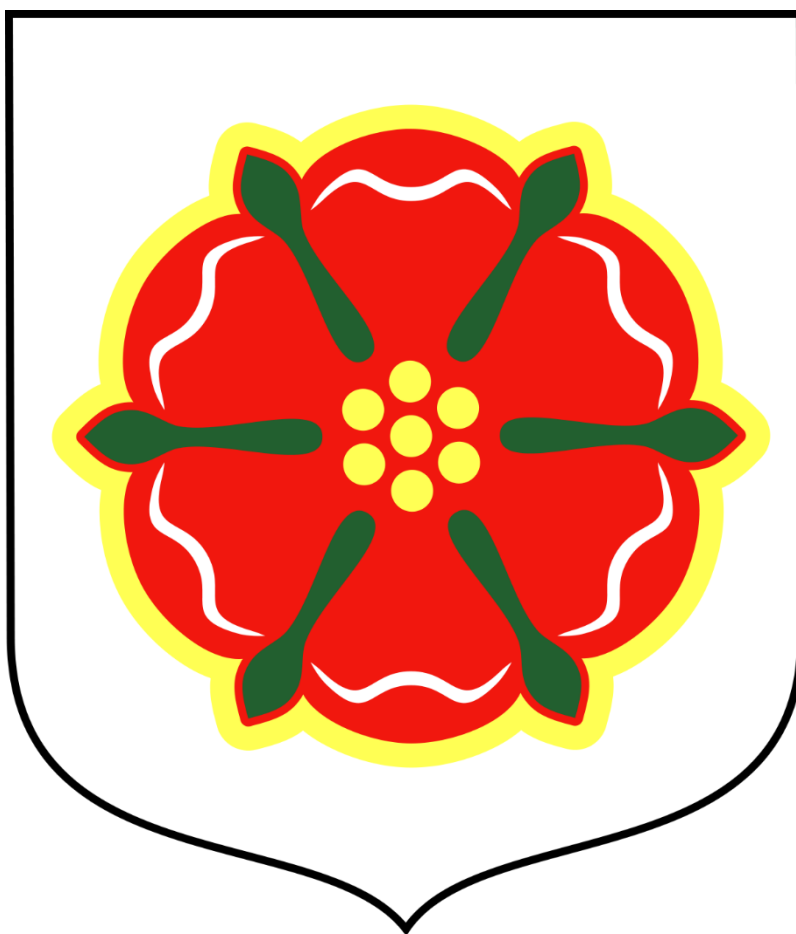
¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2019 r. poz. 1622, 1690, 1818 i 2473.

Załącznik do Uchwały Nr

Rady Miejskiej w Barcinie

z dnia

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH W GMINIE BARCIN
2020 – 2027**

**„Nigdy nie ma wystarczającej ilości czasu,
by zrobić wszystko,
ale zawsze jest wystarczająca ilość, by zrobić to,
co najważniejsze”**

- Brian Tracy

Spis treści

I. Wprowadzenie	1
II. Metoda opracowania Strategii.....	5
III. Charakterystyka sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Barcin	9
3. 1. Położenie, powierzchnia i demografia.....	9
3. 2. Rynek pracy.....	11
3. 3. Gospodarka mieszkaniowa	13
3. 4. Edukacja, kultura, turystyka i sport	15
3. 5. Służba zdrowia	19
3. 6. Organizacje pozarządowe	20
3. 7. Samorządowe podmioty wsparcia społecznego.....	23
IV. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Barcin	29
4. 1. Niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba.....	37
4. 2. Ubóstwo.....	44
4. 3. Bezrobocie	47
4. 4. Problemy osób starszych	54
4. 5. Uzależnienia.....	59
4.6. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz problemy dzieci i młodzieży	67
4. 7. Przemoc w rodzinie.....	71
4. 8. Bezdomność.....	74
V. Wyniki badań ankietowych mieszkańców Gminy Barcin	76
VI. Kapitał społeczny Gminy – inwentaryzacja dobrych i słabych stron metodą SWOT	98
VII. Kierunki i prognozy zmian wynikających z diagnozy społecznej	103
7. 1. Cele główne i operacyjne oraz ich hierarchia, działania oraz wskaźniki.....	109
7.2. Sposób realizacji Strategii	122
7.3. Źródła finansowania Strategii	123
7.4. Monitoring i ewaluacja Strategii.....	123
VIII. Podsumowanie i wnioski końcowe	125
Spis tabel i wykresów	128

I. Wprowadzenie

Rozwiązywanie problemów społecznych stanowi jedno z najważniejszych zadań administracji publicznej wszystkich szczebli. Działania w obszarze polityki społecznej muszą być realizowane w ramach zintegrowanego systemu, w którym równorzędnym partnerem administracji samorządowej powinny być organizacje i instytucje należące do różnych sektorów życia publicznego (organizacje pozarządowe, kościoły, związki wyznaniowe, podmioty gospodarcze). Niezbędnymi warunkami efektywnej realizacji zadań z zakresu polityki społecznej są: rzetelna diagnoza rzeczywistych problemów i potrzeb społeczności lokalnej oraz długofalowy plan działań. Odpowiedzią na te postulaty jest niniejsza Strategia.

Celem głównym Strategii jest stworzenie wszystkim mieszkańcom Gminy Barcin warunków do aktywnego udziału w życiu społeczności lokalnej na miarę potrzeb i możliwości. Zaplanowane działania skupiają się przede wszystkim na utrzymaniu i rozwoju funkcjonującego systemu pomocy społecznej, opartego na współpracy wielu instytucji i organizacji pozarządowych w rozwiązywaniu problemów społecznych, aktywizacji środowisk i osób marginalizowanych, zagrożonych lub dotkniętych wykluczeniem społecznym oraz na edukacji społecznej. Planowane w Strategii działania przewidują znaczący udział (poza jednostkami Gminy i innymi instytucjami publicznymi) partnerów społecznych, organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej. Zrównoważony rozwój społeczny nie jest możliwy, jeżeli w społeczności tej nie zostaną w sposób kompleksowy zidentyfikowane problemy społeczne. Z tych względów niezbędne dla społeczności lokalnych jest stworzenie strategii uwzględniającej zarówno cele rozwojowe, jak i rozwiązania bieżących problemów dotyczących mieszkańców.

Zadania, jakie zostały postawione przed pomocą społeczną wymuszają konieczność wprowadzenia różnorodnych oraz niekonwencjonalnych form pomocy, jak również profesjonalnego i systematycznego diagnozowania problemów społecznych, wynikających ze zmian politycznych oraz gospodarczych w kraju. W związku z powyższym niezbędnym staje się opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Barcin na lata 2020 - 2027, która musi uwzględniać osiągnięcie celów społecznych na zasadach wyznaczających wspólnotowość społeczności lokalnej zgodnie z zasadą subsydiarności, osobistej wolności i zasadzie solidarności społecznej. ***Dokument niniejszy opiera się na najważniejszych i akceptowalnych wartościach współczesnej polityki społecznej, które tworzą podstawy bezpieczeństwa socjalnego tzn. gwarancji dochodów i usług na wypadek pojawienia się źródeł ryzyka, takich jak: utrata pracy, przewlekła i długotrwała choroba, niepełnosprawność, zdarzenia losowe itp.*** Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada inwestycje

w człowieka i wykorzystanie potencjału ludzkiego, co jest podstawą spokoju społecznego, opartego o wartości harmonijnej współpracy i współzycia między ludźmi. Dokument ten uwzględnia uznanie rodziny za podstawową instytucję społeczną, a cele wyznaczone w nim, wspierają życie rodzinne oraz indywidualny rozwój jednostek, co nadaje mu również wymiar prorodzinny.

W Strategii przedstawiono diagnozę problemów społecznych występujących na terenie Gminy Barcin z punktu widzenia kwestii, będących w zainteresowaniu pomocy społecznej. Diagnoza ta oparta została na danych, którymi dysponuje Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie, Urząd Miejski w Barcinie, Powiatowy Urząd Pracy w Żninie oraz na danych Głównego Urzędu Statystycznego i innych podmiotów realizujących zadania szczegółowe z ważnych obszarów życia społecznego lub je badające.

Na przestrzeni lat model polityki społecznej poddawany był ewaluacjom, co przyczyniało się do wielu zmian zadań i funkcji pomocy społecznej, będącej jej istotnym elementem tej polityki. Słusznym staje się podejście przechodzenia tego modelu od modelu typowo ratowniczego, w którym to udzielana jest głównie pomoc materialna, do modelu nastawionego na wzmocnienie postaw aktywnych oraz wspierających osoby i rodziny w rozwiązywaniu problemów. Dlatego też, w takim ujęciu szczególną wagę i rangę zmianie tego modelu przypisuje się pracy socjalnej, realizowanej w oparciu o metody pracy wywodzące się z obszaru takich nauk jak: pedagogika, socjologia, psychologia, prawo, medycyna i wiele innych dziedzin. Wszystkie gminne samorządy, które wykonując zadania własne z zakresu polityki społecznej, a także inne zadania zlecane im do wykonania przez rząd, zobowiązane są do jak najsprawniejszego organizowania lokalnej przestrzeni społeczno-gospodarczej. Jednym z elementów tej organizacji są ośrodki pomocy społecznej, które stały się podstawowym podmiotem realizacji pracy socjalnej. Ośrodki pomocy społecznej stają się także istotnym ogniwem systemu poradnictwa specjalistycznego i specjalistycznych usług społecznych, których założeniem powinno być aktywizowanie osób, grup oraz całego środowiska lokalnego.

Działania Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Barcinie, mają na celu nie tylko łagodzenie skutków trudnej sytuacji życiowej i materialnej mieszkańców gminy, lecz mają się także skupiać na usuwaniu przyczyn doprowadzających osoby, rodziny czy grupy do dysfunkcji w ich funkcjonowaniu na poziomie życia oraz rozwoju indywidualnego i społecznego. Jednym z obszarów oddziaływania na społeczność lokalną ośrodków pomocy społecznych jest kreowanie i inicjowanie zmian oraz rozwiązań z obszarów najistotniejszych problemów społecznych. Takim celem służyć ma niniejsza Strategia, której opracowanie, a następnie jej wdrażanie może stanowić odpowiedź tutejszego samorządu na zmieniające się problemy Gminy Barcin.

Strategie rozwiązywania problemów społecznych można uznać za względnie trwałe wzory interwencji społecznych, podejmowanych w celu poprawy tych stanów rzeczy, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Barcin, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej funkcjonujących na terenie Gminy, które będą podejmować określone działania dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb wybranych kategorii osób i rodzin.

Niniejszy dokument został przygotowany przez zespół pracowników ośrodka pomocy społecznej w Barcinie, który został powołany zarządzeniem nr 3/2019 dyrektora Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Barcinie z dnia 18 stycznia 2019 roku.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Barcin na lata 2020-2027, staje się jednym z narzędzi realizacji polityki społecznej gminy Barcin. Obowiązek opracowania tego dokumentu wynika przede wszystkim z art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 ze zm.), w którym czytamy:

„Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

W związku z powyższym niniejszy dokument został oparty o uwarunkowania prawno-systemowe zawarte w poniższych ustawach:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 ze zm.);
- Ustawa z dnia 26 października 1982. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277 ze zm.);
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2018 r., poz. 1878 ze zm.);
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2133 ze zm.);
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111 ze zm.);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2019 r. poz. 1482 ze zm.);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1373 ze zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 ze zm.);
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2019 r. poz. 670 ze zm.);
- Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1282 ze zm.);

- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1111 ze zm.);
- Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2017 poz. 2092 ze zm.);
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1390 ze zm.);
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 ze zm.);
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2019 r. poz. 473 ze zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2019 r. poz. 852 ze zm.);
- Uchwały Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dobry start” (M.P. z 2018 r. poz. 514);
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 176 ze zm.);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1172 ze zm.);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2019r. poz. 688 ze zm.);
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks Postępowania Administracyjnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 256 ze zm.);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869 ze zm.).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Barcin na lata 2020 – 2027, zorientowana jest na wszechstronny rozwój i wyrównywanie szans społecznych mieszkańców Gminy Barcin, poprzez rozwijanie form pracy socjalnej, doskonalenie poradnictwa specjalistycznego, działania profilaktyczne, edukacyjne i interwencyjne. Dokument zakłada rozwijanie i doskonalenie współpracy służb pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi i instytucjami działającymi w obszarze polityki społecznej takimi jak: podmioty służby zdrowia, wymiaru sprawiedliwości, wymiaru ścigania oraz placówkami oświatowymi i opiekuńczymi. Zawarte w tym dokumencie cele do osiągnięcia, wynikają z rzeczywistych potrzeb mieszkańców oraz uwzględniają potencjał ekonomiczny i społeczny Gminy Barcin. Realizacja określonych działań umożliwi osiągnięcie optymalnego poczucia bezpieczeństwa socjalnego przez mieszkańców Gminy Barcin.

II. Metoda opracowania Strategii

Opracowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Barcin na lata 2020-2027 jest spójna i skoncentrowana na nadrzędnej wizji rozwoju Unii Europejskiej, Województwa Kujawsko-Pomorskiego, rozwoju Powiatu Żnin i Gminy Barcin.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. Strategia podkreśla potrzebę wspólnego działania państw UE na rzecz wychodzenia z kryzysu, wprowadzania reform związanych z globalizacją, starzeniem się społeczeństw i rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystania zasobów. W celu realizacji tych założeń zaproponowano następujące priorytety:

wzrost inteligentny (ang. smart growth), czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach,

wzrost zrównoważony (ang. sustainable growth), czyli transformacja w kierunku gospodarki konkurencyjnej, niskoemisyjnej i efektywnie korzystającej z zasobów,

wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu (ang. inclusive growth), czyli wspieranie gospodarki z wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną (<https://www.gov.pl/web/rozwoj/strategia-europa-2020>).

Strategia określająca wizję Województwa Kujawsko-Pomorskiego brzmi następująco: *„Uczestnictwo wszystkich mieszkańców w życiu społeczności lokalnych oraz społeczności regionu”*. Misją województwa jest natomiast: *„Tworzenie warunków dla rozwoju samodzielności i aktywności mieszkańców w życiu społecznym”*. Dokumenty programowe zostały opracowane, przyjęte i wdrażane przez wojewódzki samorząd. Władze województwa kujawsko – pomorskiego opracowały Strategię Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020, która została przyjęta uchwałą Nr XLI/586/05 Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego z dnia 12.12.2005 r. wraz z programem strategicznym dla pomocy społecznej „Stymulowanie rozwoju pomocy społecznej w województwie kujawsko – pomorskim – perspektywa środowiskowa i instytucjonalna”. W programie strategicznym dla pomocy społecznej wytyczono misję województwa określoną, jako: *„Zintegrowane działania pomocy społecznej na rzecz mieszkańców województwa kujawsko pomorskiego uwzględniając potencjał wszystkich partnerów lokalnych”*. Misja ta została określona poprzez realizację celów operacyjnych wymienionych poniżej:

- identyfikacja i badanie natężenia problemów społecznych w sferze pomocy społecznej,
- profilaktyka i działania na rzecz wychodzenia z kręgu pomocy społecznej,
- rozbudowa i modernizacja infrastruktury pomocy społecznej,

- usprawnienie systemu komunikacji i współpracy pomiędzy realizatorami pomocy społecznej,
- edukacja i rozwój kadry pomocy społecznej.

Strategia Rozwoju Powiatu Żnińskiego na lata 2012-2022 jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki rozwoju dla powiatu do 2022 roku. Jako kompleksowa, perspektywiczna koncepcja, określa ona cele rozwoju oraz warunki, zasady i etapy ich osiągnięcia. Dokument ten jest nadrzędnym instrumentem zarządzania rozwojem lokalnym i podstawą długookresowej, lokalnej polityki społeczno-gospodarczej w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju.

Strategia Rozwoju Powiatu Żnińskiego na lata 2012-2022 składa się z części diagnostycznej i programowej (Uchwała nr XIV/99/2012 Rady Powiatu w Żninie z dnia 27.01.2012 roku). Celem strategicznym tegoż dokumentu jest m.in. **„poprawa jakości życia mieszkańców poprzez budowanie kapitału społecznego, dążenie do spójności społecznej rozumianej jako wyrównywanie szans i możliwości rozwoju oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu”**. Wskazany cel strategiczny ma być osiąganym przez realizację następujących celów operacyjnych:

1. Rozwój jakości i poziomu wykształcenia mieszkańców, dostosowany do wymogów rynku pracy.
2. Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy.
3. Zapewnienie opieki społecznej, wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz osób z zaburzeniami psychicznymi, aktywna walka z patologiami i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
4. Zapewnienie bezpieczeństwa oraz ładu i porządku publicznego.

Na szczeblu Gminy Barcin obowiązująca Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Barcin na lata 2009-2020, którą przyjęto Uchwałą Rady Miejskiej w Barcinie Nr XL/362/2009 w dniu 18 grudnia 2009 roku, wyznacza cztery cele strategiczne. **Misją** Gminy Barcin określoną w dokumencie jest **„Poprawa konkurencyjności Gminy oraz standardu życia mieszkańców poprzez zrównoważony rozwój oparty na optymalnym wykorzystaniu zasobów lokalnych”**. Natomiast wizją, jako elementu wpływającego na kierunek rozwoju lokalnego gminy Barcin jest: **„Nowoczesna, zasobna i przyjazna gmina idealnym miejscem dla mieszkańców, przedsiębiorstw i turystów”**. Tak sformułowana misja i wizja rozwoju Gminy Barcin, pozwoliła na określenie niżej wskazanych celów strategicznych i celów operacyjnych.

Cel strategiczny I

Rozwinięta zmodernizowana i nowoczesna infrastruktura techniczna.

Cele operacyjne:

- a) rozbudowana sieć kanalizacyjna i uporządkowana gospodarka ściekowa;
- b) poprawa stanu sieci wodociągowej;
- c) nowoczesny system gospodarki odpadami;
- d) zwiększona dostępność komunikacyjna i zmodernizowana sieć drogowa.

Cel strategiczny II

Stworzenie szerokiej oferty w zakresie kultury, sportu i rekreacji wykorzystującej lokalne zasoby, angażującej mieszkańców i atrakcyjnej dla turystów.

Cele operacyjne:

- a) nowoczesne, dobrze wyposażone obiekty sportowe;
- b) rozwinięta baza kulturalno-oświatowa;
- c) stworzenie oferty turystycznej i rekreacyjnej w oparciu o dziedzictwo przyrodnicze i zasoby naturalne.

Cel strategiczny III

Wysoki standard życia mieszkańców poprzez zapewnienie bezpieczeństwa publicznego i socjalnego.

Cele operacyjne:

- a) zapewnienie ładu i porządku publicznego;
- b) stworzenie bazy mieszkaniowej dla ludzi w niedostatku;
- c) utrzymanie istniejących zasobów mieszkaniowych, poprawa ich standardu oraz zwiększenie ilości mieszkań komunalnych;
- d) przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej, ograniczenie przestępczości.

Cel strategiczny IV

Wzrost konkurencyjności gminy poprzez stworzenie warunków umożliwiających trwały i zrównoważony lokalny rozwój gospodarczy.

Cele operacyjne:

- a) zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy Barcin;
- b) wzrost konkurencyjności poprzez wdrażanie nowoczesnych technologii w Gminie Barcin.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Barcin na lata 2020-2027, wpisuje się najmocniej w III cel strategiczny obowiązującej do 2020 roku Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Barcin: **„Wysoki standard życia mieszkańców poprzez zapewnienie bezpieczeństwa publicznego i socjalnego”** oraz cel strategiczny określony w Strategii Rozwoju Powiatu Żnińskiego na lata 2012-2022. **„Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez budowanie kapitału społecznego, dążenie do spójności społecznej rozumianej jako wyrównywanie szans i możliwości rozwoju oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu”**.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Barcin na lata 2020-2027 powstała według wskazanych poniżej etapów.

ETAP I POWOŁANIE ZESPOŁU DS. OPRACOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. Określenie zadań dla członków Zespołu i terminów ich realizacji.
2. Okresowa ocena wykonanych zadań.

ETAP II ORGANIZACJA BADANIA ANKIETOWEGO

1. Przygotowanie i przeprowadzenie badania przez MGOPS w Barcinie.
2. Wybór miejsc dystrybucji ankiet.
3. Określenie terminu trwania badania.
4. Opracowanie wyników ankiet i włączenie ich do diagnozy problemów społecznych.

ETAP III OPRACOWANIE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. Przygotowanie analizy uwarunkowań społeczno-gospodarczych w oparciu o dane zastane i wyniki badań ankietowych.
2. Opracowanie diagnozy lokalnych problemów społecznych wraz z analizą SWOT zidentyfikowanych problemów społecznych.
3. Określenie misji (celu głównego), celów strategicznych i kierunków działań wraz ze wskaźnikami ich realizacji.
4. Określenie zasad finansowania działań Strategii wraz z zasadami jej monitoringu i ewaluacji.

ETAP IV KONSULTACJE SPOŁECZNE PROJEKTU STRATEGII

1. Zarządzenie konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
2. Podanie informacji o konsultacjach do wiadomości publicznej.
3. Uwzględnienie zgłoszonych uwag w projekcie.
4. Przekazanie projektu do uchwalenia Radnym Gminy Barcin.

Niniejszą Strategię, opracowano zgodnie z ogólnymi warunkami stawianym tego typu dokumentom. W pierwszej części dokumentu tzw. części diagnostycznej, zawarto dane ilościowe z punktu widzenia pomocy społecznej o występujących problemach i potrzebach społecznych. Przeanalizowano dane demograficzne, sytuację na rynku pracy, wskazano usługi społeczne z zakresu edukacji, ochrony zdrowia, kultury oraz dane z zakresu świadczeniobiorców pomocy społecznej. Dane te pochodzą głównie z opracowań i statystyk Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Barcinie, Urzędu Miejskiego w Barcinie, Komisariatu Policji w Barcinie, Sądu Rejonowego w Szubinie, Powiatowego Urzędu Pracy w Żninie, a także z Głównego Urzędu

Statystycznego i innych podmiotów badań publicznych. W drugiej części niniejszego dokumentu, zidentyfikowano analizą SWOT zjawiska i tendencje, walory i ograniczenia występujące w Gminie i otoczeniu, które mogą być impulsem do rozwoju lub jego utrudnieniem. Celem opracowania metodą analizy SWOT było określenie zagrożeń, wykorzystanie szans i potencjału, wzmacnianie słabych stron i opieranie się w działaniach na mocnych stronach. Tak opracowane dane i zdefiniowane problemy, stały się podstawą opracowania trzeciej części dokumentu określającego kierunki zmian, wynikających z diagnozy oraz określenia celów głównych i operacyjnych. Cele te stały się następnie wyznacznikiem działań do wykonania, przypisania ich do realizacji uprawnionym podmiotom, określenia spodziewanych efektów wynikających z wdrożenia tych działań oraz określenia metod ich oceny poprzez wskazanie mierzalnych wskaźników.

Tak przygotowany dokument, staje się narzędziem dokonywania zmian w perspektywie okresu od 2020 do 2027 roku w obszarze problemów społecznych, będących w zainteresowaniu lokalnych kreatorów polityki społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem problemów z obszarów pomocy społecznej. Realizacja wskazanych działań do osiągnięcia zakładanych celów, oparta jest na trwałych wzorcach interwencji społecznych, które służą poprawie warunków zaspakajania potrzeb mieszkańców Gminy Barcin, którzy z różnych powodów znajdują się w sytuacji kryzysowej lub zagrożeni są marginalizacją bądź wykluczeniem społecznym. Wyznaczone w Strategii cele i działania są elastyczne oraz otwarte. Oznacza to, że jeśli zajdzie taka potrzeba, dokument ten będzie mógł być poddany weryfikacjom i modyfikacjom z uwzględnieniem bieżących potrzeb, sytuacji społeczno-ekonomicznej, wymogów prawnych lub pogłębionej diagnozy społecznej.

III. Charakterystyka sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Barcin

3.1. Położenie, powierzchnia i demografia

Gmina Barcin położona jest w południowo-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie żnińskim, etnograficznie należy do Pałuk. Od północy sąsiaduje z gminami Łabiszyn i Złotniki Kujawskie, od wschodu z gminą Pakość, od południa z gminą Dąbrowa, a od zachodu z gminą Żnin.

Przez Gminę przepływa rzeka Noteć. Na jej terenie znajdują się dwa jeziora: Wolickie i Sadłogoskie oraz fragment jeziora Kierzkowskiego, o łącznej powierzchni 337 ha. Gmina Barcin zlokalizowana jest przy trasach komunikacyjnych: Bydgoszcz – Mogilno (nr 254) oraz Inowrocław – Żnin (nr 251). Od Torunia dzieli ją 60 km (Autostrada A1), od Bydgoszczy 35 km, a od Inowrocławia 20 km. **Gminę zamieszkuje ok. 15 255 osób.** Największymi skupiskami ludności są: miasto Barcin liczące 7 642 mieszkańców (50% ludności gminy) i miejscowość Piechcin 2 946 mieszkańców. Powierzchnia całkowita gminy obejmuje obszar 12.088 ha. Ogólna gęstość zaludnienia wynosi ok. 120 os/km². Teren podzielony jest na 21 miejscowości: Aleksandrowo, Augustowo, Barcin, Barcin Wieś, Dąbrówka Barcińska, Gulczewo, Józefinka, Julianowo, Kania, Knieja, Krotoszyn, Mamlicz, Młodocin, Pturek, Piechcin, Sadłogoszcz, Wolice, Wapienno, Zalesie Barcińskie, Złotowo, Szeroki Kamień, które tworzą 15 sołectw. Poniższe tabele przedstawiają przyrost naturalny i liczbę osób w wieku senioralnym, a także podział wiekowy mieszkańców Gminy Barcin. Dane te wykazane są na 31 grudnia 2018 roku.

Tabela 1: Urodzenia i zgony w latach 2015 – 2018

	2015	2016	2017	2018
Urodzenia	149	135	174	142
Zgony	158	158	169	172

Źródło: Raport o stanie Gminy Barcin za 2018 rok

Tabela 2: Liczba mieszkańców Gminy Barcin 60+

	Kobiety	Mężczyźni	Miasto	Wieś
60+	2048	1509	2072	1485

Źródło: Raport o stanie Gminy Barcin za 2018 rok

Tabela 3: Przedział wiekowy mieszkańców Gminy Barcin

Przedział wiekowy	Liczba osób
0-6 lat	1050
7-18 lat	1877
19-59 lat	8771
60+	3557

Źródło: Raport o stanie Gminy Barcin za 2018 rok

Dane powyższe wskazują, że blisko 24% mieszkańców osiągnęło wiek powyżej 60-go roku. Oznacza to, że co czwarty mieszkaniec gminy jest seniorem. Natomiast liczba osób do 18-go roku

życia wynosi 2927 osób, co stanowi 19,2% ogółu mieszkańców. Jest to niekorzystna dynamika i proporcja demograficzna, która przy zachowaniu długofalowym obecnej tendencji może mieć wiele negatywnych następstw społecznych i ekonomicznych. Niestety ujemny przyrost naturalny (z wyłączeniem 2017 roku) potęguje efekt starzenia się społeczności Gminy Barcin. Liczba dzieci urodzonych w ostatnich latach utrzymuje się na podobnym poziomie mimo wprowadzonych działań rządowych, które miały ten trend odwrócić. Na spadającą liczbę urodzeń może mieć kilka czynników: zmniejszenie dzietności, zmiana stylu życia młodych ludzi, późne macierzyństwo i ojcostwo oraz wydłużający się okres usamodzielniania społecznego młodego pokolenia podyktowany m.in. warunkami ekonomicznymi. Obecnie, największą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym 57,5% ogółu mieszkańców. Jednak w przyszłości stan ten będzie miał wpływ na znaczny wzrost osób w wieku senioralnym, co pociąga ze sobą wiele konsekwencji. Oznacza to, że znacząca część zasobów gminnych (środki finansowe i zasoby kadrowe) będzie musiała zostać skierowana do najstarszej grupy mieszkańców. Starzejące się społeczeństwo to również malejące zasoby pracy. Wzrost liczby osób starszych niewątpliwie zwiększy zapotrzebowanie na usługi związane z pomocą społeczną, w szczególności sprzyjąc temu będą (przewidywane wartości przyszłych emerytur i rent w porównaniu do przeciętnej płacy) względnie niskie dochody tych osób.

3.2. Rynek pracy

Gmina Barcin jest regionem o bogatych tradycjach przemysłowych, a jej rozwój jest ściśle związany z występowaniem pokładów wapienia i margli jurajskich, których eksploatację w kamieniołomach Bielaw, Wapienna i Piehcina rozpoczęto od 1860 roku.

Obecnie złożę jest eksploatowane metodą odkrywkową w jednej z największych kopalni kamienia wapiennego w Polsce o głębokości 100 m. W regionie produkowany jest cement, wapno, mączka wapienna, mieszanki mineralno-asfaltowe.

Największe podmioty gospodarcze na terenie Gminy Barcin związane z wydobyciem kamienia wapiennego:

- Lafarge Holcim Cementownia Kujawy w Bielawach – wydobycie kamienia wapiennego oraz produkcja cementu,
- CRH Trzuskawica Zakład Kujawy w Bielawach – produkcja wapna,
- Mapei – chemia budowlana, produkcja klejów i zapraw budowlanych,
- Tele-strop-system z Barcina Wsi – produkcja materiałów budowlanych,
- „POLBET” Sp. z o.o., - produkcja kostki brukowej,
- Firma U.P.H WALEX Zakład w Barcinie – produkcja kruszywa,

- Masfalt Sp. z o.o. – produkcja mas asfaltowych,
- Mowap Sp. z o.o. - produkcja mączki wapiennej.

Firmy innych branż działające na terenie Gminy Barcin:

- Global Technik – remont instalacji przemysłowych oraz obróbka skrawaniem metali,
- PAREM sp. z o.o.– konstrukcje stalowe, remonty instalacji przemysłowych,
- REMBEK Spółka z o.o.,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Uslugowo-Handlowe EKSPORT i IMPORT „HERSO”
branża meblarska,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Uslugowo-Handlowe Branzy Meblarsko-Drzewnej Cyryl Mikulski,
- Zakład Bednarski „BEKA”,
- PPU „WODBAR” Sp. z o.o. w Barcinie,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „OFO” Sp. z o.o.,
- Firma Pettino – produkcja odzieży dziecięcej.

W związku z produkcją o charakterze masowym na terenie Gminy rozwinął się także transport ciężarowy. Powstały takie **firmy transportowe, jak:**

- Cometto sp.j. Zdzisław Ciszewski, Zabłocki Transport - Zabłocki Jarosław,
- Agro-Trans Aleksander Józefowicz, Przedsiębiorstwo Transportowe „TRANSBUD BIS BIELAWY”.

W roku 2008 w Gminie Barcin utworzono Pomorską Specjalną Strefę Ekonomiczną. Strefa gospodarcza obejmuje tereny inwestycyjne zlokalizowane przy drodze wojewódzkiej nr 251 w sąsiedztwie firm Lafarge i Mapei. Do zagospodarowania pozostaje ok. 160 ha terenów inwestycyjnych, w tym 33,51 ha w Pomorskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej. Gmina Barcin została wyróżniona III miejscem w wojewódzkim finale konkursu „Grunt na Medal 2012”. W ramach promocji gospodarczej regionu Urząd Miejski w Barcinie współpracuje z Kujawsko-Pomorskim Centrum Obsługi Inwestora w Toruniu oraz Polską Agencją Inwestycji i Handlu S.A. w Warszawie.

Tabela 4: Działalność gospodarcza w Gminie Barcin

Podmioty gospodarcze – osoby fizyczne według danych GUS						
Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019 – stan na 31 stycznia
Liczba podmiotów ogółem	786	782	748	745	770	771

Liczba podmiotów w mieście	422	420	385	379	407	404
Liczba podmiotów na terenie wsi	364	362	363	366	363	367

Źródło: Raport o stanie Gminy Barcin za 2018 rok

Liczba podmiotów gospodarczych, działających na obszarze Gminy Barcin, utrzymuje się w ostatnich latach na względnie zbliżonym poziomie. W tym obszarze nie odnotowano spadku działalności podmiotów gospodarczych, co jest wskaźnikiem dobrze rokującym, jeśli określa się ewentualne przyszłe dochody Gminy oraz zasoby rynku pracy. Oczywiście nadal duże szanse rozwoju podmiotów gospodarczych, szczególnie zatrudniających znaczną grupę pracowników, daje Gminie funkcjonująca Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna. Największymi nowopowstałymi podmiotami gospodarczymi, które znacząco wpływają na lokalny rynek pracy są: zakład firmy Mapei – specjalizujący się w produkcji klejów i zapraw budowlanych oraz - firma Global Technik – specjalizująca się w remontach instalacji przemysłowych oraz obróbce ze skrawaniem metali. Nadal strategiczne znaczenie dla rozwoju Gminy Barcin ma Lafarge Holcim Cementownia Kujawy w Bielawach, zajmująca się wydobyciem kamienia wapiennego i produkcją cementu. Z Lafarge jest ściśle powiązany duży rynek podmiotów gospodarczych świadczących usługi transportowo-spedycyjne oraz remontowe i produkcyjne. Można stwierdzić, że rynek pracy ukształtowany jest w dużym wymiarze głównie przez podmioty gospodarcze wskazane wyżej. Niemniej szeroka sfera usług społecznych realizowana przez organ prowadzący, jakim jest Gmina Barcin, stała się dla mieszkańców istotnym elementem kształtującym lokalny rynek pracy. Sieć szkół i przedszkoli, samorządowa służba zdrowia, placówki kultury, a także pomoc społeczna oraz spółki gminne, to duża sfera oddziaływania na ogólny poziom zatrudnienia mieszkańców.

3.3. Gospodarka mieszkaniowa

Na terenie Gminy Barcin na koniec 2017 znajdowało się 4742 lokali i budynków mieszkalnych. Już w 2018 nadano kolejne 54 numery porządkowe dla budynków mieszkalnych. Mieszkaniowy zasób Gminy Barcin, według stanu na 31.12.2018, wynosi - 58 lokali mieszkalnych komunalnych o powierzchni 2.476,11 m², w tym na terenie wiejskim 38 lokali o powierzchni 1,809,39 m² oraz 50 lokali mieszkalnych o charakterze socjalnym o powierzchni 1.861,10 m², w tym 492,82 m² na terenie wiejskim. W celu wywiązania się z obowiązków

mieszkaniowych wobec mieszkańców nałożonych ustawami szczegółowymi, Gmina podnajmuje dodatkowo 16 lokali z przeznaczeniem na lokale socjalne (1 mieszkanie na terenie Barcina, 4 lokale w Krotoszynie oraz 11 lokali w Piechcinie). Łączna powierzchnia tych lokali stanowi 563,82 m². Ponadto w ramach realizacji pomocy o charakterze socjalnym od kilkunastu lat samorząd realizuje pomoc finansową dla osób i rodzin o najniższych dochodach. Pomoc ta polega na przyznawaniu i realizowaniu pomocy finansowej głównie w formie dodatków mieszkaniowych lub zasiłków celowych przyznawanych na podstawie ustaw szczegółowych. Liczba wypłaconych na dzień 31 grudnia 2018 roku dodatków mieszkaniowych wynosiła 2.662 świadczeń, które skierowane były do 301 rodzin. Koszt dodatków mieszkaniowych za 2018 rok wyniósł 487.790,27 zł bez uwzględnienia kosztów obsługi zadania.

Na przestrzeni ostatnich lat (od 2007 r. do 2019 r.) w Barcinie wybudowano 3 bloki wielorodzinne. Powstał jeden budynek socjalny i dwa deweloperskie. W 2018 roku deweloper rozpoczął budowę następnego budynku, który będzie zasiedlony z początkiem 2020 roku.

Rozwój budownictwa na terenie Gminy Barcin obrazują poniższe dane:

Tabela 5: Ilość nadanych numerów porządkowych dla budynków mieszkalnych

Rok	Ilość nadanych numerów porządkowych dla budynków mieszkalnych:
2014	28
2015	30
2016	44
2017	28
2018	54
Razem	184

Źródło: Raport o stanie Gminy Barcin za 2018 rok

Sytuacja mieszkaniowa mieszkańców gminy Barcin, choć w ostatnich latach znacznie się poprawiła za sprawą przyrostu mieszkań, który wynika głównie z budownictwa jednorodzinnego i budownictwa wielorodzinnego deweloperskiego, wymaga nadal interwencji samorządu, w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych osób i rodzin o najtrudniejszej sytuacji bytowej i finansowej. W ostatnich latach komisja mieszkaniowa, działająca przy Urzędzie Miejskim w Barcinie, rozpatruje każdego roku kilkanaście (15-25) wniosków o przydział mieszkania socjalnego lub komunalnego. Na liście oczekujących na lokal socjalny według stanu na 31.12.2018 rok znajduje się 25 gospodarstw domowych jednoosobowych i wieloosobowych. W 2018 roku burmistrz Barcina zaproponował 6 osobom z listy mieszkania socjalne, z których to 4 odmówiły ich przyjęcia.

3. 4. Edukacja, kultura, turystyka i sport

Edukacja

Na terenie Gminy Barcin funkcjonują placówki oświatowe prowadzące zajęcia edukacyjne, w ramach edukacji obowiązkowej. Placówki te mają na celu realizację wyznaczonych programów edukacyjnych oraz mają przyczyniać się do zapewnienia mieszkańcom gminy wszechstronnego rozwoju. Do placówek oświatowych należą szkoły i przedszkola – stan na 2019.09.01:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. dr. Stanisława Krzysia w Barcinie
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Jana Brzechwy w Barcinie
- Szkoła Podstawowa w Mamliczu
- Szkoła Podstawowa w Piechcinie im. Janusza Korczaka
- Przedszkole nr 1 w Barcinie
- Przedszkole nr 2 w Barcinie
- Przedszkole nr 3 w Barcinie
- Przedszkole w Piechcinie.

Ponadto na terenie Gminy funkcjonują: Liceum Ogólnokształcące w Barcinie prowadzone przez samorząd lokalny oraz Zespół Szkół Niepublicznych w Piechcinie prowadzony przez samorząd powiatowy.

Placówki wychowania przedszkolnego w roku 2017/2018 - **6**

Miejsca w przedszkolach - **515**

Szkoły Podstawowe - **4**

Uczniowie szkół podstawowych - **1019**

W roku szkolnym 2018/2019 w gminnych przedszkolach publicznych, szkołach podstawowych prowadzonych przez gminę zatrudnionych jest **178** nauczycieli oraz **131** pracowników administracji i obsługi.

Kultura

Na terenie Gminy Barcin działają dwie instytucje kultury:

- Miejski Dom Kultury w Barcinie,
- Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Barcinie im. Jakuba Wojciechowskiego z filiami w Barcinie, Piechcinie i Mamliczu.

Miejski Dom Kultury w Barcinie działa od 1 stycznia 2006 roku, jako samorządowa instytucja kultury, której celem jest tworzenie, upowszechnianie oraz ochrona kultury. Strukturę instytucji tworzą Studio Telewizji Lokalnej oraz świetlice wiejskie w Barcinie Wsi, Józefince,

Kani, Mamliczu, Młodocinie, Piechcinie, Pturku, Wolicach, Złotowie, Dąbrówce Barcińskiej, Zalesiu Barcińskim, Krotoszynie i Sadłogoszczy. Do podstawowej działalności placówki należy rozpoznawanie i rozbudzanie zainteresowań oraz potrzeb kulturalnych społeczności lokalnej, przygotowanie do odbioru i tworzenie wartości kulturalnych, kształtowanie wzorców i nawyków aktywnego uczestnictwa w kulturze, współpraca ze społecznym i amatorskim ruchem kulturalnym, promowanie zespołów twórczych i indywidualnych artystów oraz koordynacja działalności kulturalno-wychowawczej na terenie Gminy Barcin. W Miejskim Domu Kultury działają pracownie rzeźby i ceramiki artystycznej, prowadzone są zajęcia wokalne, rytmiczno-muzyczne, dziennikarskie oraz nauki gry na instrumentach. W 2018 roku MDK zyskał nowoczesny obiekt kinowo - teatralny, tym samym stworzono nowe możliwości działania w sferze kultury. Projekt „Rozbudowa z przebudową części budynku przy ul. Lotników 13 w Barcinie na Miejski Dom Kultury” o wartości – 9.185.551,10 zł uzyskał dofinansowanie – 1.990.202,74 zł w ramach RPO WKP – P. 4.4. Prace rozpoczęto w październiku 2017 roku, zakończono sierpień 2018 roku. Łącznie w 2018 roku w imprezach organizowanych przez MDK Barcin wzięło udział 23 203 widzów, w tym imprezy biletowane 1 886 widzów, imprezy niebiletowane 12 494 widzów oraz seanse filmowe 8 823 widzów.

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Barcinie im. Jakuba Wojciechowskiego w formie samorządowej instytucji kultury funkcjonuje od września 2005 roku. Przedmiotem działania placówki jest gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych oraz obsługa użytkowników z tereny Gminy Barcin. Biblioteka służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych i informacyjnych, upowszechnianiu wiedzy i nauki, rozwojowi kultury oraz dba o sprawne funkcjonowanie sieci bibliotecznej w filiach w Barcinie, Piechcinie i Mamliczu. W 2010 roku placówka otrzymała Doroczną Nagrodę Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej za 2009 rok za działalność kulturalną i edukacyjną, która wyznacza wzorcowy kierunek nowoczesnej biblioteki, opartej na współpracy z partnerami społecznymi i instytucjami. W latach 2014 –2016 oraz 2019 biblioteka zajęła 1 miejsce w ogólnopolskim Rankingu Bibliotek Dziennika „Rzeczpospolita” i Instytutu Książki. Za wprowadzenie i wypromowanie w swoim mieście budżetu obywatelskiego Fundacja im. Stefana Batorego przyznała bibliotece i władzom lokalnym Nagrodę Super Samorząd 2016. Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Barcin powstała w 1947 roku, kiedy to Jakub Wojciechowski przekazał na ten cel 220-tomowy księgozbiór zgromadzony w latach trzydziestych XX wieku dzięki przyjaźni i protekcji Tadeusza Boya-Żeleńskiego. W zbiorze znajdowały się książki otrzymane od autora „Słówek”, Ireny Krzywickiej, Stanisława Helsztyńskiego i innych literatów. Zasoby biblioteki

dzięki darom społeczności stale się powiększały. W 1947 roku liczyły 400 książek, obecnie ponad 102 tysiące woluminów.

Turystyka i Sport

Gmina Barcin leży nad rzeką Noteć na granicy uprzemysłowionych Kujaw i turystycznych Pałuk. Stanowi niezwykle połączenie nowoczesnej gospodarki, pięknej przyrody i bogatej historii.

W rejestrze zabytków województwa kujawsko-pomorskiego znajduje się cmentarz parafialny i kościół pw. św. Jakuba Większego w Barcinie, zespoły parkowo-pałacowe w Krotoszynie i Piechcinie. Do rejestru zabytków archeologicznych wpisany został również kurhan w Złotowie – grobowiec megalityczny ludności kultury amfor kulistych. Do obszarów i obiektów turystycznych należą: układ architektoniczny starego miasta w Barcinie znajdujący się pod ochroną konserwatora zabytków, Góra św. Wojciecha, trakt spacerowy nad Notecią i Miejsca Pamięci Narodowej w Gminie Barcin. Rzeką Noteć przepływa przez jezioro Sadłogoszcz, miasto Barcin i jezioro Wolickie, które łączy się z jeziorami Kierzkowskim i Ostrowieckim. Szlak rzeki Noteć i ciąg pałuckich jezior pozwala na aktywny wypoczynek, poprzez uprawianie sportów wodnych, turystyki wodnej i wędkarstwa. Do najważniejszych obiektów sportowych należą: kryta pływalnia, stadion lekkoatletyczny, cztery kompleksy boisk ze sztuczną nawierzchnią „Moje boisko-Orlik 2012”, hala widowiskowo-sportowa, stacja żeglarska z wypożyczalnią sprzętu wodnego i rowerów, stadiony piłkarskie w Barcinie i Piechcinie i boiska treningowe, ścieżka rowerowa z Barcina do Piehcina, skate park, pump truck, plac street workout, place zabaw i przyszkolne sale gimnastyczne.

Całość bazy rekreacyjno-wypoczynkowej dopełniają:

- Park Wolności w Barcinie,
- Park 100 - lecia w Piechcinie,
- Strzelnica Piechcińskiego Bractwa Kurkowego,
- Trakt spacerowy nad Notecią,
- Aleja Harcerska,
- Place zabaw na terenie miasta i w każdym sołectwie.

Na terenie Gminy znajdują się następujące Rodzinne Ogrody Działkowe:

- ROD „Magnolia” w Wolicach,
- ROD „Kalina” w Piechcinie,
- ROD „Bartek” w Barcinie,
- ROD ‘Koniczynka” w Barcinie,
- ROD „Pod Różą” w Krotoszynie.

Przez Gminę Barcin przebiegają dwa szlaki rowerowe. Jeden z nich wytyczyło Stowarzyszenie Ekologiczne w Barcinie, a drugi Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze w Żninie. Turystyczny szlak rowerowy z Barcina do Gołębek o długości 35 km powstał latem 1999 roku z inicjatywy Stowarzyszenia Ekologicznego. Szlak wytyczony przez ekologów rozpoczyna się przy byłej stacji PKP w Barcinie i przebiega przez Wolice, Wójcin, Wiktorowo, Ostrówce, Chomiążę Szlachecką, Gąsawkę, Bełki do miejscowości Gołębki. Droga prowadzi przez teren Powiatu Żnińskiego, lasy Nadleśnictwa Gołębki, wzdłuż Foluskiej Strugi i Gąsawski oraz w pobliżu dziesięciu jezior. Przez Gminę Barcin przebiega 5 kilometrów trasy. Drugi szlak to szlak rowerowy Pałuckie krajobrazy nr BY 70032, który wytyczony został w 2002 roku przez zespół znakarzy PTTK Żnin, Jerzego i Piotra Szocińskich. Trasa szlaku przebiega następująco: Żnin – Podgórzyn – Wenecja – Mościszewo – Pniewy – Ostrówce – Annowo – Wiktorowo – Wójcin – Szczepanowo – Wolice – Barcin – Julianowo – Lubostroń – Oporowo – Łabiszyn – Zielonowo – Chomętowo – Wawrzynki – Redczyce – Dobrylewo – Wilczkowo – Żnin.

Od 2007 roku w Gminie Barcin działa baza nurkowa. Nieczynny, zalany wodą kamieniołom w Wapiennie został zaadaptowany jako akwen do nurkowania. Zbiornik jest unikalny z powodu doskonałej przejrzystości wody, pionowych wapiennych ścian opadających na ponad 20 m głębokości i niezwykłych podwodnych krajobrazów oraz szczególnego profilu dna. W planach jest stworzenie infrastruktury bazy nurkowej i turystycznej na południowym brzegu akwenu oraz infrastruktury pod wodą przeznaczonej do szkoleń i turystyki podwodnej. Instytucją powołaną przez samorząd lokalny do zarządzania obiektami sportowymi i rozwoju kultury fizycznej i sportu jest **Barciński Ośrodek Sportu i Rekreacji sp. z o.o.**

BOSiR - lokalna baza sportowa (kryty basen, stadion, 4 orliki, boiska do piłki plażowej i gry w kosza, siłownie plenerowe itp., pozwalają na uprawianie sportów zespołowych i indywidualnych. W Gminie Barcin trenują, uczestniczą w rozgrywkach mistrzowskich, rozwijają talenty i realizują pasje: piłkarze, siatkarze, lekkoatleci, tenisiści stołowi, koszykarze, żeglarze, pływacy, płetwonurkowie, bilardziści, biegacze, szachiści, wędkarze, strzelcy i miłośnicy sportów motorowych. Obiekty przeznaczone na rozgrywki sportowe, wypoczynek i rekreację, umożliwiają rozwój lokalnych stowarzyszeń, kształcenie nowej kadry, zwiększenie aktywności fizycznej młodych ludzi i seniorów oraz organizację masowych imprez sportowych.

Sport i rekreacja finansowane są również w ramach otwartych konkursów na wspieranie zadań publicznych. W roku 2018 Gmina Barcin wsparła organizacje sportowe kwotą 42.633 zł.

3.5. Służba zdrowia

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Barcinie jest podmiotem leczniczym niebędącym przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej (Dz.U. nr 112 poz. 654 ze zm.), prowadzonym w formie samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, dla którego podmiotem tworzącym jest Gmina Barcin. Celem Zakładu jest udzielanie ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych, profilaktyka oraz promocja zdrowia. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Barcinie udziela świadczeń zdrowotnych finansowanych z środków publicznych ubezpieczonym oraz innym osobom uprawnionym do tych świadczeń na podstawie odrębnych przepisów nieodpłatnie, za częściową odpłatnością lub całkowitą odpłatnością.

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Barcinie prowadzi gospodarkę finansową opartą na zasadach określonych w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 o działalności leczniczej (Dz. U. Nr 112 poz. 654 ze zm.) i przepisach do tej ustawy.

W skład Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Barcinie, wchodzi następujące jednostki:

1. Przychodnia Barcin, z siedziba przy ul. Mogileńskiej 5, 88-190 Barcin,
2. Ośrodek Zdrowia w Piechcinie, ul. 11 Listopada 3, 88-192 Piehcin.

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Barcinie świadczy usługi dla 9.670 pacjentów, w tym 70 podopiecznych Domu Pomocy Społecznej w Barcinie. Opiekę lekarską zapewniają: lekarze rodzinni, pediatrzy, lekarz medycyny ogólnej oraz lekarz medycyny pracy i inni specjaliści dostępni okresowo w ramach poradni specjalistycznych. W Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Barcinie świadczone są stałe usługi rehabilitacyjne. Placówka posiada dobre warunki do prowadzenia rehabilitacji i dostosowana jest do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej wykonywane są w dni robocze w godzinach 8.00-18.00 od poniedziałku do piątku. Świadczenia nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej w POZ obejmują świadczenia udzielane w dni powszednie po godzinie 18.00 do 8.00 rano dnia następnego i całodobowo w dni ustawowo wolne od pracy.

Na terenie Gminy Barcin funkcjonują także niepubliczne podmioty lecznictwa i usług medycznych, które wskazane są poniżej:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Barcinie „Dema” ul. Mogileńska 5, 88-190 Barcin – Sławomir Horbatiuk,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Renata Spychalska – Adamczak, ul. Mogileńska 5, 88-190 Barcin,

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Królikiewicz Ryszard ul. Dworcowa 11, 88-190 Barcin,
- Gabinet Stomatologiczny „Majka” – ul. 4-Stycznia 37, 88-190 Barcin,
- Gabinet Stomatologiczny Agnieszka Sudoł – Janczak – ul. Mogileńska 7, 88-190 Barcin,
- Gabinet Stomatologiczny Adrian Mularski – ul. Mogileńska 7, 88-190 Barcin,
- Gabinet Stomatologiczny Jacek Czudzak – ul. Mogileńska 7, 88-190 Barcin.

3. 6. Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe (non governmental organisation, NGO) to wszystkie podmioty, które nie są jednostkami, albo organami administracji publicznej oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku. Charakterystyczną cechą organizacji pozarządowych jest brak powiązań z władzą publiczną (często tak tłumaczy się nazwę organizacja poza-rządowa). W Polsce pojęcie to definiuje ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 2003 roku, która wprowadza rozszerzoną definicję organizacji pozarządowych, jako podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego. Do organizacji pozarządowych zaliczamy: stowarzyszenia, w tym stowarzyszenia rejestrowe i zwykłe oraz związki stowarzyszeń, fundacje, kluby sportowe i uczniowskie kluby sportowe oraz organizacje, działające na podstawie odrębnych przepisów, jak np. Polski Czerwony Krzyż, Związek Ochotniczych Straży Pożarnych RP, Polski Związek Działkowców, koła łowieckie, komitety społeczne (np. społeczne komitety budowy dróg, wodociągów), stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego - spółdzielnie socjalne - spółki działające nie dla zysku - partie polityczne - związki zawodowe - samorządy zawodowe - federacje i konfederacje pracodawców - izby gospodarcze - izby rzemieślnicze - organizacje kościelne - związki rolników, kółka rolnicze i koła gospodyń wiejskich - grupy, takie jak kluby osiedlowe czy grupy wsparcia, grupy samopomocowe. Najczęściej terminu „organizacja pozarządowa” używa się w stosunku do fundacji i stowarzyszeń. W latach dziewięćdziesiątych XX wieku rozszerzyło dotychczasową działalność albo powstało szereg nowych organizacji pozarządowych. Niektóre z nich funkcjonowały wcześniej, jednak większość zaistniała w nowej rzeczywistości, która sprzyja aktywności społecznej i wolontariatowi. Organizacje pozarządowe działają w wielu obszarach życia społecznego – sport, kultura, ochrona zdrowia, pomoc społeczna i działalność charytatywna, pomoc osobom niepełnosprawnym i przyczyniają się do rozwiązywania wielu istotnych problemów społeczności lokalnej.

Lista stowarzyszeń, klubów i fundacji działających na terenie Gminy Barcin w 2019 roku:

- BOSiR/Dąb Barcin,

- Klub Sportowy „Zagłębie” Piechcin,
- Barcińsko-Piechcińskie Towarzystwo Koszykówki,
- Piechcińskie Bractwo Kurkowe,
- Stowarzyszenie Ekologiczne w Barcinie,
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy w Barcinie,
- Uczniowski Klub Sportowy „Barcin”,
- Szkolny Związek Sportowy w Barcinie,
- Klub Żeglarski „Neptun” w Barcinie,
- Klub Sportowy „Polonia” Mamlisz w Barcinie,
- Stowarzyszenie Sportowe Sokół w Barcinie,
- Stowarzyszenie Pokolenia Pomorza i Kujaw Koło w Barcinie,
- Koło nr 71 Polskiego Związku Wędkarskiego w Barcinie,
- Regionalna Orkiestra „Kujawy” w Piechcinie,
- Towarzystwo Miłośników Miasta i Gminy Barcin,
- Stowarzyszenie „Barcińska Starówka”,
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Barcinie,
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków koło terenowe w Barcinie,
- Polski Związek Niewidomych koło powiatowe w Żninie,
- Stowarzyszenie Wspierania Osób Niepełnosprawnych i Ich Rodzin,
- Pomorsko-Kujawskie Zrzeszenie Samopomocy Obywatelskiej „Sampo” w Barcinie,
- Stowarzyszenie „Otwarte Umysły” w Barcinie,
- Stowarzyszenie Ekologiczne w Barcinie,
- Szczęp Harcerski ZHP im. Zdzisławy Bytnarowej w Piechcinie,
- Polski Związek Hodowców Gołębi Poczтовых sekcja w Barcinie,
- Pomorsko-Kujawski Związek Pszczelarzy Koło Pszczelarzy w Barcinie,
- Uczniowski Klub Sportowy Piechcin,
- Stowarzyszenie Motocyklowe „Motoris”,
- Stowarzyszenie dla dużych i małych,
- Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy Barcin,
- Klub motocyklowy 2nd Face Barcin,
- Wspólnymi siłami - stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Krotoszyn,
- Pałuckie Stowarzyszenie Przyszłość w Piechcinie,
- Stowarzyszenie osób chorych na nowotwór „Lepszy dzień”,
- Fundacja Żyje i Rosnę,
- Stowarzyszenie Pro Familia w Barcinie,

- Towarzystwo Imprez Rekreacyjnych i Sportowych,
- Towarzystwo Gimnastyczne Sokół w Barcinie,
- Towarzystwo Pamięci Powstania Wielkopolskiego Koło w Barcinie,
- Stowarzyszenie Rodzinnego Ogrodu Działkowego Pod Różą,
- Stowarzyszenie Umysł Fascynacja Odkrywanie UFO,
- Klub Seniora „Wrzos” z Barcinie,
- Klub Seniora „Białe Zagłębie” z Piehcina,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku w Barcinie.

Duża lista stowarzyszeń i organizacji działających na terenie Gminy Barcin, świadczy o dużej aktywności społeczności lokalnej. Liczba oraz aktywność tych podmiotów wpisują się w obraz społeczeństwa obywatelskiego. Działania organizacji pozarządowych zdecydowanie wpłynęły na propagowanie kultury i sportu, rekreacji, promocji oraz stworzyły szanse indywidualnego zaspakajania potrzeb przynależności i rozwoju pasji znaczącej grupie mieszkańców Gminy. Różnorodność istniejących organizacji i zakres ich działań statutowych, stwarza duże szanse budowania partnerstwa publiczno-prawnego, w kwestiach działań nakierowanych na najistotniejsze obszary społeczne. Kilka z wskazanych organizacji od wielu lat wykazuje się dużą aktywnością w organizowaniu pomocy i integracji osób doświadczających trudności. Ponadto tworzony w ostatnich latach Fundusz Obywatelski, stał się także ważnym elementem pobudzania aktywności obywateli i skupiania ich wokół spraw, które są dla nich szczególnie istotne.

Ważną rolę modelowania życia społecznego i wyrażania opinii o potrzebach osób starszych i potrzebach młodzieży odgrywają Gminna Rada Seniorów oraz Młodzieżowa Rada Gminy.

Gminna Rada Seniorów w Barcinie została powołana Uchwałą Nr VIII/59/2015 w 25 maja 2015 roku przez Radę Miejską w Barcinie. Gminna Rada Seniorów jest organem o charakterze doradczym, inicjatywnym i konsultacyjnym dla organów Gminy Barcin, a jej głównym celem jest reprezentowanie interesów i potrzeb środowiska seniorów zamieszkałych na terenie Gminy Barcin.

Młodzieżowa Rada Gminy Barcin działa w Gminie Barcin od 16 października 2015 roku. Statut MRG został przyjęty przez Radę Miejską w Barcinie Uchwałą Nr IX/70/2015 w dniu 26 czerwca 2015 roku. Młodzieżowa Rada Gminy jest samorządowym organem konsultacyjnym reprezentującym młodzież z Gminy Barcin. Celem jej działania jest m.in. wspieranie i upowszechnianie idei samorządowej wśród młodzieży, inicjowanie, wspieranie, organizacja i koordynowanie działań w zakresie szeroko pojętych problemów życia społecznego młodzieży.

3.7. Samorządowe podmioty wsparcia społecznego

Podstawowym zadaniem samorządu lokalnego z zakresu zadań własnych zgodnie z art.7.1 pkt 6 ustawy o samorządzie gminy z dnia 8 marca 1990 roku (t. j. Dz.U. z 2019, poz.506 ze zm.) są kwestie pomocy społecznej oraz wsparcie rodziny i system pieczy zastępczej. Szczegółowe zadania z zakresu pomocy społecznej zostały wskazane w art. 17.1 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019, poz. 1507 ze zm.). Zadaniem *o charakterze obowiązkowym* są:

- opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych;
- sporządzanie oceny zasobów pomocy społecznej;
- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku i niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych oraz celowych, zgodnie z kryteriami określonymi w ustawie;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie świadczenia zdrowotnego osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która rezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- praca socjalna;
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
- dożywianie dzieci;
- sprawianie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;

- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- sporządzanie sprawozdawczości i przekazywanie jej województwu, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- utworzenie i utrzymanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia dla pracowników;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- opłacanie składek na ubezpieczenia zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Do zadań *o charakterze fakultatywnym* należą:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechnianie informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacji i Integracji, o których mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Samorząd oprócz wskazanych wyżej zadań zobowiązany jest także realizować inne zadania z zakresu pomocy społecznej *zlecone przez rząd*. Do tych zadań należą:

- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, o których mowa w at. 5a;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Wskazane zadania w imieniu samorządu realizowane są przez podmioty przedstawione poniżej.

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie - to podstawowa instytucja, realizująca w imieniu samorządu Gminy Barcin wskazane powyżej zadania. Głównym celem działalności MGOPS jest *umożliwienie osobom i rodzinom przewyższanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości*. Odbywa się to poprzez wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokajania niezbędnych potrzeb i umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. W Gminie Barcin zadania określone w ustawie o pomocy społecznej oraz innych ustawach z zakresu polityki społecznej, jednostka realizuje przez kadrę osób zatrudnionych na 58 etatach. Zatrudnienie w ramach funkcjonującej w dniu 31 grudnia 2019 roku. Struktury MGOPS w Barcinie przedstawia się następująco:

- pracownicy socjalni – 8 etatów,
- pracownicy obsługi finansowej – 5 etatów,
- pracownicy administracyjni – 11 etatów,
- pracownicy kadr – 1 etat,
- opiekunki środowiskowe – 16 etatów,
- usługi specjalistyczne – rehabilitacyjne – 1 etat,
- asystenci rodziny – 3 etaty,
- inspektor ds. Realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – 1 etat,
- terapeuci, rehabilitant, opiekun – terapeuta, koordynator projektu, pracownik socjalny w Domu Dziennego Pobytu „Zacisze” – 5 etatów,
- pracownik gospodarczy – 2 etaty,
- informatyk – 1 etat,
- kadra kierownicza – 2 etaty.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej od 1 lipca 2017 roku, funkcjonuje w nowym obiekcie, który został zmodernizowany i wyremontowany ze środków samorządowych. Nowa siedziba podniosła komfort obsługi mieszkańców Gminy i poprawiła warunki pracy i bezpieczeństwa pracowników jednostki. Potrzeba przeniesienia MGOPS do nowej

siedziby wynikała głównie z przejmowania nowych zadań do realizacji. Nowa siedziba jednostki jest przyjazna dla osób z niepełnosprawnościami, a jej centralne położenie w Gminie i wewnętrzny układ biur ułatwiają sprawniejszą obsługę mieszkańców. Zadania realizowane przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie, są dla mieszkańców Gminy ważne z punktu widzenia ich bieżącego funkcjonowania i osiągania poczucia bezpieczeństwa. Zadania te są wzajemnie ze sobą skorelowane i uzupełniając się tworzą warunki do zabezpieczenia najistotniejszych i uzasadnionych społecznie potrzeb. Należy zawsze pamiętać o tym, iż zjawiska społeczne mają zawsze swoje odbicie w pomocy społecznej. Zadania, które Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie realizuje, wymagają coraz to większych nakładów natury finansowej oraz organizacyjnej. Zmiany w polityce społecznej Państwa, wymuszają potrzebę stałego dostosowywania struktur jednostki do zmian legislacyjnych, związanych z wypełnianiem nowych zadań. Coraz wyraźniej daje się zauważyć, że determinantami przemian zachodzących w pomocy społecznej stają się nie tylko zjawiska społeczne, ale wyznaczone cele polityczne, które nieustannie zmieniają obraz i oczekiwania społeczne wobec systemu pomocy społecznej. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie, realizując wszystkie działania statutowe, współpracuje z samorządem lokalnym i jego jednostkami organizacyjnymi, wojewodą kujawsko-pomorskim - głównie za pośrednictwem wydziału polityki społecznej, samorządem województwa - za pośrednictwem regionalnego ośrodka polityki społecznej, organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości, instytucjami służby zdrowia i organami ubezpieczeń społecznych, powiatowym urzędem pracy, organizacjami i stowarzyszeniami lokalnymi. Pracownicy jednostki, starają się na bieżąco współuczestniczyć w rozwiązywaniu problemów mieszkańców Gminy i zabezpieczać ich uzasadnione potrzeby oraz czynnie uczestniczyć w kształtowaniu lokalnej przestrzeni, sprzyjającej integracji i indywidualnemu rozwojowi osób i rodzin, będących w zainteresowaniu ośrodka pomocy społecznej.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Barcinie jest placówką wsparcia dziennego dla osób z zaburzeniami psychicznymi i funkcjonuje w oparciu o ustawę o pomocy społecznej. Do 31 grudnia 2018 roku placówka znajdowała się w strukturach organizacyjnych MGOPS w Barcinie, a z dniem 1 stycznia 2019 roku stała się odrębną jednostką organizacyjną. Zadania, które wypełnia placówka wpisują się w realizację zadań spoczywających na samorządzie określonych w ustawie o pomocy społecznej oraz w ustawie o ochronie zdrowia psychicznego. Jest to placówka finansowana z budżetu państwa, w ramach zadania zleconego. Placówka jest także wspierana ze środków lokalnego samorządu, który m.in. przeprowadził w 2014 roku termomodernizację budynku oraz zakupił samochód osobowy do przewozu osób z niepełnosprawnościami oraz wspiera jej bieżącą działalność. To pierwsza tego typu placówka powstała w byłym województwie bydgoskim i jedna z pierwszych w kraju. Od 1996 roku

świadczy ona pomoc dla osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi, a także ich rodzin. Jednostka ta realizuje usługi specjalistyczne i organizuje pomoc wspierająco – terapeutyczną dla 40 osób. Placówka jest ośrodkiem wsparcia o charakterze dziennym i realizuje swe zadania prowadząc różne formy terapii zajęciowej (plastyczna, stolarska, komputerowa, teatralno – muzyczna, introligatorska, krawiecka i sportowa) oraz treningi umiejętności interdyscyplinarnych i rozwiązywania problemów, treningi funkcjonowania w życiu codziennym i rozwijania umiejętności praktycznych oraz umiejętności spędzania wolnego czasu. W Środowiskowym Domu Samopomocy prowadzona jest także rehabilitacja poprzez ćwiczenia ruchowe, gry i zabawy zespołowe. Poradnictwo psychologiczne realizowane poprzez indywidualne konsultacje z psychologiem, a także terapia grupowa, to kolejne formy wsparcia oferowane uczestnikom kierowanym do placówki. Jednostka poza podstawowym zakresem realizowanych zadań, integruje społeczność lokalną wokół problemów osób z niepełnosprawnościami. Budynek, w którym funkcjonuje ŚDS jest przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością i spełnia standardy bezpieczeństwa określone dla tego typu obiektów. Obiekt dwukondygnacyjny wyposażony jest w windę osobową, która pozwala osobom poruszającym się na wózkach inwalidzkich korzystać z wszystkich pomieszczeń terapeutyczno-zajęciowych. Uczestnicy placówki tworzą własny samorząd, który reprezentując oczekiwania i potrzeby osób korzystających z pomocy, współpracuje z personelem placówki w planowaniu i realizowaniu założeń terapeutycznych. Wieloletnie funkcjonowanie placówki w przestrzeni społecznej Gminy Barcin miało istotny wpływ na zmianę społecznych postaw wobec osób z niepełnosprawnościami, a szczególnie tymi, które wynikają ze sfery psychicznej. Pracownicy placówki angażując swój wysiłek w działania terapeutyczno-wspierające nieustannie dbają o to, by oferta terapeutyczna i socjalna była zawsze atrakcyjna dla uczestników i ich rodzin. Uczestnicy placówki przy wsparciu swoich terapeutów, angażują się aktywnie w życie społeczności lokalnej. Wiele organizowanych przez placówkę imprez i wydarzeń, wpisało się na stałe w życie społeczności lokalnej. Akceptacja i tolerancja osób z niepełnosprawnościami, a przede wszystkim zmiana stereotypowego postrzegania osób, będących uczestnikami placówki jest wynikiem otwartości placówki na współpracę z mieszkańcami gminy, instytucjami i organizacjami. Środowiskowy Dom Samopomocy swym uczestnikom zapewnia także ciepłe posiłki i ich dowóz. Placówka współpracuje z samorządem i jego jednostkami organizacyjnymi, wojewodą - za pośrednictwem wydziału polityki społecznej oraz innymi placówkami tego typu, a przede wszystkim z organizacjami i wieloma podmiotami prywatnymi, angażując je do swoich przedsięwzięć. Wieloletnie doświadczenia wynikające z prowadzenia placówki, potwierdzają potrzebę budowania oparcia społecznego w formie dziennego pobytu w ośrodkach wsparcia.

Środowiskowy Dom Samopomocy realizuje swoje funkcje poprzez wypełnianie zadań o charakterze:

- opiekuńczym, polegające na bezpośrednim i pośrednim świadczeniu opieki i pomocy osobom korzystającym z specjalistycznych usług opiekuńczych,
- terapeutyczno – rehabilitacyjnym, polegające na podejmowaniu działań, których celem jest przywracanie i utrzymywanie sprawności osób objętych usługami specjalistycznymi w ramach pobytu w placówce,
- rekreacyjno – kulturalnym, polegające na prowadzeniu zadań pobudzających i zabezpieczających potrzeby o tym charakterze i prowadzeniu nowych, aktywnych form wypoczynku i rekreacji,
- edukacyjnym, polegające na rozwijaniu zainteresowań i podnoszeniu wiedzy i umiejętności z różnych dziedzin życia osób objętych usługami specjalistycznymi,
- socjalnym, polegające na tworzeniu warunków zaspakajania podstawowych i uzasadnionych potrzeb bytowych osób objętych usługami specjalistycznymi w ramach pobytu w placówce.

Mieszkanie chronione – jednostka organizacyjna funkcjonująca w strukturze MGOPS w Barcinie. Mieszkanie chronione znajduje się w miejscowości Piehcin i jest ośrodkiem wsparcia o charakterze pobytu całodobowego. Placówka została utworzona w 2014 roku na bazie wyodrębnionego mieszkania o pow. użytkowej 105m² przeznaczonego dla 4 osób. Mieszkanie to składa się z wyodrębnionych pokoi (2 pokoje jednoosobowe i 1 pokój dla dwóch osób) oraz pokoju dziennego wspólnego dla mieszkańców z aneksem kuchennym, łazienki, korytarza i przedpokoju. Mieszkanie jest dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Jest formą pomocy społecznej, która polega na zapewnieniu schronienia oraz opieki i pomocy osobom niesamodzielnym, starszym, z niepełnosprawnością, które z uwagi na sytuację życiową wymagają wzmożonej opieki. Mieszkanie chronione zostało utworzone wyłącznie ze środków samorządu lokalnego i jest jedną z bardzo nielicznych placówek w województwie kujawsko-pomorskim, a także w kraju. Placówka finansowana jest ze środków własnych gminy. Umieszczenie osób w mieszkaniu chronionym ogranicza potrzebę skierowania tych osób do domów pomocy społecznej bądź ją oddala. Ta forma wsparcia, funkcjonująca w obszarze pomocy społecznej, charakteryzuje się możliwością wzmożonego zabezpieczenia potrzeb o charakterze opiekuńczo – pielęgnacyjnym osób wymagających opieki. W ramach pobytu w mieszkaniu chronionym, mieszkańcom zapewnia się bezpośrednią opiekę opiekunek zatrudnionych na dwie zmiany codziennie w godzinach od 7⁰⁰ do 22⁰⁰ oraz pełne wyżywienie dostosowane do potrzeb zdrowotnych, usługi specjalistyczne - rehabilitacja oraz wsparcie w formie pracy socjalnej.

Kilkuletni okres funkcjonowania placówki potwierdza fakt, iż istnieje wysoki poziom zapotrzebowania na tego typu świadczenia, szczególnie dla osób samotnych lub osamotnionych z najniższymi dochodami.

Dom Dziennego Pobytu „Zacisze” w Barcinie rozpoczął swe funkcjonowanie od sierpnia 2018 roku. Dom Dziennego Pobytu jest drugą w gminie Barcin placówką wsparcia o charakterze pobytu dziennego. Jej utworzenie stało się możliwe dzięki środkom uzyskanym z Unii Europejskiej oraz środkom własnym Gminy. Placówka funkcjonuje w ramach struktury organizacyjnej MGOPS w Barcinie. Powołanie placówki stwarza mieszkańcom Gminy Barcin możliwość skorzystania z nowej oferty wsparcia, która łączy funkcje opiekuńcze, terapeutyczne oraz socjalne. Placówka funkcjonuje w przebudowanym i zmodernizowanym obiekcie przy ulicy Mogileńskiej 3, w budynku obok siedziby Ośrodka Pomocy Społecznej. Placówka jest wolna od barier architektonicznych i dogodnie usytuowana, co jest ważnym atutem dla jej działalności. Dom Dziennego Pobytu „Zacisze” to placówka, w której ze wsparcia może korzystać 25 osób spełniających warunki zakwalifikowania, czyli stałe zamieszkiwanie na terenie gminy, ukończony 60 rok życia, niesamodzielność, w co najmniej 1 czynności życia codziennego. Większość uczestników to seniorzy, samotnie zamieszkujący, przekraczający znacznie wiek określony, jako minimalny wymóg uczestnictwa w projekcie. Wiele osób posiada orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, wszyscy uczestnicy są osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym. Uczestnicy placówki to – 19 kobiet i 6 mężczyzn. Placówka świadczy swe usługi codziennie w godzinach od 7⁰⁰ do 15⁰⁰, z wyłączeniem dni wolnych od pracy. Wewnętrzny układ placówki pozwala na prowadzenie różnorodnych zajęć oraz rehabilitację i aktywność ruchową uczestników. W dziennym domu pobytu odbywają się warsztaty terapii zajęciowej i fizjoterapia. Placówka organizuje przynajmniej 1 raz w miesiącu warsztaty edukacyjne, 1 raz w kwartale spotkanie z kulturą, a także na bieżąco realizuje działania wynikające z integracji ze społecznością lokalną. Uczestnicy korzystają z 3 posiłków dziennie, a osoby dojeżdżające do niej o najniższych dochodach korzystają z nieodpłatnych biletów miesięcznych.

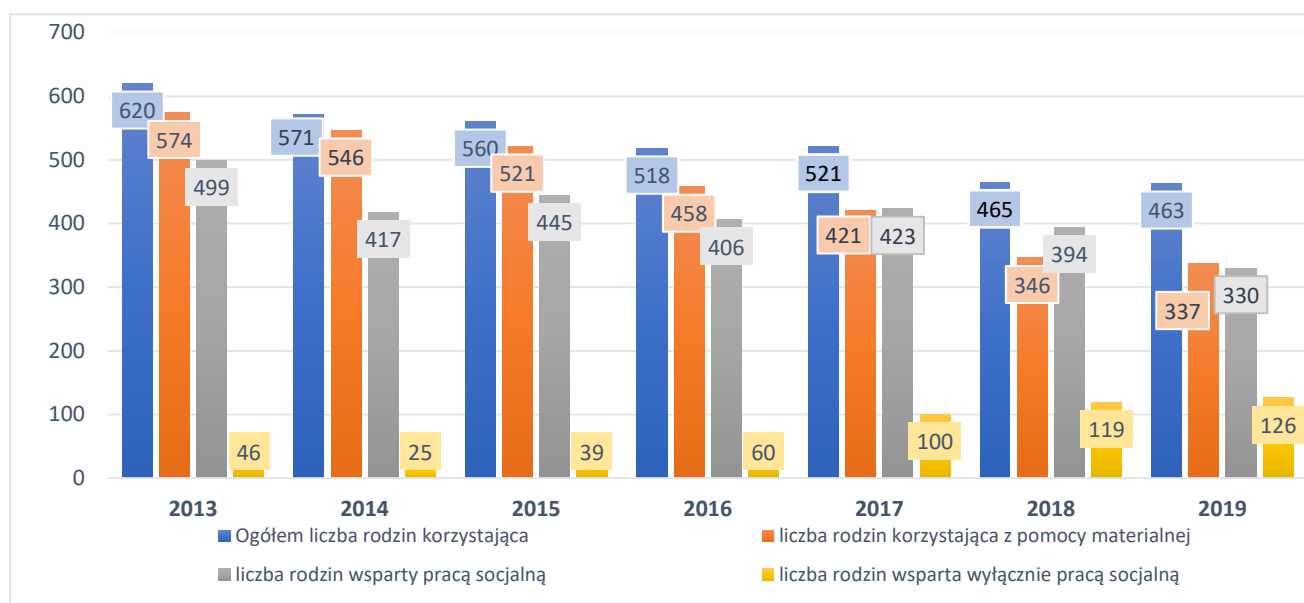
IV. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Barcin

Identyfikacja podstawowych problemów społecznych staje się punktem wyjścia do wyłonienia tych obszarów, które podlegać muszą planowanym interwencjom społecznym. Takie podejście w rezultacie określi i zdefiniuje w opracowanej i wdrażanej Strategii Rozwiązywania

Problemów Społecznych w Gminie Barcin na lata 2020-2027 misję. Misja musi być wartością trwałą i nadrzędną podejmowanych działań, która przyświecać będzie wyznaczanym zmianom oraz dążeniu pomocy społecznej do osiągnięcia celów w wyznaczonym horyzoncie czasowym. Powinna też przede wszystkim wpisywać się wizję społeczeństwa, jakim pragniemy stać się. Tak, więc punktem wyjścia dalszej analizy z obszarów pomocy społecznej stało się ogólne zobrazowanie całej grupy społecznej objętych świadczeniami w okresie kilku ostatnich lat.

Na podstawie danych statystycznych, dokumentacji i doświadczeń pracowników MGOPS w Barcinie można stwierdzić, że często w rodzinach nie występują pojedyncze źródła trudnej sytuacji życiowej, lecz powody te się nakładają. Współtowarzyszące problemy społeczne występujące w rodzinach to: ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia, przemoc w rodzinie, bezdomność, problemy osób starszych i niepełnosprawność, demoralizacja młodzieży. Niżej zawarta tabela przedstawia dynamikę ilościową w zakresie wszystkich problemów społecznych w Gminie Barcin.

Tabela 6: Liczba osób w Gminie Barcin objętych pomocą społeczną w latach 2016-2019

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie

Tabela 7: Liczba rodzin i osób w Gminie Barcin objętych pomocą społeczną w 2018 i 2019 roku

Wyszczególnienie	Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie	Liczba rodzin ogółem	W tym liczba rodzin na wsi	Liczba osób w rodzinie
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych i zleconych bez względu na rodzaj, formę i źródło	540-2018 505-2019	346-2018 337-2019	152-2018 146-2019	921-2018 877-2019

jej finansowania				
Świadczenia pieniężne	281-2018 259-2019	261-2018 242-2019	125-2018 108-2019	732-2018 659-2019
Świadczenia niepieniężne	300-2018 280-2019	207-2018 198-2019	79-2018 79-2019	619-2018 569-2019
Praca socjalna (niematerialna forma pomocy)	X	394-2018 330-2019	171-2018 136-2019	1017-2018 849-2019
W tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej	X	119-2018 126-2019	55-2018 49-2019	299-2018 320-2019

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie

Przedstawione powyżej tabele wskazują na spadek liczby rodzin objętych pomocą o charakterze materialnym. W 2019 roku o blisko 11% spadła liczba rodzin korzystająca z świadczeń na podstawie ustawy o pomocy społecznej w porównaniu do 2017 roku. Sytuacja ta jest ściśle skorelowana ze spadkiem stopy bezrobocia, wzrostem dochodów rodzin z dziećmi w wyniku wprowadzenia rządowego programu tzw. 500+, a także na skutek działań o charakterze aktywizującym i usamodzielniającym (praca socjalna, programy dla bezrobotnych itp.) Spadek ten jest korzystny społecznie. Jednak należy wskazać, że niesie ze sobą pewne zagrożenie wynikające z faktu, iż niektóre rodziny zdecydowały się na znaczne ograniczenie lub całkowitą rezygnację z korzystania ze świadczeń na podstawie ustawy o pomocy społecznej, mimo iż dochody w ramach tzw. 500+ nie są wliczane do zasobów finansowych przy ustalaniu sytuacji rodzinnej. Decyzje te nie są podyktowane tylko względami wynikającymi z subiektywnego odczuwania poczucia bezpieczeństwa finansowego, a podyktowane są oczekiwaniem ograniczenia możliwości monitorowania tych rodzin przez pracowników socjalnych. Pomoc zgodnie z ustawą o pomocy społecznej przyznawana jest po przeprowadzeniu wywiadów rodzinnych. Świadczenia pozostałe typu 500+, 300+, świadczenia rodzinne i dodatki przyznaje się w drodze ustalenia sytuacji w oparciu o wniosek, a nie wywiad rodzinny. O ile w przypadku rodzin, które borykały się jedynie z trudnościami natury finansowej nie budzi to obaw, o tyle w rodzinach, w których istnieje wiele innych problemów zakłócających ich funkcjonowanie (szczególnie, gdy są to środowiska rodzinne z dziećmi na wychowaniu) tworzy to sytuację znacznie utrudniającą prawidłowy monitoring oraz interwencję służb socjalnych. Z drugiej strony istnieje znacząca grupa rodzin z dziećmi, która mimo znacznego wzrostu swoich dochodów nadal korzysta z taką samą intensywnością z pomocy o charakterze materialnym, wykorzystując system prawny obowiązujący w pomocy społecznej. Charakterystyczna dla ostatnich kilku lat w pomocy społecznej jest zmiana kategorii odbiorców systemu pomocy i wsparcia. Coraz większą grupę korzystającą z pomocy społecznej stanowią

osoby z niepełnosprawnościami, długotrwale lub ciężko chore, a także osoby starsze. Poniżej wskazano przesłanki, które uzasadniały przyznanie pomocy osobom i rodzinom w latach 2015-2019 oraz zakres udzielonej z tego tytułu pomocy.

Tabela 8: Przesłanki uzasadniające przyznanie materialnych form pomocy społecznej 2015 - 2019

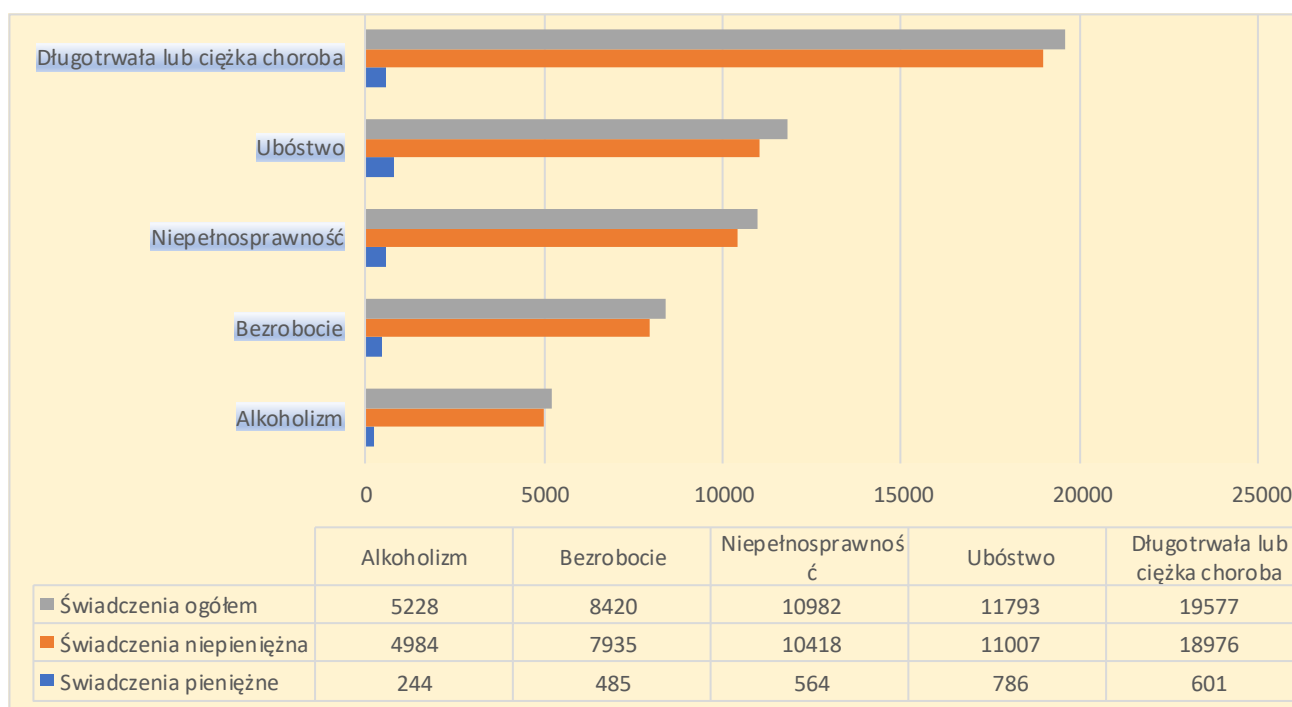
Wyszczególnienie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo		
2015	302	1001
2016	260	835
2017	221	675
2018	158	440
2019	125	386
Sieroctwo		
2015	0	0
2016	0	0
2017	2	3
2018	0	0
2019	0	0
Bezdomność		
2015	24	35
2016	24	34
2017	21	29
2018	13	13
2019	12	12
Potrzeba ochrony macierzyństwa		
2015	53	271
2016	44	236
2017	40	214
2018	35	178
2019	36	188
w tym w rodzinach wielodzietnych		
2015	31	271
2016	29	236
2017	28	214
2018	21	124
2019	22	132
Bezrobocie		
2015	310	1088
2016	250	877
2017	206	688
2018	146	456
2019	145	420

Niepelnosprawność		
2015	189	540
2016	178	486
2017	183	485
2018	152	355
2019	141	329
Długotrwała lub ciężka choroba		
2015	233	646
2016	216	589
2017	229	570
2018	201	485
2019	205	480
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego		
2015	238	922
2016	190	746
2017	167	623
2018	134	493
2019	129	478
w tym:		
rodziny niepełne		
2015	90	315
2016	72	260
2017	65	214
2018	47	159
2019	40	141
rodziny wielodzietne		
2015	54	303
2016	40	238
2017	35	203
2018	31	177
2019	30	173
Przemoc w rodzinie (wykazane rodziny korzystające z materialnych form pomocy)		
2015	21	81
2016	16	66
2017	18	70
2018	10	31
2019	9	24
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi		
2015-2017	0	0
2018	1	1
2019	0	0

Alkoholizm	88	247
2015	80	210
2016	80	194
2017	60	129
2018	60	126
2019		
Narkomania		
2015	5	18
2016	4	13
2017	5	12
2018	5	10
2019	5	11
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego		
2015	7	18
2016	9	22
2017	7	15
2018	5	8
2019	4	7
Zdarzenie losowe		
2015	4	8
2016	3	6
2017	3	7
2018	2	6
2019	1	1
Sytuacja kryzysowa		
2015	1	3
2016	1	3
2017	2	8
2018	1	4
2019	5	23

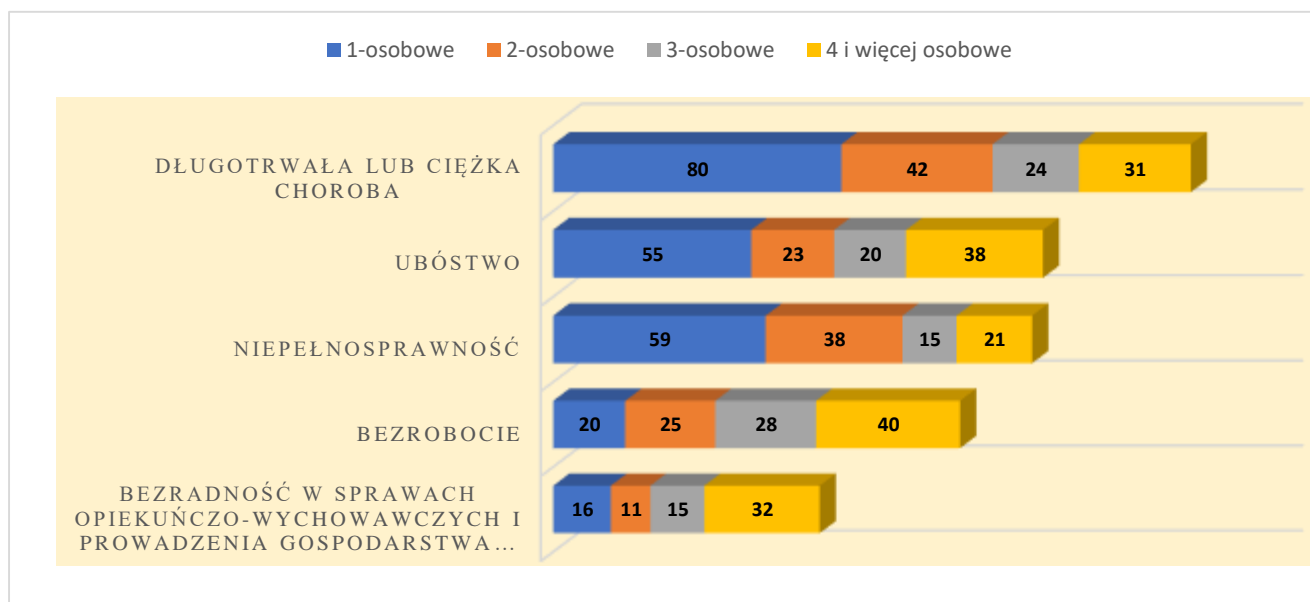
Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie

Tabela 9: Liczba świadczeń i główne powody udzielenia pomocy na podstawie ustawy o pomocy społecznej w 2018 roku

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie

Tabela 10: Główne powody udzielenia pomocy na podstawie ustawy o pomocy społecznej z uwagi na typ rodzin w 2018 roku

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie

W celu pełniejszego wglądu nie tylko na powody przyznania pomocy, ale także na strukturę środowisk rodzinnych objętych pomocą społeczną przedstawia się dodatkowe dane w formie tabelarycznej.

Tabela 11: Struktura rodzin objętych pomocą społeczną w 2018 i 2019 roku

Wyszczególnienie	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinie 2018/2019
	Ogółem 2018/2019	w tym na wsi 2018/2019	
Rodziny ogółem:	465/463	207/195	1220/1200
w tym o liczbie osób 1	166/166	65/58	166/166
o liczbie osób 2	95/91	47/36	190/182
o liczbie osób 3	67/81	27/36	201/243
o liczbie osób 4	72/67	35/35	288/268
o liczbie osób 5	35/29	20/14	175/145
o liczbie osób 6 i więcej	30/29	13/16	200/196
Rodziny z dziećmi ogółem	176/165	80/83	751/703
w tym o liczbie dzieci 1	67/62	29/25	226/205
o liczbie dzieci 2	68/61	30/34	285/258
o liczbie dzieci 3	30/29	16/15	161/149
o liczbie dzieci 4	6/10	2/6	39/66
o liczbie dzieci 5	4/1	2/1	31/7
o liczbie dzieci 6	0/0	0/0	0/0
o liczbie dzieci 7 i więcej	1/2	1/2	9/18
Rodziny niepełne ogółem	39/37	18/16	149/135
w tym o liczbie dzieci 1	11/13	6/5	28/36
o liczbie dzieci 2	19/15	7/7	70/53
o liczbie dzieci 3	5/5	2/1	22/20
o liczbie dzieci 4 i więcej	4/4	3/3	29/26
Rodziny emerytów i rencistów ogółem	124/111	54/45	261/214
w tym o liczbie osób 1	51/54	23/19	51/54
o liczbie osób 2	42/34	20/18	84/68
o liczbie osób 3	14/9	6/4	42/27
o liczbie osób 4 i więcej	17/14	5/4	84/65

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie

Świadczeniobiorcy ustawy o pomocy społecznej, to przede wszystkim rodziny z dziećmi – 38% (40,69% - 2017) ogółu korzystających z pomocy społecznej; osoby samotne natomiast to 36% (29,56% - 2017). Dane te wskazują na spadek liczby rodzin z dziećmi korzystających z pomocy

społecznej, natomiast obrazują tendencję wzrostu liczby osób samotnych, korzystających ze świadczeń. Pozostali świadczeniobiorcy - 26%, to środowiska rodzinne, składające się z dorosłych osób prowadzących wieloosobowe gospodarstwa rodzinne. Liczba rodzin emerytów i rencistów wspieranych przez system pomocy społecznej, pozostaje na zbliżonym poziomie. Należy wskazać, że rodziny emerytów i rencistów, korzystają głównie z usług opiekuńczych.

Powyższe dane wskazują, iż podstawowymi problemami społecznymi odnotowanymi w sferze pomocy społecznej są: problemy osób długotrwale i ciężko chorych, osób z niepełnosprawnościami, ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, a także alkoholizm. Z uwagi na obraz problemów wynikający z demografii, coraz więcej uwagi należy zwrócić osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami oraz rodzinom z dziećmi, a w szczególności dotkniętym bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego lub przemocą w rodzinie. Istotnym problemem dla obszaru pomocy społecznej stają się problemy wynikające z organizowania pomocy osobom bezdomnym z uwagi na złożoność tego problemu, mimo iż liczba osób bezdomnych nie jest tak znacząca, jak inne kwestie społeczne.

4. 1. Niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba

Osoby z niepełnosprawnościami stanowią dużą grupę społeczności lokalnej, wymagającą zróżnicowanych form wsparcia oraz opieki. Dokładne bieżące dane w zakresie niepełnosprawności można odnieść do ostatniego spisu powszechnego. Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 roku liczba osób niepełnosprawnych ogółem wynosiła na koniec marca 2011 r. niemal 4,7 mln. Tym samym liczba osób niepełnosprawnych w Polsce stanowiła 12,2% ludności kraju wobec 14,3% w 2002 r. (blisko 5,5 mln osób niepełnosprawnych - 2002). Udział mężczyzn wśród osób niepełnosprawnych wynosił 46,1% wobec 53,9% dla kobiet. Prawne potwierdzenie faktu niepełnosprawności w 2011 roku posiadało przeszło 3,1 mln osób (dokładnie 3 133,5 tys.). Liczebność zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie i biologicznie (jednocześnie) wynosiła 2 652,0 tys., tylko prawnie – 479,5 tys., tylko biologicznie – 1 565,6 tys. Liczebność osób niepełnosprawnych biologicznie wynosiła 4 217,6 tys.

Zatem przyjąć należy, że 12,2% mieszkańców w liczbach bezwzględnych dla Gminy Barcin będzie stanowiło ok. 1.860 osób. Równoprawne uczestnictwo tej grupy społeczności w życiu społecznym i gospodarczym, zależy od warunków i przyjaznego klimatu, jakie ma im do

zaoferowania cała społeczność. W korzystnych warunkach osoby te mogą rozwijać się i funkcjonować, wnosząc przy tym duży wkład w rozwój i funkcjonowanie społeczne. Problemy wynikające z niepełnosprawności dotyczą osób w różnym wieku i są często następstwem długotrwałych lub ciężkich chorób, zdarzeń losowych i urazów lub wynikiem wad genetycznych i rozwojowych. Pojęcie „niepełnosprawności” bardzo trudno jest jednoznacznie i wyczerpująco zdefiniować. Współwystępujące dane w literaturze przedmiotu odnoszą się do jej rodzajów, stanów i konsekwencji.

Niepełnosprawność w kontekście biologicznym to długotrwały stan, w którym występują pewne ograniczenia w prawidłowym funkcjonowaniu człowieka. Ograniczenia te spowodowane są obniżeniem sprawności funkcji fizycznych lub psychicznych. Jest to także uszkodzenie, czyli utrata lub wada psychiczna, fizjologiczna, anatomiczna struktury organizmu. Utrata ta może być całkowita, częściowa, trwała lub okresowa, wrodzona lub nabyta, ustabilizowana lub progresywna. Niepełnosprawność jest jednym z ważniejszych problemów współczesnego świata. Wynika to z powszechności i rozmiaru tego zjawiska.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych ustala trzy stopnie niepełnosprawności: Do *znacznej stopnia* niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób, w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Do *umiarkowanego stopnia* niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne. Do *lekkiego stopnia* niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 roku w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. Nr 139) określa następujące kody niepełnosprawności:

Tabela 12: Kody określające niepełnosprawność

Kod / symbol	Schorzenie przyporządkowane kodowi
01-U	upośledzenie umysłowe
02-P	choroby psychiczne
03-L	zaburzenie głosu, mowy i chory słuchu
04-O	choroby narządu wzroku
05-R	upośledzenie narządu ruchu
06-E	epilepsja
07-S	choroby układu oddechowego i krążenia
08-T	choroby układu pokarmowego
09-M	choroby układu moczowo-płciowego
10-N	choroby neurologiczne
11-I	inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego

Obecnie obowiązują dwa rodzaje orzecznictwa, regulowane odrębnymi ustawami i prowadzonymi przez różne instytucje:

- do celów rentowych – orzecznictwo rentowe prowadzone przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, komisje lekarskie Kasy Rolnicze Ubezpieczenia Społecznego, komisje lekarskie podległe MSWiA
- do celów pozarentowych – orzecznictwo pozarentowe prowadzone przez zespoły do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności.

Jednym z dominujących problemów osób z niepełnosprawnościami jest trudna sytuacja finansowa, spowodowana długotrwałą i przewlekłą walką z chorobą oraz ponoszone z tego tytułu wysokie koszty leczenia i rehabilitacji. Dlatego też niepełnosprawność oraz wynikające z niej ograniczenia, to niezmiennie od kilku lat, najczęściej diagnozowane powody udzielania wsparcia.

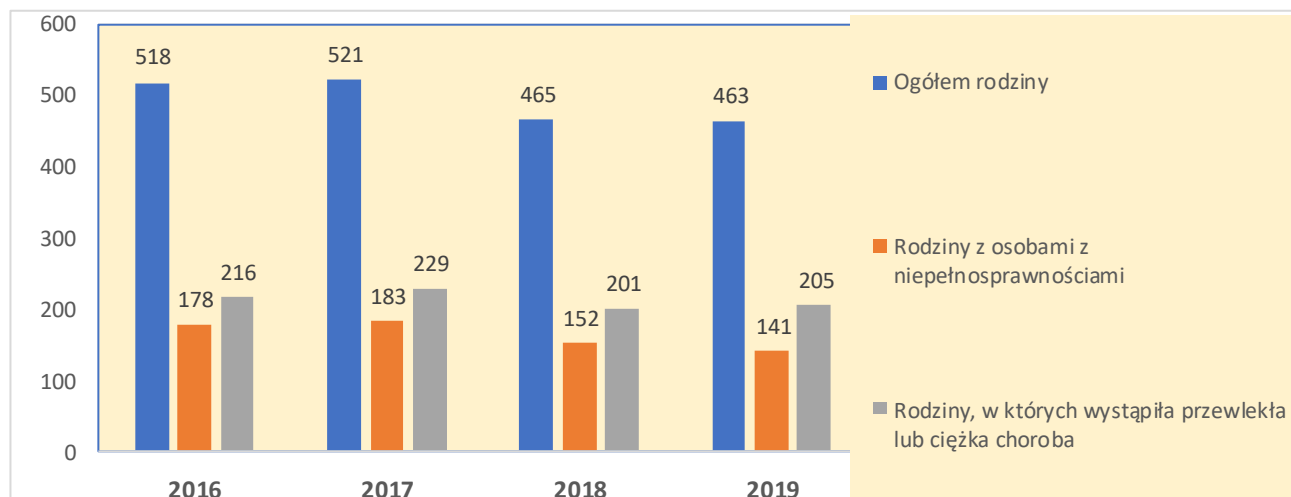
Tabela 13: Liczba osób przewlekle chorych oraz osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy społecznej

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Niepełnosprawność				
Liczba rodzin	178	183	152	141
Liczba osób w tych rodzinach	496	485	355	329
Długotrwała lub ciężka choroba				
Liczba rodzin	216	229	201	205
Liczba osób w tych rodzinach	589	570	485	480

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie

W ramach zadań własnych i obowiązkowych gminy wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej MGOPS w Barcinie realizuje pomoc w formie świadczeń pieniężnych, materialnych oraz w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, pracy socjalnej i poradnictwa. Liczba rodzin, w których wystąpiła niepełnosprawność lub długotrwała i przewlekła choroba w latach 2016-2019 zobrazowano na poniższych schematach.

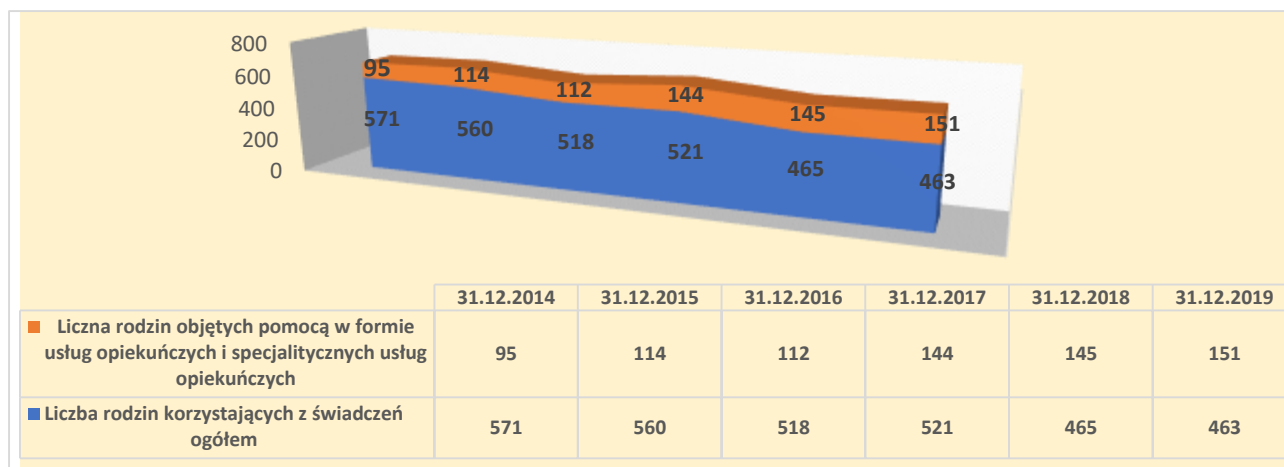
Tabela 14: Liczba osób przewlekle chorych oraz osób z niepełnosprawnościami korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie

W ramach realizacji zadań MGOPS w Barcinie wspierał osoby z niepełnosprawnościami, w tym osoby starsze, przewlekle lub długotrwale chore usługami przede wszystkim opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi w miejscu ich zamieszkania. Usługi te to jedna z najbardziej oczekiwanych i koniecznych form pomocy. Dla większości osób, które są wspierane usługami, stają się one podstawą funkcjonowania i zaspakajania codziennych potrzeb bieżących. Rozwój usług opiekuńczych i zwiększanie do nich dostępności, stają się priorytetową potrzebą wynikającą z niekorzystnych tendencji demograficznych. Usługi opiekuńcze zarówno te świadczone w miejscu zamieszkania, a także te świadczone w placówkach wsparcia, ograniczają liczbę koniecznych skierowań mieszkańców Gminy do domów pomocy społecznej. Należy wskazać, że domy pomocy społecznej, choć są ważnym elementem wsparcia osób wymagających wzmoczonej opieki i pomocy, powinny być formą pomocy zastosowaną po wykorzystaniu innych dostępnych form wsparcia środowiskowego. W 2019 roku 11 mieszkańców Gminy Barcin przebywało w domach pomocy społecznej. Liczba mieszkańców Gminy umieszczonych w domach pomocy społecznej w ostatnich kilku latach kształtuje się na zbliżonym poziomie.

Tabela 15: Liczba osób przewlekle chorych lub ciężko chorych oraz osób z niepełnosprawnościami korzystających z pomocy usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych 2016-2019

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie

Powyższe tabele wyraźnie wskazują, że udział rodzin z problemem niepełnosprawności w grupie wszystkich rodzin objętych pomocą wzrasta. W roku 2014 z usług opiekuńczych i specjalistycznych korzystało 16,6% rodzin będących w zainteresowaniu pomocy społecznej, a w 2019 wskaźnik ten wyniósł już 32,6% w ogólnej grupie odbiorców pomocy społecznej.

Poza zakresem pomocy udzielanej na podstawie ustawy o pomocy społecznej MGOPS w Barcinie, realizował także inne formy wsparcia finansowego dla osób z niepełnosprawnościami na podstawie innych ustaw szczegółowych.

Świadczenia opiekuńcze:

Zasiłek pielęgnacyjny – art. 16 ustawy o świadczeniach rodzinnych, przyznaje się, w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby, w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Tabela 16: Liczba świadczeń zasiłków pielęgnacyjnych w latach 2016 – 2019

Rok	Liczba świadczeń:
2016	4935
2017	4826
2018	4571
2019	4640

Źródło: Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Barcinie

Specjalny zasiłek opiekuńczy - art. 16a ustawy o świadczeniach rodzinnych, przysługuje osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964r.- Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego ciąży obowiązek alimentacyjny, jeżeli rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: o konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania, na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje, jeżeli łączny dochód rodziny osoby sprawującej opiekę oraz rodziny osoby wymagającej opieki w przeliczeniu na osobę nie przekracza 764 zł.

Tabela 17: Liczba świadczeń specjalnego zasiłku opiekuńczego w latach 2016 – 2019

Rok	Liczba świadczeń:
2016	102
2017	71
2018	87
2019	68

Źródło: Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Barcinie

Świadczenia pielęgnacyjne - art. 17 ustawy o świadczeniach rodzinnych przysługuje z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej matce albo ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka, osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej lub innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania, na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Osobie innej niż spokrewniona w pierwszym stopniu, na której ciąży obowiązek alimentacyjny, przysługuje świadczenie pielęgnacyjne, w przypadku, gdy nie ma osoby spokrewnionej w pierwszym stopniu albo, gdy osoba ta nie jest w stanie sprawować opieki.

Tabela 18: Liczba świadczeń pielęgnacyjnych w latach 2016 – 2019

Rok	Liczba świadczeń:
2016	684
2017	698
2018	708
2019	848

Źródło: Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Barcinie.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie w celu codziennego i systematycznego wsparcia osób niepełnosprawnych, organizuje i świadczy również specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Powyższa forma pomocy jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej realizowanym przez Gminę.

Zgodnie z § 2. Rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 roku w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych powyższe usługi powinny być dostosowane do szczególnych potrzeb osób wymagających tej formy pomocy, wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem.

MGOPS w Barcinie tą formę pomocy kieruje do dzieci ze schorzeniami zakwalifikowanymi, jako zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania, w tym m. in. autyzm, zespół Aspergera, pourazowe zaburzenia stresowe, zaburzenia rozwoju psychologicznego zgodnie z ustawą o ochronie zdrowia psychicznego. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla dzieci świadczą specjaliści: pedagodzy i logopedzi. Większość tych usług skierowana jest do dzieci autystycznych.

Tabela 19: Liczba świadczonych godzin specjalistycznych usług opiekuńczych

W Roku	Liczba godzin usług specjalistycznych:
2016	609
2017	870
2018	1075
2019	1394

Źródło: Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie

W ramach zadań własnych tut. OPS świadczy specjalistyczne usługi opiekuńcze w formie rehabilitacji fizycznej. Usługi specjalistyczne świadczone są przez fizjoterapeutę w miejscu zamieszkania tych osób.

Tabela 20: Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych – zadanie własne Gminy Barcin w latach 2016 – 2019

W Roku	Liczba osób korzystających:
2016	17
2017	18
2018	16
2019	22

Źródło: Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie

Działalność Środowiskowego Domu Samopomocy w Barcinie, to także ważny i znaczący rodzaj wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami wynikającymi ze sfery psychicznej. Część osób będących uczestnikami placówki jest dotknięta niepełnosprawnością sprzężoną. Placówka przeznaczona jest dla 40 osób i od kilkunastu lat wspiera średniorocznie ok. 44 osoby.

4. 2. Ubóstwo

Jednym z ważniejszych problemów społecznych jest ubóstwo, które jest różnie definiowane ze względów ekonomicznych i społeczno-demograficznych. W literaturze występuje wiele definicji pojęcia ubóstwo. Według Adama Kurzynowskiego ubóstwo związane jest z niezaspokojeniem potrzeb na pożądanym poziomie. Podstawą pomiaru tego zjawiska w krajach Wspólnoty jest tzw. operacyjna definicja ubóstwa. Mówi ona, że ubóstwo odnosi się do osób, których środki są ograniczone w takim stopniu, że poziom ich życia obniża się poza akceptowane minimum w kraju zamieszkania (A. Kurzynowski, *Polityka społeczna*, Warszawa 2002, s.9). Natomiast J. Boczonja, W. Toczyński i A. Zielińska twierdzą, że pojęcie ubóstwa w świadomości społecznej funkcjonuje, jako brak dostatecznych środków materialnych do życia, jako bieda i niedostatek. Ubóstwo można zdefiniować, jako stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki, rodziny lub grupy społecznej. (J. Boczoń, W. Toczyński, A. Zielińska, *Ubóstwo, jako zjawisko społeczne oraz przedmiot pracy socjalnej*, Warszawa 1995).

Ubóstwo, jako zjawisko ma swoje przyczyny. M. Jarosz za główne przyczyny ubóstwa uznaje:

- bezrobocie pełne lub częściowe,
- niski poziom dochodów,
- niskie wykształcenie,
- wielodzietność,

- zła sytuacja mieszkaniowa,
- rozpad rodziny.

(M. Jarosz, Nierówności społeczne, Warszawa 1984, s.269).

Według raportu organizacji EAPN, „Portrety Watch 2019” ponad 2 mln Polaków żyje w skrajnym ubóstwie, w tym prawie 0,5 mln to dzieci. Prawie 30% rodzin nie stać na przynajmniej jeden tydzień wakacji w roku, 17% Polaków nie stać na leczenie lub dentystę. W 2018 roku odnotowano zahamowanie tendencji spadkowej zasięgu ubóstwa ekonomicznego szacowanego w oparciu o wydatki gospodarstw domowych. W 2018 roku w porównaniu z 2017 rokiem wzrósł zasięg ubóstwa skrajnego z 4% do 5% oraz ubóstwa relatywnego z 13% do 14%. Wzrost ubóstwa dotyczył w większym stopniu mieszkańców wsi niż miast (źródło GUS „Różne oblicza ubóstwa w Polsce w 2015 r. i 2018 r. badanie spójności społecznej”). Inne badania także obrazują stan zamożności Polaków np. badania CBOS ujawniają, że 45% gospodarstw domowych w Polsce nie posiada oszczędności; 5% gospodarstw domowych ma zaległości w bieżących opłatach za czynsz, energię, telefon, podatki itp. w tym 2% ma kłopot z ich spłaceniem, 25% Polaków nie posiada oszczędności i długów, co oznacza, że żyją oni według przysłowiowego określenia od pierwszego do pierwszego (CBOS „Polacy o swoich długach i oszczędnościach” Maj 2019). Inne badania CBOS wskazują, że niemal, co piąty ankietowany obawia się biedy - 19%, w tym 15% uważa, że jakoś sobie poradzi, 4% odczuwa bezradność (CBOS „Materialne warunki życia” Maj 2019).

Zgodnie z art. 7 pkt. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu ubóstwa. Zatem obowiązkiem Ośrodka Pomocy Społecznej jest pomoc osobom i rodzinom, których problem ubóstwa dotyka. Dla potrzeb powyższej ustawy od 1 października 2018 roku przyjęto, że do udzielenia pomocy kwalifikuje dochód niższy lub równy kwocie 701 zł (634 zł wcześniej) miesięcznie dla osoby samotnej oraz 528 zł (514 zł wcześniej) na osobę, w przypadku rodziny. Należy wskazać, że dla potrzeb realizacji form wsparcia realizowanych na podstawie innych ustaw o charakterze socjalnym progi dochodowe są określone na innym poziomie (np. dodatki mieszkaniowe, energetyczne, zasiłki rodzinne i dodatki do nich, itp.). W celu zobrazowania skrajnego ubóstwa do potrzeb niniejszego dokumentu przyjęto kryteria ustawy o pomocy społecznej.

Tabela 21: Liczba osób w Gminie Barcin objętych pomocą finansową z tytułu ubóstwa

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin ogółem	260	261	158	125
Liczba osób w tych rodzinach	835	675	440	386
w tym rodziny na wsi	144	128	81	67
w tym rodziny w mieście	116	133	77	58

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie

Innym ważnym wskaźnikiem określającym ubóstwo jest wskaźnik deprivacji lokalnej, mówiący o liczbie osób doświadczających ciągłej niezaspokojonej potrzeby biologicznej. W 2016 roku w Gminie Barcin wynosił on 5,02%, w 2017 roku wyniósł 4,29%, natomiast 2018 roku stanowi 3,64%, co wskazuje o umiarkowanym spadku osób dotkniętych ubóstwem skrajnym. Jednak z uwagi na liczbę osób, które doświadczają tego problemu jest to nadal istotny problem społeczny w Gminie Barcin.

Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie regularnie udziela pomocy i wsparcia osobom dotkniętym problemem ubóstwa, zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej. Realizowana jest pomoc w formie:

- pomoc finansowa, tj. zasiłek stały, zasiłek okresowy oraz zasiłek celowy;
- pomoc w naturze tj. zakup posiłków, żywności, odzieży, obuwia, lekarstw itp.
- pomoc w formie darów żywnościowych dzięki współpracy z Pomorsko – Kujawskim Zrzeszeniem Samopomocy „SAMPO” w Barcinie,
- szeroko rozumiana praca socjalna,
- poradnictwo w zakresie udzielania informacji o pomocy świadczonej przez współpracujące instytucje,
- rozmowy wspierająco-motywuujące,
- pomoc w znalezieniu zatrudnienia, uzyskania świadczenia z systemu ubezpieczeń społecznych itp.
- pomoc w formie dodatków mieszkaniowych i innych świadczeń przyznawanych poza ustawą o pomocy społecznej.

4.3. Bezrobocie

Bezrobocie jest to niemożność znalezienia pracy zarobkowej przez ludzi w wieku produkcyjnym, zdolnych i chętnych do pracy oraz aktywnie jej poszukujących. Bezrobotni stanowią, więc część ludności w wieku produkcyjnym. Rozmiary bezrobocia zależą od trzech czynników: współczynnika aktywności zawodowej, liczby ludności w wieku produkcyjnym i rozmiarów zatrudnienia. Opisując i analizując sytuację na rynku pracy, używa się najczęściej wielkości zwanej stopą bezrobocia. Jest to wyrażony w procentach stosunek liczby bezrobotnych do zasobów siły roboczej. Na podstawie tego wskaźnika wiadomo, jaką część zasobów stanowią bezrobotni. Aby być uznanym za osobę bezrobotną trzeba spełnić trzy warunki: pozostawać bez pracy, aktywnie poszukiwać pracy, być zdolnym do pracy.

Rodzaje bezrobocia:

- Bezrobocie frykcyjne (przejściowe), tworzą je osoby zmieniające w danym momencie pracę, osoby wchodzące na rynek pracy (np. absolwenci szkół), osoby powracające na ten rynek (matki po urloпах wychowawczych). Charakterystyczne dla tego rodzaju bezrobocia jest jego krótkotrwałość.
- Bezrobocie strukturalne, powstaje ono w wyniku zmian poziomu zatrudnienia w poszczególnych sektorach i gałęziach gospodarki, a bieżącym niedopasowaniem się struktury podaży pracy do tych zmian (kwalifikacje pracowników, przestają być adekwatne do wymagań pracodawców). Cechą charakterystyczną bezrobocia strukturalnego jest jego długookresowość, ponieważ jego likwidacja wymaga zmiany kwalifikacji.
- Bezrobocie globalne związane jest z nadwyżką całkowitej podaży siły roboczej nad całkowitym popytem. Ten rodzaj bezrobocia dzieli się jeszcze na dwie grupy. Bezrobocie keynesowskie, ekonomiści twierdzą, iż jest ono skutkiem niedostatecznego popytu na dobra.
- Bezrobocie klasyczne, jako przyczynę podaję się zbyt wysokie płace oraz niedoskonałe funkcjonowanie rynku pracy,
- Bezrobocie przymusowe, pozostawanie bez pracy związane jest z obiektywną sytuacją na rynku pracy (brak miejsc pracy),
- Bezrobocie dobrowolne, pozostawanie bez pracy wynika z niez zaakceptowania przez bezrobotnych oferowanych na rynku pracy płac,
- Bezrobocie cykliczne, pojawiające się na ogół w sytuacji wahań poziomu produkcji wywołanych spadkiem ogólnego poziomu wydatków konsumpcyjnych. Ten rodzaj bezrobocia pojawia się znacznie silniej w branżach produkujących artykuły luksusowe.

Szczególłą formę bezrobocia cyklicznego stanowią osoby zatrudniane sezonowo w branżach, w których wynika to z corocznego sezonowego wzrostu produkcji w pewnych porach roku (rolnictwo, turystyka),

- Bezrobocie jawne, bezrobotni objęci oficjalnymi statystykami,
- Bezrobocie ukryte (utajone), obejmuje niewykorzystane zasoby siły roboczej, które nie są zarejestrowane, jako bezrobotne.

Przyczyny bezrobocia:

Wyróżnia się wiele różnych przyczyn występowania bezrobocia, gdyż jest to zjawisko bardzo złożone. Najpopularniejsze z nich to:

- niedostosowanie struktury podaży do popytu pracy zgłaszanego przez pracodawców,
- brak równowagi między kierunkami kształcenia uczelni i szkół wyższych, a zapotrzebowaniem na określone zawody na rynku pracy,
- automatyzacja - zastępowanie siły roboczej nowoczesnymi maszynami,
- restrukturyzacja, a co za tym idzie likwidacja niektórych działalności gospodarczych,
- całkowity spadek lub ograniczenie produkcji określonych towarów bądź wykonywania usług z powodu braku zainteresowania ze strony konsumentów,
- zbyt duże obciążenia fiskalne przedsiębiorców,
- brak rozwoju gospodarczego w poszczególnych regionach kraju,
- likwidacja małych i średnich przedsiębiorstw, a w szczególności tzw. przedsiębiorstw rodzinnych,
- zmiana siedziby firmy - przenoszenie się do innych miast, województw itp.,
- złe promowanie wolnych miejsc pracy przez instytucję pośrednictwa pracy,
- brak mobilności i dyspozycyjności pracowników oraz osób bezrobotnych,
- brak chęci do podnoszenia kwalifikacji przez pracowników,
- nieumiejętność dostosowania się podmiotów gospodarczych do nowych zasad gospodarowania,
- brak wystarczających środków finansowych do przeciwdziałania bezrobociu,
- często niekorzystne zachowania związków zawodowych.

Przedstawione informacje wskazują, jak złożonym zjawiskiem jest bezrobocie.

W Polsce za bezrobotnego, według ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20.04.2019r., uważa się osobę „niezatrudnioną, niewykonywającą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie albo innej pracy zarobkowej, bądź, jeśli jest osobom niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego

wymiaru czasu pracy, nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie wieczorowym albo zaocznym, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli:

- ukończyła 18 lat,
- kobieta nie ukończyła 60 lat, a mężczyzna 65 lat,
- nie nabyła prawa do emerytury,
- osoba ta ani jej współmałżonek nie jest właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego,
- nie prowadzi pozarolniczej działalności gospodarczej lub nie podlega ubezpieczeniu społecznemu z tytułu innej działalności,
- będąc osobą niepełnosprawną może podjąć pracę, co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy, jeżeli jest to uzasadnione sytuacją zdrowotną”.

Dane o poziomie bezrobocia w Gminie Barcin oprócz należy o statystykę Powiatowego Urzędu Pracy w Żninie. Na koniec 2018 roku w PUP Żnin figurowało 567 osób bezrobotnych, w tym 398 kobiet. Oznacza to, że ponad 70% osób bezrobotnych w gminie Barcin to kobiety. Na koniec października 2019 roku liczba bezrobotnych ogółem wynosiła 431 osób, w tym 296 kobiet, co stanowi 68,7 % ogółu bezrobotnych. Oznacza to, że PUP w Żninie odnotował blisko 24 % spadek bezrobocia osób z terenu gminy Barcin na przestrzeni 10 miesięcy. Jest to korzystne zjawisko określające rynek pracy oraz wzrost aktywności osób poszukujących pracy. Na koniec 2018 roku stopa bezrobocia w powiecie żnińskim wynosiła 10,6%, przy średniej dla województwa kujawsko-pomorskiego 8,8% oraz 5,8% średniej krajowej. Mimo wyraźnego spadku stopy bezrobocia sytuacja na rynku pracy w powiecie żnińskim, a tym samym na terenie Gminy Barcin jest niekorzystna porównując dane wojewódzkie i krajowe w zakresie tego problemu. Poniższe tabele obrazują zjawisko bezrobocia w powiecie żnińskim i w Gminie Barcin na przestrzeni 2016-2018 roku.

Tabela 22: Zarejestrowani bezrobotni w Gminie Barcin 2016

Lp.	Wyszczególnienie		Liczba bezrobotnych		Bezrobotni z prawem do zasiłku	
			Ogółem	Kobiety	Razem	Kobiety
1	Miasto	Barcin	398	241	75	34
	obszar wiejski		465	290	80	43

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Żninie

Tabela 23: Zarejestrowani bezrobotni w Gminie Barcin 2017

Lp.	Wyszczególnienie		Liczba bezrobotnych		Bezrobotni z prawem do zasiłku	
			Ogółem	Kobiety	Razem	Kobiety
1	Miasto	Barcin	296	194	59	34
	obszar wiejski		353	253	57	40

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Żninie

Tabela 24: Zarejestrowani bezrobotni w Gminie Barcin 2018

Lp.	Wyszczególnienie		Liczba bezrobotnych		Bezrobotni z prawem do zasiłku	
			Ogółem	Kobiety	Razem	Kobiety
1	Miasto	Barcin	255	178	49	29
	obszar wiejski		312	220	54	36

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Żninie

Tabela 25: Zarejestrowani bezrobotni według miast i gmin (stan na koniec miesiąca grudzień 2018 roku)

Lp.	Wyszczególnienie		Liczba bezrobotnych		Bezrobotni z prawem do zasiłku	
			Ogółem	Kobiety	Razem	Kobiety
1	Miasto	Żnin	389	242	101	60
	Obszar wiejski		368	258	93	62
2	Miasto	Barcin	255	178	49	29
	Obszar wiejski		312	220	54	36
3	Miasto	Janowiec	168	109	38	19
	Obszar wiejski	Wielkopolski	215	146	37	17
4	Miasto	Łabiszyn	187	122	41	26
	Obszar wiejski		219	138	41	23
5	Gmina	Gąsawa	249	178	60	37
6	Gmina	Rogowo	266	186	54	39
Ogółem			2628	1777	568	348
Zamieszkali na wsi			1629	1126	339	214

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Żninie

Dla uzyskania pełniejszego obrazu sytuacji osób bezrobotnych oraz lokalnego rynku pracy należy przedstawić strukturę zarejestrowanych osób poszukujących pracy i pozostających bez pracy.

Tabela 26: Osoby bezrobotne pozostające w szczególnej sytuacji na rynku pracy w powiecie żnińskim

Wyszczególnienie	Powiat Żnin	Gmina Barcin	Procentowy udział osób z Gminy Barcin do ogółu bezrobotnych
Bezrobotni do 30 roku życia	633	116	18,3
W tym do 25 roku życia	317	60	18,9
Bezrobotni powyżej 50 roku życia	498	93	18,7
Długotrwale bezrobotni	1050	243	23,1
Bezrobotni posiadający, co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	489	108	22,1
Bezrobotni niepełnosprawni	74	25	33,8

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Żninie

Z danych statystycznych wynika, że problem osób bezrobotnych dotyczy coraz mniejszej grupy mieszkańców Gminy Barcin. Stopa bezrobocia sukcesywnie spada, a sprzyjają temu ogólne trendy w gospodarce, wzrost liczby miejsc pracy, spadek liczby osób z wyżu demograficznego, większa konkurencyjność firm i wzrost płac, szczególnie w sektorze produkcyjnym. Można już w pewnym zakresie stawiać tezę, że obecnie mamy już tzw. rynek pracy kształtowany przez pracownika. Pracownik staje się obecnie podstawowym wyznacznikiem prawidłowego funkcjonowania firm. Powiatowe Urzędy Pracy, w tym również PUP w Żninie, realizują wiele programów aktywizujących bezrobotnych i zachęcających pracodawców do tworzenia miejsc pracy. Ta wieloletnia działalność tych powiatowych instytucji znacząco wpłynęła na spadek liczby osób bezrobotnych. Narzędzia obniżania stopy bezrobocia to: zasiłki dla bezrobotnych i ubezpieczenie zdrowotne, refundacja kosztów wynagrodzenia w przypadku prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie-użytecznych, dodatki aktywizujące, staże, szkolenia, stypendia, dotacje na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, zwroty kosztów dojazdu do pracodawcy, doposażanie stanowisk pracy i inne działania. Niestety, mimo szeregu działań niepokojące jest to, że długotrwale bezrobotni, to znacząca grupa wszystkich osób bezrobotnych. Negatywnym skutkiem długotrwałego bezrobocia są pewne zmiany o charakterze dostosowawczym, które polegają na tym, iż osoby bezrobotne wypierając negatywne skutki coraz mocniej kierują się w szukanie dobrych stron bycia osobą bierną zawodowo. Relatywizacja

swoich problemów często idzie w parze z izolacją społeczną i degradacją potrzeb i wartości. Dla wielu osób, bezrobocie staje się sposobem na życie, a aktywizacja społeczno-zawodowa wymaga zastosowania bardzo złożonych narzędzi oddziaływania. Często, mimo wielu metod oddziaływania i długiego okresu ich stosowania osiągnane efekty są niezadawalające. Potencjalnie osoby te, gdy osiągną wiek poprodukcyjny staną się grupą najwyższego ryzyka socjalnego, które będą wymagały nie tylko usług opiekuńczo-wspierających, ale będą wykazywały wzmożone potrzeby stosowania wobec nich różnego typu osłon o charakterze finansowym i materialnym.

Bezrobocie nadal jest istotnym zjawiskiem rodzącym zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, a długotrwałe bezrobocie stanowi istotny czynnik ryzyka wykluczenia społecznego i marginalizacji. Problem bezrobocia do 2015 roku stanowił największy problem społeczny dla pomocy społecznej. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie, podejmował w latach 2007- 2014 szczególnie wiele działań aktywizujących głównie osoby bezrobotne. Działania te realizowane były poza podstawowym obszarem świadczeń z ustawy o pomocy społecznej. Oparte były na kilkuletniej realizacji programu „Drogowskaz na aktywność”, który w znaczącej części realizowany był ze środków Unii Europejskiej. Tylko na realizację tego programu w tamtym okresie wydatkowano ponad 1 mln zł. Wspólne działania samorządów i instytucji samorządowych szczebla gminnego i powiatowego w dużym zakresie przyczyniło się do ograniczenia zjawiska długotrwałego bezrobocia i jego negatywnych skutków.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie realizował następujące formy pomocy skierowane do osób bezrobotnym oraz ich rodzin:

- a) świadczenia w formie pieniężnej – zasiłki celowe, okresowe, specjalne celowe;
- b) świadczenia w formie niepieniężnej, tzn.:
 - praca socjalna, w tym również prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny, który ma na celu zmotywować osobę korzystającą ze świadczeń z pomocy społecznej do podjęcia aktywności zawodowej oraz utrzymania pracy;
 - poradnictwo w zakresie udzielania informacji o pomocy świadczonej przez właściwe instytucje państwowe i samorządowe;
- c) pomoc rzeczowa – zakup posiłków, odzieży, obuwia, lekarstw, opału itp.

Ponadto jedną z form wsparcia i aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych na terenie Gminy Barcin były prace społecznie-użyteczne, do których osoby bezrobotne kierowane były na wniosek pracowników socjalnych. Dzięki pracom społecznie-użytecznym osoby borykające się z problemem bezrobocia i wynikającego z tego ubóstwa, miały szansę poprawy sytuacji życiowej

oraz dochodowej. Ta forma aktywizacji skierowana jest do osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku, które jednocześnie korzystają ze świadczeń pomocy społecznej oraz osób uczestniczących w kontrakcie socjalnym, indywidualnym programie usamodzielnienia, lokalnym programie pomocy społecznej lub indywidualnym programie zatrudnienia socjalnego, jeżeli podjęły uczestnictwo w tej formie w wyniku skierowania Powiatowego Urzędu Pracy. Osoba uprawniona, wykonująca prace społecznie-użyteczne zachowuje status osoby bezrobotnej, a tym samym ma prawo do ubezpieczenia zdrowotnego. Dochody, które uzyskiwane są z tych prac nie są wliczane do dochodu tych osób przy ustalaniu praw do świadczeń pomocy społecznej. Osoby bezrobotne wykonują prace społeczno-użyteczne na terenie Gminy Barcin, w wymiarze 10 godzin tygodniowo (maksymalnie 40 godzin miesięcznie). Prace społecznie-użyteczne realizowane są w Gminie Barcin od kilkunastu lat. Jeszcze kilka lat wcześniej do tych prac kierowano kilkadziesiąt osób w skali każdego roku, natomiast w ostatnich 2-ach latach liczba osób kierowana do nich znacznie spadła do kilku lub kilkunastu osób, co jest wynikiem spadku bezrobocia oraz zmianą zasad organizacyjnych wskazywanych przez PUP Żnin. W 2018 r. prace te wykonywało 18 osób, które przepracowały 2730 godzin i otrzymały za to wynagrodzenie w łącznej wysokości 22.472 zł.

Tabela 27: Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na terenie Gminy Barcin w latach 2016 - 2019 roku

LICZBA RODZIN		LICZBA OSÓB W RODZINACH
2016		
OGÓLEM	W TYM NA WSI	877
250	120	
2017		
OGÓLEM	W TYM NA WSI	688
206	97	
2018		
OGÓLEM	W TYM NA WSI	456
146	67	
2019		
OGÓLEM	W TYM NA WSI	420
145	63	

Źródło: Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie

Z powyższych danych wynika, że na terenie gminy Barcin zauważyć można spadek zarówno liczby osób bezrobotnych, jak i osób korzystających z pomocy Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Barcinie z powodu bezrobocia. Pomimo tego nadal samorząd oraz jego jednostki organizacyjne winne prowadzić odpowiednią politykę w tym zakresie, w celu ograniczenia liczby osób pozostających bez pracy, a także przeciwdziałać skutkom długotrwałego bezrobocia.

4. 4. Problemy osób starszych

Starzenie się człowieka jest zjawiskiem nie tylko biologicznym i nieuchronnym, ale także długotrwałym, zróżnicowanym i wielowymiarowym procesem. Z jednej strony jest zależny on od człowieka, a z drugiej od różnych czynników: biologicznych, psychologicznych, ekologicznych, historycznych i kulturowych. Granice starości są płynne, a sam proces starzenia się organizmu przebiega etapami. Najpierw jest etap starzenia się społecznego, później następuje starzenie fizyczne. Proces starzenia zależy od sposobu i warunków życia. Odmienne przebiega u mężczyzn i kobiet, inaczej na wsi i w mieście. Starzenie się jest procesem złożonym i indywidualnym, jednak jego wspólną cechą dla całej populacji jest fakt, iż u każdej osoby wraz z wiekiem pojawiają się objawy: niedołężności, niedowidzenia, głuchoty, otępienia, niesprawności ruchowe i inne ograniczenia. Postępujące zmiany ekonomiczne - społeczne, szybki postęp techniczno-informatyczny, wzrost stopy życiowej, rozwój medycyny, przyczyniają się do wydłużenia życia ludzkiego. Rezultatem tego jest szybszy wzrost liczby osób w podeszłym wieku niż liczby osób nowo narodzonych. Do najważniejszych problemów ludzi starszych można zaliczyć: samotność, chorobę, ograniczenie sprawności, niedostatek lub ubóstwo, poczucie odrzucenia. Starość wymusza wycofywanie się z różnych pól aktywności lub konieczność zastępowania ich innymi.

W miarę przybywania lat potrzeby człowieka się zmieniają, gdyż zmienia się perspektywa życiowa. Z jednej strony ogromnej wagi nabierają banalne sprawy dnia codziennego, a z drugiej pojawia się refleksja dotycząca przeszłości. Coraz częściej osoby starsze myślą o przyszłości i zbliżającym się końcu własnego życia.

Problemy zdrowotne ludzi starszych

Zmiany fizjologiczne w organizmie człowieka następują stopniowo. Wczesny etap starości charakteryzują zmiany w wyglądzie zewnętrznym (siwe włosy, zmarszczki). Początkowo występują zmiany w funkcjonowaniu zmysłów; wzroku i słuchu. Kłopoty zdrowotne nasilają się i powoli zmierzają ku niepełnosprawności. Seniorzy zmagają się z różnorodnymi trudnościami.

Wielu cierpi na przewlekłe choroby somatyczne, zdarzają się ciężkie, przewlekłe choroby doprowadzające do etapu, w którym osoba staje się niezdolna do wykonywania codziennych czynności życiowych i wymaga stałej opieki i pomocy.

W okresie zmian systemowych nastąpiła reforma służby zdrowia, do której bardzo trudno jest się przyzwyczaić szczególnie osobom starszym, które najczęściej nie lubią zmian i niechętnie je przyjmują. Z jednej strony ludziom starszym, dała ona możliwość wyboru lekarzy w profesjonalnych przychodniach i klinikach, które są wyspecjalizowane w leczeniu dolegliwości osób starszych. Z drugiej zaś strony informatyzacja, cyfryzacja, reformy np. reforma służby zdrowia przyniosła trudności w odnalezieniu się, pośród nowych zasad leczenia, skierowań, kolejek do specjalistów, limitów i itp. Wejście w okres starości uważane jest za początek problemów zdrowotnych, które z każdym rokiem objawiać się mogą kumulacją cierpień fizycznych, ale też psychicznych. Zgodnie z badaniami CBOS „Zadowolenie z życia” - styczeń 2019 można przyjąć, iż 22% osób po 75 roku życia i 13% osób w wieku od 65 do 74 roku życia oraz 9% osób w wieku od 55 do 64 roku życia, deklaruje ograniczenia i trudności w wykonywaniu codziennych czynności związanych z wiekiem.

Sytuacja finansowa osób starszych

Do problemów zdrowotnych często dochodzą też złe warunki finansowe osób starszych, ograniczające możliwości leczenia, regularnego i zdrowego odżywiania, zakupu leków itp. Poczucie braku stabilizacji materialnej jest zdecydowanie silniejszy u osób starszych niż u osób młodych. Aspekt ekonomiczny ma znaczenie w kreowaniu podejścia do życia codziennego osób starszych – ułatwia lub komplikuje jego przebieg. Świadczenia emerytalne i rentowe są najczęściej jedynym źródłem utrzymania osób starszych. Do innych źródeł utrzymania należą: dochody z gospodarstw rolnych, pomoc od dzieci oraz praca zawodowa, którą wykonują osoby w pierwszym okresie przejścia na emeryturę. Mimo, iż większość osób starszych w Polsce jest samodzielnych ekonomicznie, to jednak komfort życia tych osób jest znacznie gorszy niż w innych krajach. W Polsce świadczenia społeczne nie są wysokie, a ma je ponad połowa osób. Sytuacja finansowa osób starszych jest zróżnicowana w zależności od tego czy są osobami prowadzącymi oddzielne gospodarstwo domowe, czy też zamieszkują z innymi członkami rodziny. Co czwarta wypłacana emerytura w Polsce nie przekracza 1.600 zł - 25% emerytów, połowa kobiet na emeryturze otrzymuje świadczenie niższe niż 1.800 zł - 48,8%, a 25% osób, dla których wypłacana jest renta otrzymuje świadczenie niższe niż 1.100 zł miesięcznie (źródło: „Struktura wysokości świadczeń wypłacanych przez ZUS po waloryzacji w marcu 2019 roku”).

Sytuacja społeczna osób starszych

Badania i opinie osób w starszym wieku wskazują, że w momencie przekraczania granicy wieku emerytalnego są oni marginalizowani, jako zbiorowość, czego przykładem może być stopniowe eliminowanie ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego. Osoby starsze boją się nie tylko chorób i niepełnosprawności, ale także osamotnienia i nietolerancji. Ludzie starsi po wycofaniu się z życia zawodowego mogą odczuwać utratę autorytetu w rodzinie i środowisku, a nagły nadmiar czasu wolnego, może okazać się bardzo trudny do zagospodarowania, co w konsekwencji przyczynia się do ograniczenia aktywności, jak również izolacji społecznej.

Największym problemem społecznym ludzi starszych jest samotność. Często człowiek starszy znajduje się w niekorzystnej sytuacji we własnej rodzinie. W toku licznych i szybkich przemian przeobrażeniu ulega także model rodziny. Znikają dwu i trzypokoleniowe rodziny, w których osoby starsze mogły liczyć na opiekę, zainteresowanie. Rodzina, która w sferze emocjonalnej wypełniała całe życie danej osoby usamodzielnia się, często też umiera partner życiowy lub krewni. Dotychczas w kreowaniu tzw. polityki społecznej nie liczy się z potrzebami wyższego rzędu ludzi starszych. Uważa się, że zapewnienie warunków materialnych i opieki jest wystarczającym działaniem. Tymczasem starsi mają również takie potrzeby, niekiedy bardziej rozwinięte niż ludzie młodszy. Na szczęście coraz wyraźniej odczuwa się zmianę takiego podejścia. Państwo, samorządy zaspakajają niektóre z tych potrzeb np. powołując instytucje wspomagające kształcenie i rozwijanie zainteresowań osób starszych. Są to instytucje formalne, jak Uniwersytety Trzeciego Wieku oraz nieformalne, pozainstytucjonalne, w klubach seniora, kołach zainteresowań. Według badań CBOS osoby starsze oczekują pomocy w następujących formach: 64% - finansowej, 59% w prowadzeniu gospodarstwa domowego, 59% w załatwianiu spraw u lekarza, w urzędzie, banku itp., 57% w formie udzielania porad w ważnych sprawach, 45% dotrzymywaniu towarzystwa, 40% pielęgnacji w chorobie, 17% w czynnościach związanych z higieną osobistą (źródło: CBOS „Jakiej pomocy potrzebują osoby starsze i kto im jej udziela” wrzesień 2019). Inne badania natomiast wskazują, że 41% Polaków deklaruje, że widuje się ze swoimi dorosłymi dziećmi mieszkającymi osobno rzadziej niż raz w tygodniu, 3% badanych wskazało, że nie utrzymuje z nikim z rodziny bliskich, przyjacielskich, zażyłych kontaktów (źródło: CBOS „Więzi rodzinne” kwiecień 2018).

Zapewnienie odpowiedniej opieki nad osobami starszymi przez właściwe instytucje i programy jest jednym z wyzwań, z którymi musi zmierzyć się każda jednostka samorządu terytorialnego. W 2018 roku w Gminie Barcin zamieszkiwało powyżej 60 roku życia 2048 kobiet i 1509 mężczyzn, co łącznie dawało 3557 osób. Oznacza to, że 23,3% mieszkańców Gminy Barcin to seniorzy. Przyjąć należy, że udział seniorów w ogólnej populacji będzie nadal wzrastał,

co rodzi potrzebę przystosowania i rozwoju systemu wsparcia i pomocy. To istotny czynnik ogniskujący obecne i przyszłe wysiłki samorządu Gminy Barcin, w zakresie realizowanych działań polityki społecznej, w tym działań z obszaru pomocy społecznej.

Pomoc i wsparcie w ramach systemu pomocy społecznej

Postępujące zjawisko starzenia się społeczeństwa, a tym samym zwiększająca się liczba osób starszych wywołują potrzebę podejmowania działań nakierowanych na zapewnienie seniorom godnej i aktywnej starości. Priorytetem powinno być możliwie jak najdłuższe pozostawienie seniorów w miejscu zamieszkania, zapewnienie im pomocy środowiskowej w formie usług opiekuńczych, czy też dostępu i uczestnictwa w zajęciach dziennych domów pomocy. Seniorom w gorszej kondycji fizycznej i zdrowotnej należałoby zapewnić miejsca w wyspecjalizowanych i wystandaryzowanych całodobowych domach pomocy społecznej. Do instytucjonalnych form pomocy osobom starszym w obszarze pomocy społecznej należą m.in. domy pomocy społecznej, natomiast formami środowiskowymi są m.in. dzienne domy pomocy. Na terenie Gminy Barcin są to wcześniej opisane; **Dzienny Dom Pobytu „Zacisze” w Barcinie oraz mieszkanie chronione**, a także: **usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze (rehabilitacja świadczona w miejscu zamieszkania)**, o których mowa w art. 50 ustawy – pomoc w tej formie przysługuje osobie samotnej, która z powodu wieku lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Usługi te mogą być przyznane także osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, także wspólnie nie zamieszkujący małżonek, wstępni i zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić.

- Usługi opiekuńcze obejmują: pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
- Specjalistyczne usługi opiekuńcze: są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem.

Tabela 28: Osoby, którym zrealizowano świadczenia w formie usług opiekuńczych (bez uwzględnienia specjalistycznych usług opiekuńczych)

Płeć	Liczba osób 2016	Liczba osób 2017	Liczba osób 2018	Liczba osób 2019
Razem	57	70	67	61
Kobiety	36	47	45	43
Mężczyźni	21	23	22	18

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie

Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Miejskim Domu Kultury w Barcinie.

Barciński UTW działa od 2006 roku z inicjatywy Klubu Seniora „Wrzos”. Wsparcia merytorycznego i organizacyjnego udziela Miejski Dom Kultury w Barcinie, który finansuje jego działalność. Celem UTW jest aktywizacja intelektualna, psychiczna, społeczna i fizyczna osób starszych, inspirowanie ich do zdobywania nowej wiedzy i umiejętności, poszerzania horyzontów i poszukiwania nowych kierunków zainteresowań. Słuchacze UTW uczestniczą w zajęciach z tańca, informatycznych, wokalnych, teatralnych, malarskich, rękodzielniczych i origami. Słuchacze uczą się języka angielskiego, niemieckiego i rosyjskiego, uprawiają nordic walking, gimnastykę, a nawet brydża sportowego i realizują wiele innych zainteresowań. Liczba słuchaczy w roku akademickim 2018/2019 wyniosła 178, a w roku 2019/2020 wynosi już 238 słuchaczy łącznie z filią w Piechcinie.

Klub Seniora „Wrzos” Barcin oraz **Klub Seniora „Białe Zagłębie”**, to organizacje społeczne z wieloletnim i ogromnym doświadczeniem w działalności na rzecz osób starszych. Zajmują się rozwojem życia kulturalnego, oświatowego, towarzyskiego i rekreacyjnego osób starszych. Mają one na celu zachęcanie seniorów do aktywnego spędzania czasu, rozwoju pasji i zainteresowań, utrzymania i wzmacniania kontaktów towarzyskich oraz otwierania się na nowe doznania i doświadczenia.

Gminna Rada Seniorów działa od maju 2015 roku. Jest organem o charakterze doradczym, inicjatywnym i konsultacyjnym dla organów Gminy Barcin, a jej głównym celem jest reprezentowanie interesów i potrzeb środowiska seniorów zamieszkałych na terenie gminy. Rada Seniorów podejmuje działania i zadania na rzecz środowiska seniorów prowadzące do:

- integracji i wzmacniania udziału w życiu społeczności lokalnej,
- solidarności i umacniania więzi międzypokoleniowej,
- reprezentowania jego zbiorowego interesu,
- monitorowania jego potrzeb,
- upowszechniania informacji o jego oczekiwaniach i potencjale społecznym,
- inspirowania i koordynowania jego inicjatyw,
- wspierania aktywności w zakresie rekreacji, kultury i edukacji,
- profilaktyki i promocji zdrowia oraz zapobiegania wykluczeniu społecznemu,
- upowszechniania jego działalności informacyjno – doradczej,
- współpracy z Radą i Burmistrzem.

Gminna Rada Seniorów od chwili jej powołania była inicjatorem i współrealizatorem wielu ciekawych akcji społecznych, które w grupie najstarszych osób cieszyły się dużym zainteresowaniem. Działania te dotyczyły integracji międzypokoleniowej, zwiększenia bezpieczeństwa osób starszych, a także organizacji wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych. Wskazane podmioty - kluby seniora, UTW, GRS bardzo znacząco aktywizują grupę osób najstarszych w Gminie. Można przyjąć, że kilkaset (ok. 400 osób) w wieku senioralnym poddana jest różnym formom aktywności i integracji dzięki działalności statutowej tych podmiotów. Oceniając aktywność najstarszych członków Gminy Barcin można wnioskować, że jest to grupa, która oczekuje oferty wspierającej jej rozwój i dbającej o kwestie pełnej integracji i aktywizacji. To sami seniorzy w znaczący sposób kreują lokalną przestrzeń społeczną, sprzyjającą i zabezpieczającą realizację potrzeb wyższego rzędu. Jest to potencjał społeczny, który stwarza mieszkańcom Gminy Barcin możliwość pełnego uczestnictwa i integracji całej społeczności lokalnej.

4.5. Uzależnienia

Uzależnienie jest stanem pojawiającym się, jako następstwo przyswajania substancji (np. alkohol, nikotyna, narkotyki) lub podejmowania czynności (hazard, sieciologizm), które początkowo sprawiają przyjemność, lecz z czasem stają się przymusowe i mają negatywny wpływ na codzienne życie i obowiązki, takie jak praca, życie rodzinne, zdrowie. Osoba uzależniona może nie zdawać sobie sprawy z utraty kontroli nad swoim zachowaniem i problemów, które sprawia zarówno sobie jak i najbliższym.

Uzależnienie to również postępujący proces chorobowy polegający na zdominowaniu psychiki, a często również fizjologii człowieka przez pragnienie zażycia substancji psychoaktywnej, bądź wykonania czynności uznanej za nagradzającą. W początkowej fazie stosowanie środków uzależniających przynosi ogromną satysfakcję (pobudzają one obszary mózgu odpowiedzialne za doznawanie przyjemności), jednak wraz z rozwojem choroby człowiek zaczyna potrzebować ich, aby funkcjonować na normalnym poziomie, zaś abstynencja powoduje znaczne cierpienie. Kręta droga uzależnienia prowadzi zawsze od używania dla przyjemności, do używania dla uniknięcia przykrości. (Źródło: www.mojapsychologia.pl)

„Przyczyny uzależnień są bardzo różne i na każdą osobę mogą oddziaływać z innym nasileniem i skutkiem. O uzależnieniu współdecydują zarówno psychofizyczna konstrukcja jednostki, jak i właściwości konkretnej substancji. Przyczyny uzależnienia ze strony osoby mogą być natury genetycznej, społecznej czy psychologicznej, zazwyczaj jednak stanowią interakcję tych trzech

czynników. Wyposażenie genetyczne człowieka determinuje jego indywidualne predyspozycje, na przykład do sięgania po używki. Czynniki psychologiczne to cechy podnoszące ryzyko uzależnienia, takie jak: niska samoocena, introwertyzm, nieśmiałość, niestabilność i niedojrzałość emocjonalna, mała odporność na stres, wysoka potrzeba natychmiastowej gratyfikacji, przesadna idealizacja, bądź poszukiwanie wrażeń. Należy również pamiętać, że uzależnienia często maskują głębsze problemy psychiczne, na przykład zaburzenia depresyjne, lękowe czy osobowości.” (Źródło: www.mojapsychologia.pl). Środowisko, zwłaszcza z bogatą tradycją stosowania środków psychoaktywnych, może wywierać presję poprzez mechanizmy wpływu społecznego. Ponadto brak życiowych perspektyw, duża przestępczość, bezrobocie, zachwiane relacje w rodzinach, kłopoty ze wsparciem i porozumieniem, nieprawidłowe wzorce komunikacji, to wszystko wzmacnia prawdopodobieństwo uzależnienia. Największym problemem społecznym są uzależnienia od substancji psychoaktywnych.

Alkoholizm - jest psychicznym oraz fizycznym uzależnieniem od alkoholu etylowego, czyli środka spowalniającego funkcjonowanie systemu nerwowego. W małych dawkach alkohol przynosi odprężenie, pozwala przełamać nieśmiałość, sprawia, że czujemy się elokwentni, zabawni, błyskotliwi. W większych uwalnia agresywne impulsy, pozbawia zahamowań, usypia części mózgu odpowiedzialne za zachowania wyższego rzędu, czyli zachowania typowo ludzkie. W maksymalnych dawkach paraliżuje ośrodki nerwowe, a nawet powoduje śmierć.

Alkoholizm jest chorobą chroniczną, postępującą i śmiertelną. Długotrwałe nadużywanie prowadzi do chorób nie tylko fizycznych (marskość wątroby), lecz także do zmian psychicznych. Alkoholizm jest jedną z przesłanek do udzielenia pomocy społecznej.

Tabela 29: Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy MGOPS Barcin z powodu alkoholizmu

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin	80	80	60	60
Liczba osób	210	194	129	126

Źródło: Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie

Według danych MGOPS w Barcinie, liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu alkoholizmu w 2019r. zmalała do poprzednich lat o 25%, jednak dane te nie świadczą o zmniejszeniu się rozmiaru osób uzależnionych, a jedynie odpływu tych osób z systemu wsparcia w ramach pomocy społecznej. Zgodnie z wieloletnimi statystykami MGOPS w Barcinie blisko, w co siódmej rodzinie objętej pomocą społeczną występuje problem uzależnienia od alkoholu.

Abstynencja osoby uzależnionej od alkoholu jest warunkiem „zdrowienia osoby i jej rodziny”. Próby samodzielnego poradzenia sobie z chorobą są zdane raczej na niepowodzenie, dlatego osoby te, jak i rodziny muszą mieć szansę skorzystania z profesjonalnej pomocy

terapeutycznej zarówno w ośrodkach leczenia uzależnień, jak i również w poradniach. Osoby uzależnione i współuzależnione, winny być także objęte wsparciem grupy terapeutycznej, której członkowie dzieląc się swoimi doświadczeniami, wzmacniają wzajemnie swoje siły i motywację do życia w trzeźwości.

Działania skierowane do osób nadmiernie pijących, pijących szkodliwie, uzależnionych i ich rodzin w Gminie Barcin, realizowane są przy ścisłej współpracy pracowników socjalnych i Zespołu Interdyscyplinarnego działającego przy Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Barcinie z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy Urzędzie Miejskim w Barcinie, oraz Komisariatu Policji w Barcinie i służbą kuratorską Sądu Rejonowego w Szubinie.

Podstawową ustawą wspierającą osoby uzależnione od alkoholu oraz osoby współuzależnione poza ustawą o pomocy społecznej jest ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, na której opiera się praca Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Barcinie. Na podstawie art. 4 ustawy z dnia 26 października 1982 roku *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2018 r. poz. 2137 tj. ze zm.)* realizowane są zadania własne gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. W szczególności zadania te obejmują:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo - wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- 4) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- 6) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
- 5) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Realizacja zadań, o których mowa wyżej prowadzona jest w postaci jednego dokumentu zwanego **Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii**, na podstawie przeprowadzonej Diagnozy Problemów

Społecznych. Najistotniejsze dane z tego obszaru przedstawiono poniżej.

Tabela 30: Liczba osób z problemem alkoholowym i osób współzależnionych w ramach czynności wykonywanych w Punkcie Informacyjno - Konsultacyjnym w Barcinie

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
Osoby z problemem alkoholowym: w tym:	1038	1149	1241
Osoby uzależnione od alkoholu	593	521	581
Osoby współzależnione	445	628	660

Źródło: Dane z raportu z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Barcin w 2018 roku

Na podstawie powyższych danych należy stwierdzić, że liczba osób zgłaszających się do Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego w Barcinie wzrasta, jednak wzrost dotyczy głównie osób współzależnionych, co prawdopodobnie jest efektem zwiększenia świadomości istniejącego problemu w rodzinie.

Cele, jakie zostały założone w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii:

1. Ograniczenie szkód zdrowotnych i zaburzeń życia rodzinnego, wynikających z używania alkoholu lub zażywania narkotyków lub innych środków psychoaktywnych oraz zjawiska picia alkoholu i podejmowania zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
2. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem.
3. Udzielenie rodzinom, w których postępują problemy alkoholowe i narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
4. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, a także podejmowanie działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo- wychowawczych i socjoterapeutycznych.
5. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii.
6. Dostarczanie wiedzy mieszkańcom Gminy Barcin o szkodliwości i skutkach nadużywania alkoholu i używania innych substancji psychoaktywnych.

Zgodnie z zakresem zadań przyjętych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania

Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Barcin na w 2018 roku zrealizowano następujące działania:

- warsztaty dla uczniów, rodziców i wychowawców z zakresu profilaktyki uzależnień wśród młodzieży;
- obóz profilaktyczny pn. „Akademia Lidera” – dzieci biorące udział w zajęciach socjoterapeutycznych;
- zajęcia socjoterapeutyczne połączone z programem profilaktycznym siedmiu kroków „Trzeci elementarz”;
- warsztaty edukacyjno- profilaktyczne dla dzieci X 2;
- zajęcia socjoterapeutyczne połączone z programem profilaktycznym siedmiu kroków „Trzeci elementarz” – kontynuacja;
- warsztaty o tematyce profilaktyczno-wychowawczej z tematyką wg. zapotrzebowania;
- wykłady z panelem dyskusyjnym pn. „Współpraca międzypokoleniowa. Wspólne dobro”;
- warsztaty pn. „Spójrz Inaczej na agresję”;
- zajęcia opiekuńczo-wychowawcze;
- program realizowany Metodą Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne;
- rozmowy profilaktyczno-edukacyjne z rodzicami na podst. spektaklu „Wpadka”;
- wzmacnianie umiejętności wychowawczych rodziców „Akademia Skutecznego Rodzica” spotkania psychoedukacyjne;
- warsztaty edukacyjne zachęcające dzieci do aktywnego spędzania wolnego czasu poza ekranem komputera oraz ukazanie negatywnych następstw nadmiernego korzystania z komputera, Internetu, gier sieciowych, portali społecznościowych pn. Pajęczyna Marzeń;
- szkolenie – wykorzystanie metody Dialog Motywujący do rozmów z klientami GKRPA oraz Zespołu Interdyscyplinarnego;
- zajęcia socjoterapeutyczne dla uczniów klas I-II, IV-VII (dwie grupy).

Narkomania

Kolejnym bardzo ważnym i trudnym problemem społecznym, który obejmuje różne grupy społeczne i wiekowe jest zagrożenie związane z narkomanią. Zjawisko to polega na stosowaniu środków odurzających i utracie nad tym kontroli. Narkomania to powszechnie znane uzależnienie od narkotyków, czyli substancji, które mają wpływ na czynności mózgu. Narkomania charakteryzuje się tak zwanym głodem narkotycznym, czyli fizycznym cierpieniem spowodowanym odstawieniem substancji, który prowadzi do zdobycia narkotyku za wszelką cenę. Efekty zażywania substancji psychoaktywnych są bardzo groźne, nie tylko dla zdrowia fizycznego, ale również psychicznego. Główne zagrożenie stanowią wszelkie i bardzo

powszechne wśród osób uzależnionych zaburzenia akcji serca czy choroby układu oddechowego – te najczęściej są skutkiem długoletniego zażywania heroiny. Wiele substancji narkotycznych wywołuje zaburzenia odporności, osłabienie apetytu i nagły spadek masy ciała. Wśród kobiet uzależnionych dochodzi do zaburzeń miesiączkowania, obniżenia płodności. Osoby używające narkotyków wziewnych mają przewlekły kaszel, katar i krwawienie z nosa. Nie można zapominać też o groźnych chorobach, bardzo często występujących wśród uzależnionych od substancji przyjmowanych dożylnie – ryzyko zakażenia wirusem HIV czy WZW typu C.

Na podstawie art. 10.1. ustawy z dnia 29 lipca 2015 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy i obejmuje ono:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej;
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- 4) wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii;
- 5) pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Problem uzależnienia od narkotyków w Gminie Barcin obrazują poniższe dane.

Tabela 31: Liczba osób z problemem narkotykowym w ramach czynności wykonywanych

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
Osoby z problemem narkotykowym: w tym:	117	98	148
Osoby uzależnione od narkotyków	83	54	49
Osoby eksperymentujące z narkotykami	43	64	99

Źródło: Dane z raportu z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Barcin w 2018 roku.

W zakresie przeciwdziałania narkomanii w ramach działania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Barcin w 2018 roku były realizowane następujące działania:

- W Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym prowadzone były usługi terapeutyczne dla osób w zakresie rozwiązywania problemów związanych z eksperymentowaniem lub zażywaniem narkotyków oraz dla osób nadużywających alkoholu i innych środków psychoaktywnych. Osoby uzależnione, a w szczególności ich rodziny, otrzymywały tam wsparcie i wiarę w to, że mogą zmienić życie swoje, rodziny i osób uzależnionych.
- W szkołach i przedszkolach były prowadzone warsztaty dla rodziców, którzy otrzymali wiedzę na temat zagrożeń wynikających z używania środków zmieniających psychikę dziecka. Realizowano program „Akademia Skutecznego Rodzica” - skierowany do rodziców dzieci z klas I do III szkół podstawowych. Uczestnicy programu otrzymali podstawowe informacje na temat potrzeb dziecka, przyczyn trudnych zachowań, otrzymali wiedzę oraz nabyli doświadczenie do ich przeciwdziałania.
- Prowadzono zajęcia socjoterapeutyczne i opiekuńczo - wychowawcze. Zajęcia socjoterapeutyczne wspomagają dzieci w rozwoju i rozumieniu rzeczywistości poprzez realizację celów rozwojowych, edukacyjnych i terapeutycznych, pomagają podnieść samoocenę dziecka, nieśmiałość i strach przed relacjami z rówieśnikami.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Barcinie wynika, że liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu narkomanii utrzymuje się na tym samym poziomie.

Tabela 32: Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy MGOPS Barcin na terenie Gminy Barcin

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin	4	5	5	5
Liczba osób	13	12	10	11

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie

Inne uzależnienia

Uzależnienie od dopalaczy działa negatywnie nie tylko na zdrowie, ale i na psychikę człowieka. Często dopalacze prowadzą do depresji, a młodzi ludzie uzależnieni od nich trafiają na terapię odwykową do klinik psychiatrycznych. Skład chemiczny w dopalaczach ulega ciągłej zmianie, w celu ominięcia zakazów antynarkotykowych. Wraz z wejściem ustawy zabraniającej obrotowi konkretną substancją psychoaktywną producenci zamieniają ją na jej analog, czyli substancję, która ma bardzo podobne działanie, a jeszcze nie została zakazana. Dopalacze to

produkty zawierające substancje psychoaktywne nieznajdujące się na liście substancji zakazanych w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii. Dopalmce wywołują efekt narkotyczny zbliżony do zdelegalizowanych substancji, a producenci starają się jak najwierniej oddać działanie narkotyków. Problem kontroli produkcji dopalmcy jest znany zarówno w Stanach Zjednoczonych, krajach Unii Europejskiej, jak również w Polsce. Według badań, potencjalnych substancji psychoaktywnych jest ponad 12 tysięcy. Dopalmce do niedawna były legalnie dostępne, jako produkty kolekcjonerskie, nie do spożycia. Ze względu na omińnięcie przepisów substancje psychoaktywne dostępne w dopalmcach stały się dostępne dla ludzi, mimo iż skutki dopalmcy nie zostały nawet przebadane. Obecnie obrót dopalmcami stał się zabroniony. W zależności od wrażliwości organizmu oraz dawki skutki dopalmcy obejmują: nudności, bóle głowy, zawroty głowy, stany lękowe, bezsenność, drgawki, problemy z oddychaniem, zmęczenie, urojenia, ataki szału i wiele innych niepokojących i groźnych objawów fizycznych. Z dopalmcami jest związanych wiele mitów, w które najczęściej wierzy młodzież i to niestety ta coraz młodsza. Po dopalmce najczęściej sięgają uczniowie od 13-go do 19-go roku życia. Po kilkudziesięciu śmiertelnych przypadkach zatrucia dopalmcami zaczęto akcję zamykania sklepów z tego typu używkami. Z danych Centrum Kryzysowego Ministerstwa Zdrowia wynika, że zamknięcie punktów sprzedaży dopalmcy przyczyniło się do redukcji hospitalizacji na oddziałach toksykologicznych w całej Polsce. Należy wskazać również na fakt, iż swoistym dopalmcem jest również napój energetyczny, dostępny prawie w każdym sklepie i niebudzący najmniejszych podejrzeń. Zawiera niewielkie dawki substancji uzależniających. Zdarza się tak, że sami rodzice serwują swoim pociechom napoje energetyczne lub inne bomby kaloryczne w słodyczach lub sztucznym pożywieniu. Takie sytuacje mają konsekwencje zdrowotne. Rodzice nie analizując etykietek na produktach, nie znają składu danego produktu i jego potencjalnego działania. Ich brak świadomości w tym zakresie jest podstawowym błędem. Rodzice podają dzieciom zbyt dużą ilość witamin, co również powoduje zagrożenie dla zdrowia. Serwując dziecku sztuczne tłuszcze, słodziki, konserwanty zawarte w różnych produktach, narażamy je na różne niebezpieczeństwa. Co piąte dziecko w Polsce ma alergię, prawie 10 proc. objawy ADHD, a coraz więcej cierpi na zaburzenia emocjonalne. To wzorce żywieniowe stają się w pewnym zakresie podstawą wzrostu eksperymentowania dzieci i młodzieży z substancjami pobudzającymi.

Uzależnienie od komputera i od gier komputerowych - najczęściej dotyczy dzieci i młodzieży, a jest wynikiem ciągłej potrzeby używania komputera i grania w gry komputerowe. Osoba uzależniona nie potrafi odróżnić bardzo często rzeczywistości od fikcji. Zaczynają się problemy społeczne, psychologiczne i somatyczne. Do negatywnych skutków zalicza się: zanik więzi rodzinnych, utrudniony rozwój intelektualny, osłabiona siła woli, osobowości i wrażliwości

moralnej oraz zaniedbywanie obowiązków szkolnych i domowych.

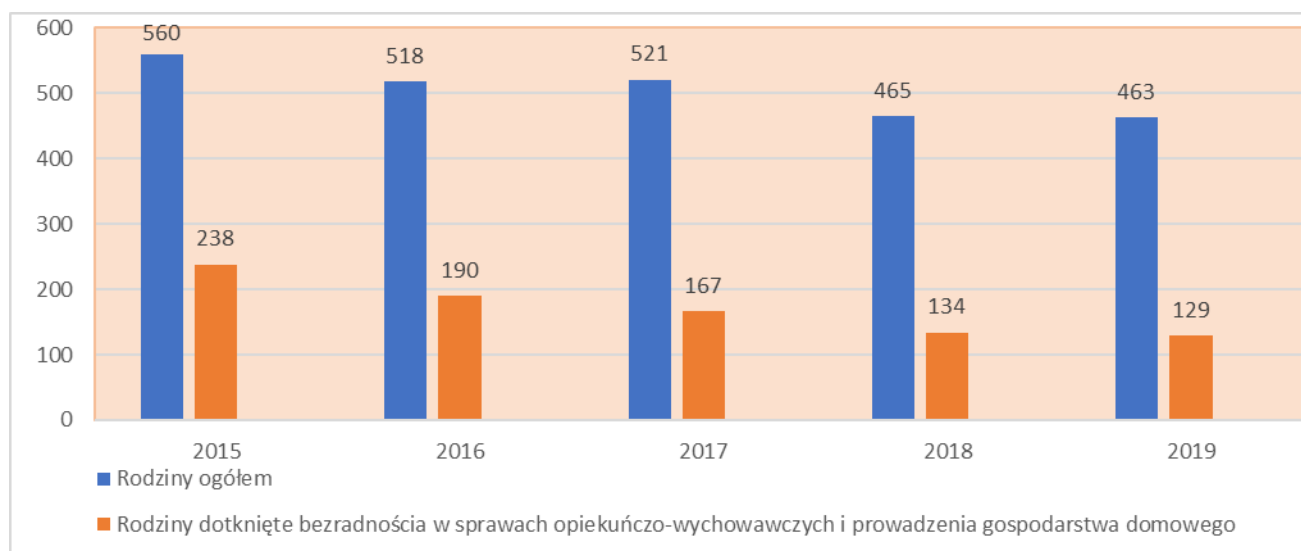
Uzależnienie od hazardu, polega na częstym, nadmiernym i powtarzającym się uprawianiu gier hazardowych. Gracz ma silną potrzebę przeżywania silnych napięć, nie zauważa, że zaniedbuje życie rodzinne, zawodowe i społeczne. Kiedy pojawia się wstyd i poczucie winy zaczyna ukrywać swoje uzależnienie, jednak w stanie konieczności zaspokojenia własnych potrzeb związanych z uprawianiem gier hazardowych dochodzi bardzo często do aktów przemocy i przestępstw.

4.6. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz problemy dzieci i młodzieży

Problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego dotyka znaczącej grupy rodzin. Rodziny dotknięte tym problemem są w pewnym zakresie niewydolne w wypełnianiu funkcji nakładanych na tą komórkę społeczną. Najczęściej niewydolność opiekuńczo-wychowawczą odnotowuje się w rodzinach niestabilnych formalnie i rodzinach niepełnych. Zjawiskiem towarzyszącym niewydolności opiekuńczo-wychowawczych są najczęściej uzależnienia, bezrobocie, przemoc, wysoka niezaradność życiowa i zaniżone oczekiwania oraz degradacja potrzeb wyższego rzędu. Niewydolność opiekuńczo-wychowawcza sprzyja również występowaniu problemów wychowawczych, a głównymi metodami wychowawczymi dotkniętych tym problemem rodzin są rozbudowane systemy kar. Podstawą tego problemu w większości rodzin są doświadczenia życiowe (tradycje wychowania) i brak wiedzy z obszaru psychologii i pedagogiki osób będących rodzicami. Powielanie złych wzorców wychowawczych lub rodzinne konflikty międzypokoleniowe, zaburzają naturalne więzi emocjonalne. Sytuacje te prowadzą do utraty wiary we własne możliwości, agresji, wycofania lub izolacji. Głęboka i patologiczna niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodziców zaburza indywidualny rozwój osobowościowy dzieci i młodzieży. W dużej grupie rodzin niewydolnych dochodzi do różnych form agresji i przemocy wobec swych członków, a także wobec innych osób. Ten istotny z punktu widzenia pomocy społecznej problem społeczny jest bardzo mocno skorelowany z problemami osób najmłodszych w naszej gminie. Dorośli, borykający się z własnymi problemami, skoncentrowani zbyt lub wcale na sprawach materialnych, stają się wzorcem zachowania dla nowego pokolenia, które przyjmuje i utrwała te wzorce w dalszym funkcjonowaniu. Z drugiej zaś strony brak czasu, obojętność lub oziębłość emocjonalna staje się źródłem niedostosowania i problemów dzieci i młodzieży. Należy wskazać również, że część

rodzin dotknięta jest także różnym nasileniem dysfunkcji związanej z umiejętnością planowania wydatków i określania priorytetów w zaspakajaniu potrzeb swych członków. Często pracownicy socjalni w rozpoznanych rodzinach odnotowują problem nieuzasadnionego zadłużenia rodzin ponad bezpieczny próg bezpieczeństwa finansowego lub nadmierne i nieuzasadnione wydatkowanie środków finansowych. Odnotowywano wiele sytuacji, że rodziny skupiały się mocniej na zakupie markowych dóbr niż na bieżącej opłacie należności za czynsz czy media. Brak umiejętności przewidywania lub przymus zakupów, by chwilowo poprawić nastrój emocjonalny, napędzają wiele rodzin w poważne i niepotrzebne kryzysy funkcjonowania. Poniżej w formie graficznego wykresu wskazano, jak kształtował się ten problem w latach 2015-2019.

Tabela 33: Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy MGOPS Barcin na terenie Gminy Barcin, w których odnotowano problem bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie

Dane w powyższym wykresie wskazują, że w co czwartej rodzinie korzystającej z pomocy społecznej rozpoznaje się wskazany problem. Do rodzin, które z różnych względów dotknięte są problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzeniu gospodarstwa domowego poza podstawowym wsparciem materialnym i niematerialnym, realizowanym w oparciu o ustawę o pomocy społecznej w formie pracy socjalnej i poradnictwa kierowane jest również wsparcie i pomoc, zgodnie z ustawą o wsparciu rodziny i pieczy zastępczej. Wsparcie to polega na skierowaniu do rodziny asystenta, w celu poprawy wydolności opiekuńczo-wychowawczej rodziców wobec dzieci i podniesienie poziomu społecznego funkcjonowania tych rodzin. Asystent rodziny może być kierowany do rodzin także na wniosek sądu. Poniższa tabela określa dane statystyczne w tym zakresie.

Tabela 34: Liczba rodzin objętych przez MGOPS w Barcinie wsparciem, w formie skierowania do niej asystenta rodziny

Rok	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach
2015	39	115
2016	50	86
2017	37	82
2018	39	97
2019	44	92

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie

O problemach społecznych Gminy Barcin świadczyć też mogą dane statystyczne spaw sądowych dotyczących władzy rodzicielskiej, postępowaniach wobec nieletnich oraz spraw rodzinnych, w tym obowiązku podjęcia leczenia odwykowego. Dane w tym zakresie zawarte są poniższej tabeli.

Tabela 35: Sprawy prowadzone przez Sąd Rejonowy w Szubinie III Wydział Rodzinny i Spraw Nieletnich

Wyszczególnienie	Ogółem liczba prowadzonych spraw z terenu gminy Barcin – ograniczenia władzy rodzicielskiej	Ogółem liczba prowadzonych spraw z terenu gminy Barcin – postępowania wobec nieletnich	Ogółem sprawy rodzinne dorosłych, w tym obowiązek podjęcia leczenia odwykowego
2015	59 rodzin (187 osób)	20 spraw (20 osób)	12 spraw (12 osób)
2016	83 rodzin (290 osób)	19 spraw (19 osób)	19 spraw (19 osób)
2017	85 rodzin (296 osób)	16 spraw (16 osób)	18 spraw (18 osób)

Źródło: Sąd Rejonowy w Szubinie – III Wydział Rodzinny i Nieletnich

Istnieje wiele czynników, od których zależy czy młody człowiek wejdzie w kolizję z prawem, czy też będzie stwarzał inne problemy. Jednak czynniki i uwarunkowania środowiskowe, wśród których najważniejszym jest rodzina, stają się podstawą społecznego rozpatrywania niepowodzeń życiowych i w konsekwencji niedostosowań dzieci i młodzieży. Do tych niepokojących zachowań zaliczamy: wulgarne słownictwo, wagarowanie, wandalizm, ucieczki z domu, przedwczesne podejmowanie życia seksualnego, stosowanie agresji, przemoc, palenie papierosów, spożywanie alkoholu, zażywanie narkotyków, udział w destrukcyjnych subkulturach, sektach. Środki zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości nieletnich zostały określone w art. 5 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich (t. j. D.U. z 2018, poz. 966 ze zm.). Wobec nieletniego mogą być stosowane środki

wychowawcze oraz środek poprawczy w postaci: udzielenia upomnienia; zobowiązania nieletniego do określonego postępowania (np. do naprawienia wyrządzonej szkody); ustanowienia odpowiedniego nadzoru rodziców lub opiekunów, specjalnych organizacji, m.in. organizacji młodzieżowej; ustanowienia nadzoru kuratora; skierowania do specjalnego ośrodka kuratorskiego lub ośrodka pracy nieletnich o charakterze wychowawczym; orzec zakaz prowadzenia pojazdów; orzec o przepadku rzeczy uzyskanych w drodze popełnienia czynu karalnego; orzec o umieszczenie w młodzieżowym ośrodku wychowawczym lub rodzinie zastępczej; orzec umieszczenie w zakładzie poprawczym lub zastosować inne środki przewidziane w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym oraz środki przyznane wyłącznie sądom rodzinnym. Zastosowanie przez sąd środków izolacyjnych ma na celu przede wszystkim zmianę środowiska i otoczenia nieletniego, które powinno odpowiednio na niego oddziaływać, np. ze względu na wprowadzoną w ośrodkach dyscyplinę. Rozpatrując najtrudniejsze kwestie dotyczące społeczności lokalnej, z punktu widzenia pomocy społecznej, zagadnienia powyższe winny również zostać uwzględnione w niniejszej Strategii.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie zgodnie z obowiązującym prawem oraz możliwościami organizacyjnymi udziela regularnego wsparcia rodzinom oraz w miarę możliwości poszczególnym jej członkom. Poza podstawowym zakresem kompetencyjnym MGOPS w Barcinie organizuje pomoc i wsparcie poprzez wypracowane formy współpracy z komisariatem Policji w Barcinie, służbą kuratorską Sądu Rodzinnego i Spraw Nieletnich oraz Spraw Karnych w Szubinie, placówkami oświaty działającymi w Gminie, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołem Interdyscyplinarnym oraz innymi instytucjami i organizacjami, w zależności od potrzeb. Dzięki tej współpracy młodzież, a także ich rodzice mogli brać udział w projektach, których celem jest oddziaływanie wychowawcze. Ostatnie najciekawsze projekty adresowane do „młodzieży problemowej” oraz ich rodziców to projekt „Trampolina”, który realizowany jest przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Wsparcia Społecznego ADITUS. Jest on skierowany do młodzieży w wieku 13-21 lat, uczących się w trybie dziennym, nieaktywnych zawodowo, zamieszkujących na terenie województwa kujawsko-pomorskiego oraz objętych sądowym środkiem wychowawczym. Projekt realizowany jest od 2018 roku. Celem projektu jest wzrost aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej oraz zwiększenie zdolności funkcjonowania w społeczeństwie młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym. W projekcie tym brało udział 14 osób z nadzorem kuratorskim z Gminy Barcin. Edycja projektu realizowana jest do sierpnia 2020 roku. Inną ważną inicjatywą adresowaną do rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze jest partnerski projekt „Rodzina w centrum”, realizowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

w Żninie. W ramach tego projektu 136 rodzin z terenu Gminy Barcin, korzystało z różnego typu wsparcia. W ramach projektu, który trwa od 3 lat odbywały się również mediacje rodzinne, wyjazdy edukacyjne, zajęcia animacyjne, warsztaty dla rodziców wzmacniające kompetencje rodzicielskie oraz poradnictwo pedagogiczne, psychologiczne i prawne. Projekt ten jest realizowany od 2016 roku (zrealizowano II edycje, planowana III od 2020 roku).

4.7. Przemoc w rodzinie

W polskim systemie prawnym definicja przemocy w rodzinie zawarta została w art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1390 ze zm.). Zgodnie z tym, przemoc w rodzinie to: *jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.*

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy i rodzaje:

- **Przemoc fizyczna** – jest tym typem przemocy, który jest najłatwiej rozpoznawalny i powodujący konsekwencje widoczne i łatwe do dostrzeżenia, a jednocześnie mogące bezpośrednio zagrażać życiu i zdrowiu, jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego. Polega na przeróżnych formach zachowań o różnym stopniu nasilenia np.: wymierzaniu policzków, biciu, kopaniu, popychaniu, odpychaniu, obezwładnianiu, przytrzymywaniu, szczypaniu, duszeniu, biciu otwartą ręką i pięściami, biciu przedmiotami, rzucaniu w kogoś przedmiotami, parzeniu, polewaniu substancjami żrącymi, porzucaniu w niebezpiecznej okolicy, nieudzielaniu koniecznej pomocy.
- **Przemoc psychiczna** – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu. Przemoc psychiczna zawiera pewnego rodzaju przymus, emocjonalne wykorzystywanie, groźby, za które uważa się między innymi oskarżanie, poniżanie, wyzwiska, wmawianie choroby psychicznej, upokarzanie, izolowanie, kontrole kontaktów, zabieranie samochodu, telefonu, rzeczy osobistych, niszczenie przedmiotów, mających wartość dla ofiary. Krzywdzenie psychiczne jednostki jest najbardziej nieuchwytną formą przemocy.
- **Przemoc seksualna** – to zachowanie polegające na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania o jej zgodę lub gdy obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły fizycznej, ale także na groźbach użycia siły lub emocjonalnym

szantażu. Przemocą seksualną nazwiemy również zgwałcenia, w tym również gwałty pomiędzy współmałżonkami.

- **Przemoc ekonomiczna** – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy. Przemoc ekonomiczna pojawia się wtedy, gdy niezaspakajane są potrzeby materialne partnera, pojawia się nadmierna kontrola w wydawaniu pieniędzy oraz zakazywanie podjęcia pracy, bądź też zawłaszczanie zarobionych pieniędzy i pozostawienia bez środków do życia. Przemoc ekonomiczna przejawia się również wtedy, kiedy sprawca nie płaci alimentów oraz bez wiedzy partnera zaciąga kredyty lub przywłaszcza sobie środki przeznaczone na utrzymanie rodziny.
- **Zaniedbanie** – to niezapewnienie lub naruszenie obowiązku do opieki, w tym lekarskiej ze strony najbliższych. Zjawisko to dotyczy głównie dzieci, osób dorosłych, które cierpią na różnego rodzaju schorzenia oraz osób w podeszłym wieku, potrzebujących wsparcia. Zaniedbanie charakteryzuje się obojętnością, brakiem należytej opieki, nieokazywaniem pozytywnych uczuć oraz lekceważeniem fizycznych i psychicznych potrzeb ofiar przemocy. Ze statystyk ZI w Barcinie wynika, że zaniedbanie jest formą przemocy w rodzinie, która dotyczy coraz więcej osób objętych procedurą Niebieskiej Karty.

Na występowanie zjawiska przemocy w rodzinie ma wpływ wiele czynników takich jak: normy społeczne i kulturowe, status ekonomiczny, uzależnienia, dziedziczenie wzorca przemocy, osobowość sprawcy i inne czynniki. Problem przemocy w rodzinie, wymaga zarówno wnikliwego rozumienia złożoności zjawisk występujących w życiu rodzinnym, jak i szczególnej troski i rozwagi w trakcie podejmowania interwencji. Konieczne jest stałe realizowanie działań zmierzających w kierunku edukacji społecznej dostarczającej wiedzy o zjawisku przemocy i sposobach radzenia sobie z problemem. Niezwykle istotne jest zapewnienie profesjonalnej i stałej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej, zarówno ofiarom przemocy, jak i sprawcom. Problem przemocy w rodzinie wymaga podejmowania działań o charakterze interdyscyplinarnym, a stałym elementem działań ograniczających to zjawisko, staje się profilaktyka oparta na edukacji społeczeństwa.

Podmioty funkcjonujące na terenie Gminy Barcin, świadczące pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie to:

- Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie;
- Zespół Interdyscyplinarny w Barcinie;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Komisariat Policji w Barcinie;
- Placówki oświatowe w gminie Barcin;
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Barcinie;

- przedstawiciele organizacji społecznej.

Podmioty powyższe tworzą Zespół Interdyscyplinarny powołany przez Burmistrza Barcina. Zespół Interdyscyplinarny współpracuje głównie z służbą kuratorską Sądu Rejonowego w Szubinie, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Żninie i Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Żninie. W Gminie Barcin podmioty działające w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizują Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2019 – 2025, który został przyjęty w dniu 2019.02.22 uchwałą nr V/36/2019 przez Radę Miejską w Barcinie. Podstawą wskazanego programu jest podejście interdyscyplinarne, w którym wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie, muszą być planowane i wdrażane przez specjalistów z różnych dziedzin. Trudno określić rzeczywistą i pełną skalę zjawiska przemocy w rodzinie, ponieważ nie wszystkie akty przemocy są ujawnione. Oficjalne statystyki z terenu Gminy Barcin przedstawiają dane w formie poniższej tabeli. Uzyskano je od Zespołu Interdyscyplinarnego w Barcinie.

Tabela 36: Dane statystyczne w Gminie Barcin dotyczące procedury NK w latach 2013-2019

Wyszczególnienie	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Liczba rodzin, w których była prowadzona procedura „Niebieskiej Karty”	115	90	87	109	72	72	51
Liczba procedur NK, gdzie występuje problem alkoholowy	73	85	83	97	60	65	47
Liczba procedur NK gdzie ofiarami przemocy domowej były kobiety	112	84	81	106	57	63	41
Liczba procedur NK gdzie ofiarami przemocy domowej byli mężczyźni	3	6	6	3	4	5	2
Liczba procedur NK gdzie ofiarami były dzieci	4	1	1	7	8	4	8

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Barcinie

Tabela 37: Instytucje wszczynające procedurę „Niebieska Karty” w latach 2013-2019

Wyszczególnienie	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Komisariat Policji	73	65	86	53	56	41
Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	14	19	17	11	8	7
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2	2	5	5	7	2
Placówki Oświatowe	1	1	1	3	1	1

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Barcinie

Tabela 38: Podział rodzajów przemocy domowej w latach 2013-2019

Wyszczególnienie	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Przemoc psychiczna	98	90	43	106	72	72	51
Przemoc fizyczna	44	65	63	57	29	51	20
Przemoc seksualna	3	2	0	0	2	0	0
Przemoc ekonomiczna	4	6	16	21	21	4	11

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Barcinie

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie pełni funkcję organizacyjną wobec zadań oraz prac podejmowanych przez Zespół Interdyscyplinarny. Jednostka realizuje szereg działań, które mają na celu poprawę funkcjonowania osób i rodzin, w których występuje przemoc, w oparciu o ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a także w oparciu o zapisy ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o wsparciu rodziny i pieczy zastępczej. Osobom dotkniętym problemem przemocy w rodzinie organizuje się wsparcie psychologiczne, prawne i socjalne. W ramach realizacji działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie MGOPS podejmuje szereg inicjatyw między innymi kampanie społeczne takie jak: „Marsz – Stop Przemocy”, pogadanki w placówkach oświatowych, spotkania informacyjne, kolportaż ulotek i informatorów o tematyce profilaktycznej.

4. 8. Bezdomność

Zjawisko bezdomności to problem społeczny, w który po raz pierwszy odnotowano w pomocy społecznej w Gminie Barcin 1994 roku. Problem bezdomności jest bardzo silnie skorelowany z czynnikami społecznymi i czynnikami natury psychologicznej. Główne powody bezdomności według materiałów rządowych to: rozpad rodziny, eksmisja, powrót z zakładu karnego bez możliwości zamieszkania, brak stałych dochodów, przemoc w rodzinie, brak tolerancji społecznej, uzależnienia, likwidacja hoteli pracowniczych, opuszczenie domu dziecka, powrót ze szpitala psychiatrycznego. Powody bezdomności osób w Gminie Barcin to: uzależnienia, konflikty z prawem i konflikty w rodzinie doprowadzające do wyroków eksmisji.

Osobą bezdomną w polskim ustawodawstwie jest osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy, niezameldowana na stałe, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania (art. 6 pkt 8 ustawy o pomocy społecznej z 12 marca 2004 r. t.j. Dz. U. z 2019, poz.1507 ze zm.). Pomoc i wsparcie osobom bezdomnym

reguluje ustawa o pomocy społecznej. Zgodnie z art. 48 tejże ustawy „osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania, jeżeli jest tego pozbawiona.” Ponadto art. 48a. 1 w. wym. ustawy „udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi.” Schronisko dla osób bezdomnych zapewnia osobom bezdomnym, które podpisały kontrakt socjalny, całodobowe, tymczasowe schronienie oraz usługi ukierunkowane na wzmacnianie aktywności społecznej, wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej. Przyznanie niezbędnego ubrania następuje przez dostarczenie osobie potrzebującej odpowiedniego rozmiaru bielizny, odzieży i obuwia odpowiedniego do pory roku. Osobom bezdomnym przysługuje także pomoc doraźna albo okresowa w postaci jednego gorącego posiłku dziennie, jeżeli własnym staraniem nie może go sobie zapewnić. Osoby bezdomne, które nie decydują się na zawarcie kontraktu socjalnego mają prawo do pomocy w formie pobytu w ogrzewalni lub noclegowni. Osobom bezdomnym udzielana jest również pomoc doraźna lub okresowa w formie zasiłków celowych na zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych. Ponadto wykonywana jest szeroko rozumiana praca socjalna z osobami bezdomnymi, która ma na celu udzielanie wsparcia i porad indywidualnych o charakterze motywacyjnym, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i bytowych.

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie udziela systematycznie pomocy i wsparcia osobom bezdomnym z Gminy Barcin, zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej. Realizowana jest współpraca ze służbami porządkowymi tj. Policją oraz Strażą Miejską z Barcina. W okresach zimowych zwiększa się liczbę wizyt monitorujących służb pomocy społecznej i służb mundurowych. Sytuacja osób bezdomnych jest systematycznie oceniana przez pracowników socjalnych i w razie potrzeby udzielana jest pomoc doraźna (przekazywanie odzieży, bielizny, posiłków, koców itp.) lub pomoc w formie poradnictwa i umieszczenia osoby bezdomnej w placówce wsparcia. Ponadto ośrodek pomocy społecznej od wielu lat bierze czynny udział w ogólnopolskim badaniu sytuacji osób bezdomnych. Poniższa tabelka przedstawia liczbę osób bezdomnych objętych pomocą przez MGOPS w Barcinie w okresie od 2016 do 2019 roku.

Tabela 39: Liczba osób bezdomnych objętych pomocą przez MGOPS w Barcinie 2016-2019

Przesłanka uzasadniająca przyznanie świadczeń z pomocy społecznej	Liczba rodzin - ogółem	Liczba osób w rodzinach
Rok	2016	
Bezdomność	24	34
Rok	2017	

Bezdomność	21	29
Rok	2018	
Bezdomność	13	13
Rok	2019	
Bezdomność	12	12

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie

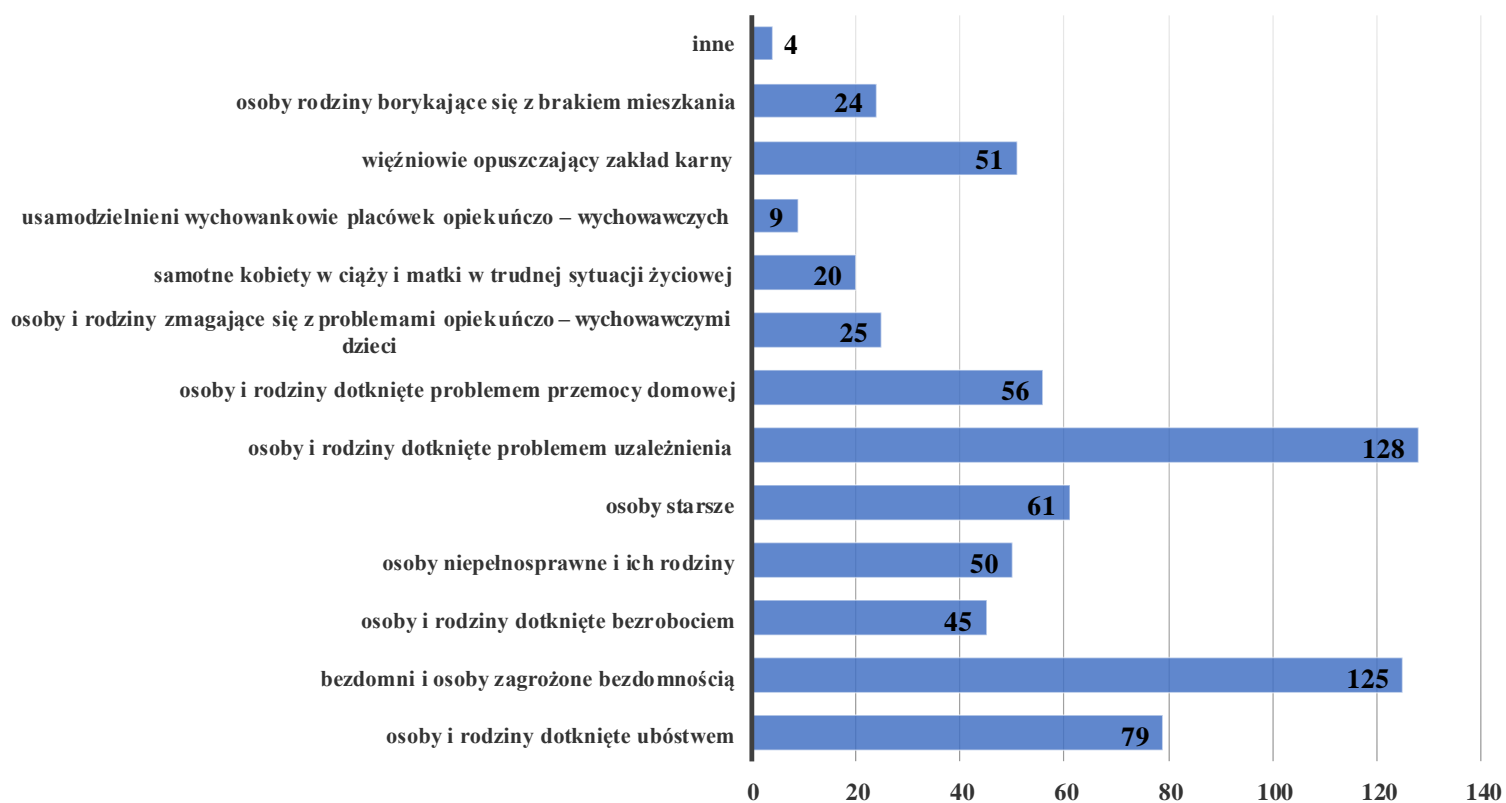
Powyższe dane zawarte w tabeli wskazują, że liczba osób bezdomnych objętych pomocą przez MGOPS w Barcinie w ostatnim okresie zmniejszyła się. Jednak trudno przyjąć powyższe dane za w pełni odzwierciedlający stan faktyczny, a jedynie określają liczbę osób, którym udzielono pomocy. Należy liczyć się z faktem, iż na terenie całego kraju, a także poza granicami kraju przebywają osoby, które są bezdomne lub zagrożone bezdomnością, a które swój ostatni meldunek na pobyt stały posiadały na terenie Gminy Barcin. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie, otrzymuje informacje o mieszkańcach Gminy z wielu miejsc kraju i z zagranicy, którymi zainteresowane są służby socjalne lub organizacje społeczne. Potencjalnie osoby te również w przyszłości mogą potrzebować wsparcia realizowanego za pośrednictwem tut. ośrodka pomocy społecznej. Osoby dotknięte problemem bezdomności jako odbiorcy systemu pomocy społecznej, wymagają szczególnych i długotrwałych działań skierowanych na ich życiową stabilizację lub usamodzielnienie. Służby pomocy społecznej podejmują wobec wszystkich osób bezdomnych działania zabezpieczające ich potrzeby oraz starają się zmotywować je do przyjęcia i realizacji planów pomocy. Jednak mimo tych działań, niektóre z tych osób nie decydują się na współpracę i zawarcie kontraktu socjalnego. Praca socjalna jest stałym elementem oddziaływania w zakresie przeciwdziałania negatywnym skutkom bezdomności. Formami pomocy i wsparcia adresowanymi do osób bezdomnych stosowanymi przez MGOPS w Barcinie jest m.in. umieszczenie zainteresowanych w schronisku, noclegowni, udzielanie porad indywidualnych oraz zabezpieczenie potrzeb żywieniowych, niezbędnej odzieży i zakup leków oraz udzielenie pomocy finansowej i ubezpieczenia zdrowotnego. Działania monitorujące sytuację osób bezdomnych wykonywane przez MGOPS w Barcinie odbywają się również przy współpracy funkcjonariuszy Policji oraz Straży Miejskiej w Barcinie.

V. Wyniki badań ankietowych mieszkańców Gminy Barcin

Badania ankietowe były całkowicie anonimowe i prowadzone losowo w wersji papierowej i elektronicznej. Łącznie w badaniach wzięło udział 254 osoby, w tym w formie internetowej 56 ankiet, co stanowiło 22% ogółu badanych. Ankiety zostały rozdysponowane do udostępniania zainteresowanym w instytucjach samorządowych Gminy Barcin (Biblioteka Publiczna, placówki

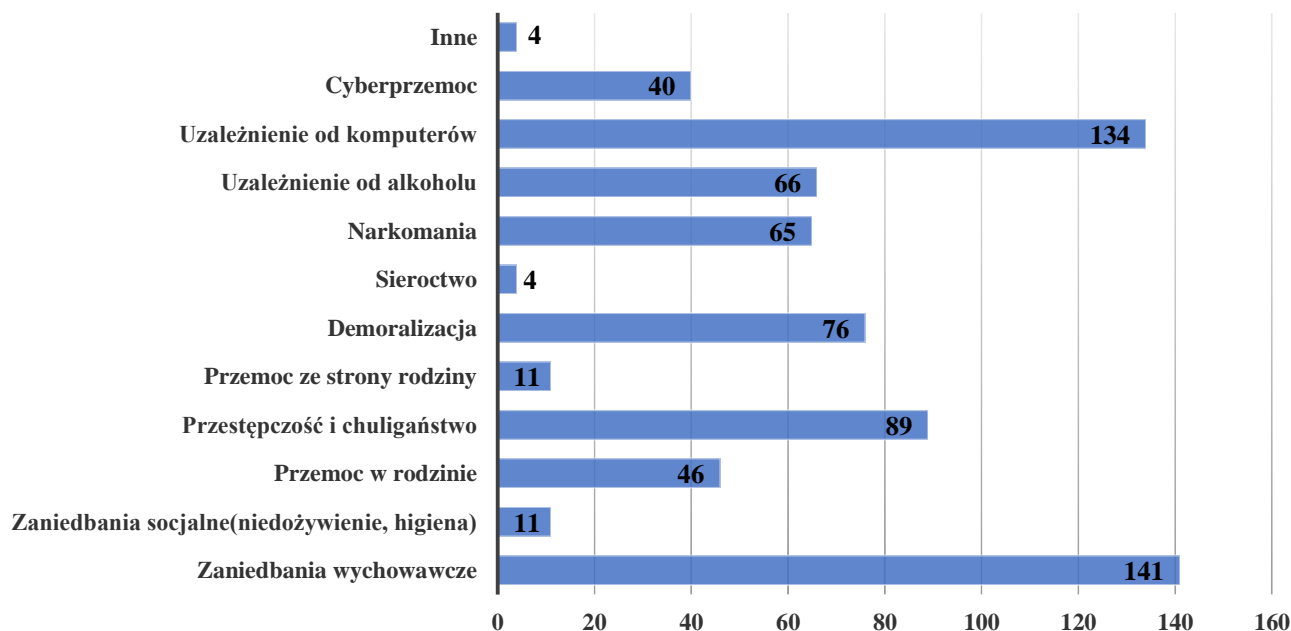
szkolne, przedszkola, SPZOZ, UM oraz MGOPS i ŚDS). Badania ankietowe odbywały się w marcu 2019 roku.

1. Jaka grupa mieszkańców Gminy jest najbardziej zagrożona marginalizacją i wykluczeniem społecznym?

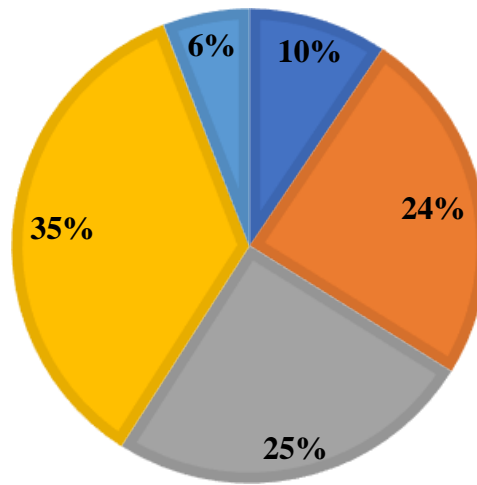
Ankietowani mogli zaznaczyć maksymalnie 3 pola wyboru, w celu wykazania najistotniejszych problemów w ich ocenie. Z powyższego wykresu wynika, że połowa ankietowanych (50,4%) uznała, iż w Gminie Barcin najbardziej zagrożoną marginalizacją i wykluczeniem społecznym jest grupa osób i rodzin dotkniętych problemem uzależnienia. Drugą grupą są osoby bezdomne lub zagrożone bezdomnością, na co wskazuje 49,2 % badanych. Kolejnym problemem marginalizującym staje się problem ubóstwa - 31,1% badanych. Zatem wnioskować należy, że problemy osób uzależnionych, bezdomnych i dotkniętych ubóstwem są najbardziej odczuwalne przez społeczność Gminy Barcin, jako negatywne zjawiska zagrażające wykluczeniu i marginalizacji społecznej osób i rodzin.

2. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pan/Pani najczęściej?

Ankietowani mogli wybrać 3 najistotniejsze ich zdaniem zjawiska, które odnoszą się do zagrożeń dzieci i młodzieży. Zdaniem ankietowanych do najbardziej negatywnych zjawisk odnoszących się do dzieci i młodzieży zostały zaliczone zaniechania wychowawcze, które wskazało- 55,5% badanych oraz uzależnienie od komputerów – 52,8% ogółu ankietowanych. Potwierdza to oceny i wnioski wielu badań naukowych w tym zakresie, iż nowym problemem społecznym, zagrażającym dzieciom i młodzieży jest uzależnienie od komputerów. Do negatywnych zjawisk odnoszących się do tej grupy społecznej - 35% badanych, wskazało na przzejęczność i chuligaństwo oraz przemoc w rodzinie i cyberprzemoc.

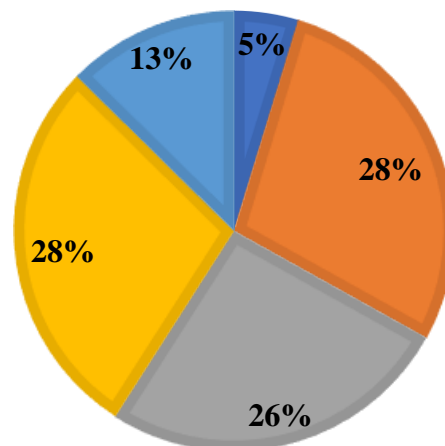
3. Jak ocenia Pan/Pani organizację czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w Gminie Barcin?

■ **Bardzo dobra** ■ **Dobra** ■ **Wystarczająca** ■ **Niewystarczająca** ■ **Nie mam zdania**

Badani mogli zaznaczyć tylko jedną odpowiedź, by wyniki odpowiedzi dawały szansę właściwej oceny. Na podstawie odpowiedzi ankietowanych można wnioskować, że 59% osób uznało, iż oferta spędzania czasu wolnego adresowana do dzieci i młodzieży jest wystarczająca (suma odpowiedzi ocen wystarczająca, dobra, bardzo dobra). Według 35 % badanych, organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w Gminie Barcin jest niewystarczająca.

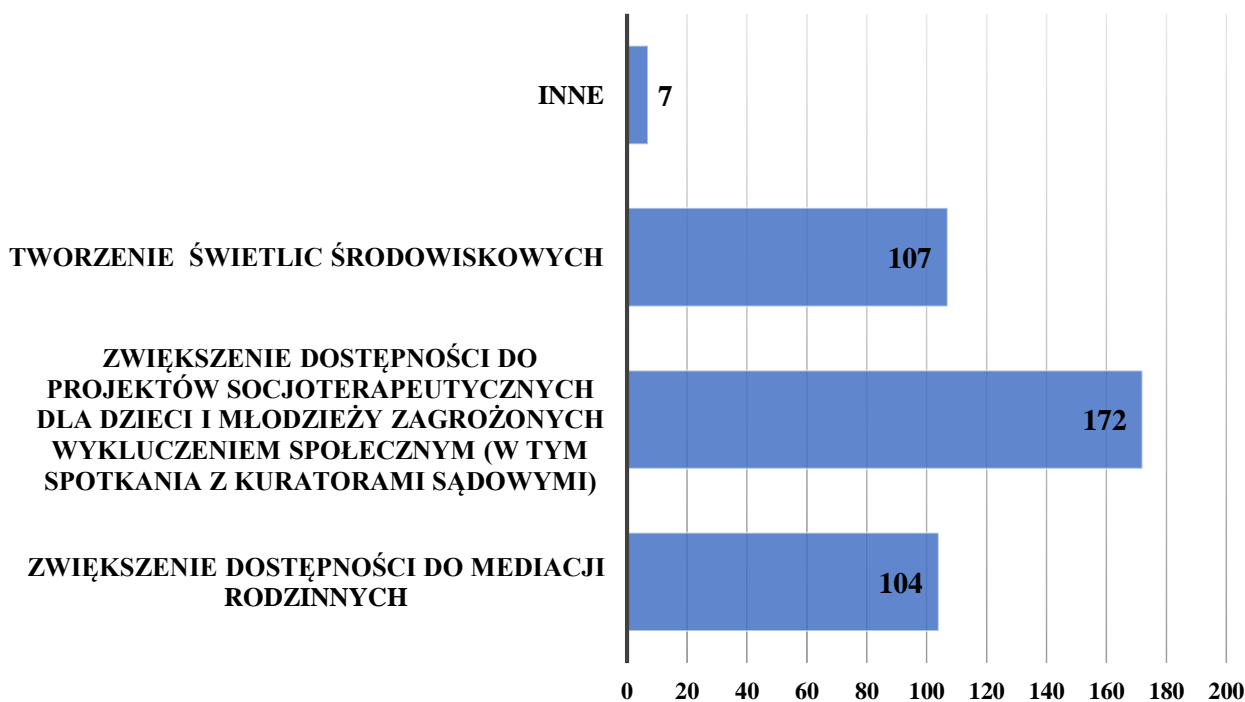
4. Jak Pan/Pani ocenia realizowane działania wychowawcze, profilaktyczne i edukacyjne dla rodzin i dzieci?

■ **Bardzo dobrze** ■ **Dobrze** ■ **Wystarczające** ■ **Niewystarczające** ■ **Nie mam zdania**

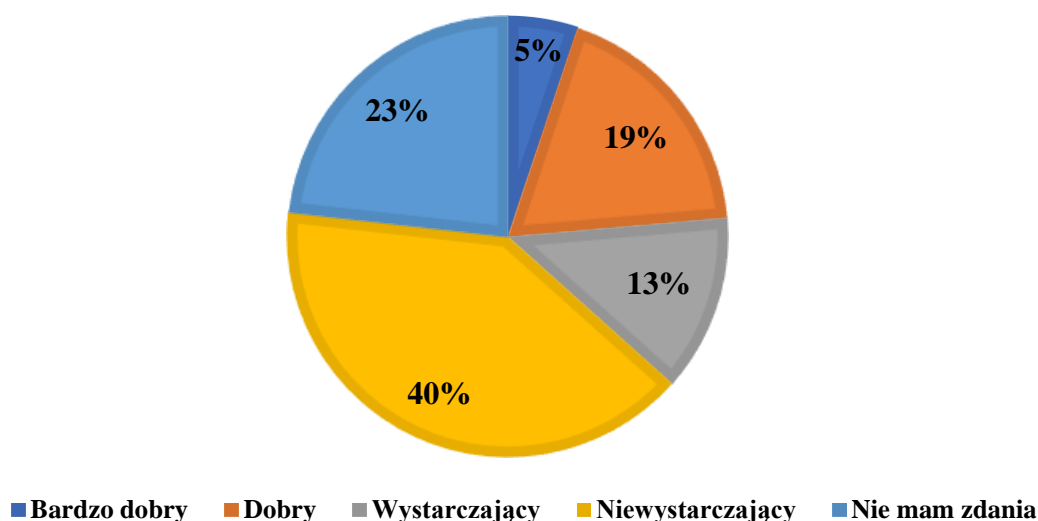
Badani dokonywali jednego wyboru, by ściśle sprecyzować ocenę. Wyniki udzielonych odpowiedzi wskazują, że realizowane działania wychowawcze, profilaktyczne i edukacyjne dla dzieci i rodzin dla 59% ankietowanych są oceniane pozytywnie (suma ocen bardzo dobrze, dobrze i wystarczająco), dla 28 % badanych są one niewystarczające, natomiast 13% odpowiedzi wskazywało na to, że ankietowani nie mają sprecyzowanego zdania w tej kwestii.

5. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji dzieci i młodzieży, które wymagają wsparcia w obszarze wychowawczym, edukacyjnym i profilaktycznym?

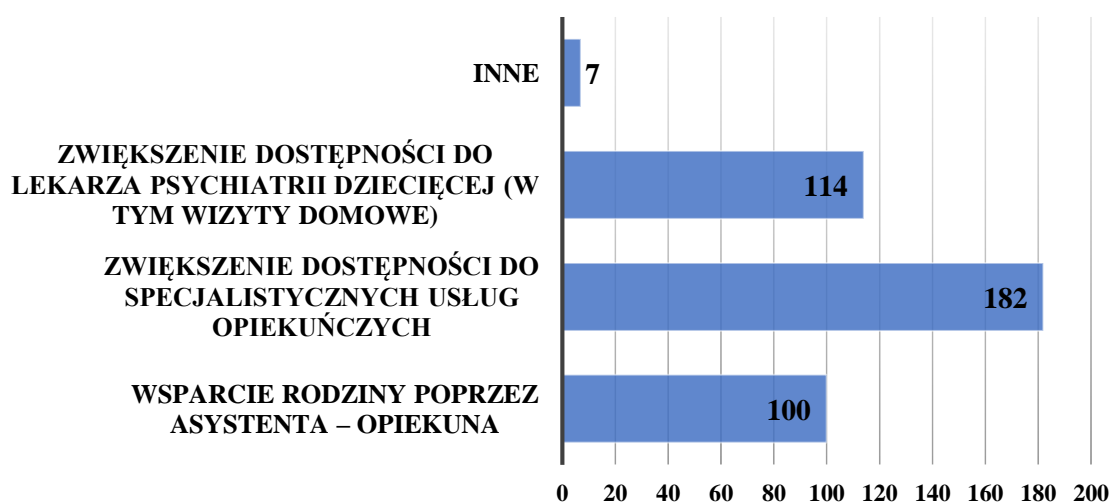
Pytanie powyższe dawało szansę ankietowanym wyboru 2 odpowiedzi. Ankietowani uznali, iż w celu poprawy sytuacji dzieci i młodzieży, które wymagają wsparcia w obszarze wychowawczym, edukacyjnym i profilaktycznym, należałoby zwiększyć dostępność do projektów socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym - 67,7% oraz na potrzebę tworzenia świetlic środowiskowych - 42,1%. Ważnym elementem poprawy sytuacji i wsparcia w tym obszarze według ankietowanych są mediacje rodzinne - 40,9% odpowiedzi.

6. Jaki jest dostęp w Gminie Barcin do wsparcia i rehabilitacji dla osób i rodzin z dziećmi dotkniętymi niepełnosprawnością?

Ankietowani dokonywali tylko 1 wyboru odpowiedzi. Wyniki wskazują, że 40% badanych uznaje, iż dostęp do wsparcia i rehabilitacji dla osób i rodzin z dziećmi dotkniętymi niepełnosprawnością jest niewystarczający, 37% osób określiło dostęp ten, jako bardzo dobry, dobry i wystarczający.

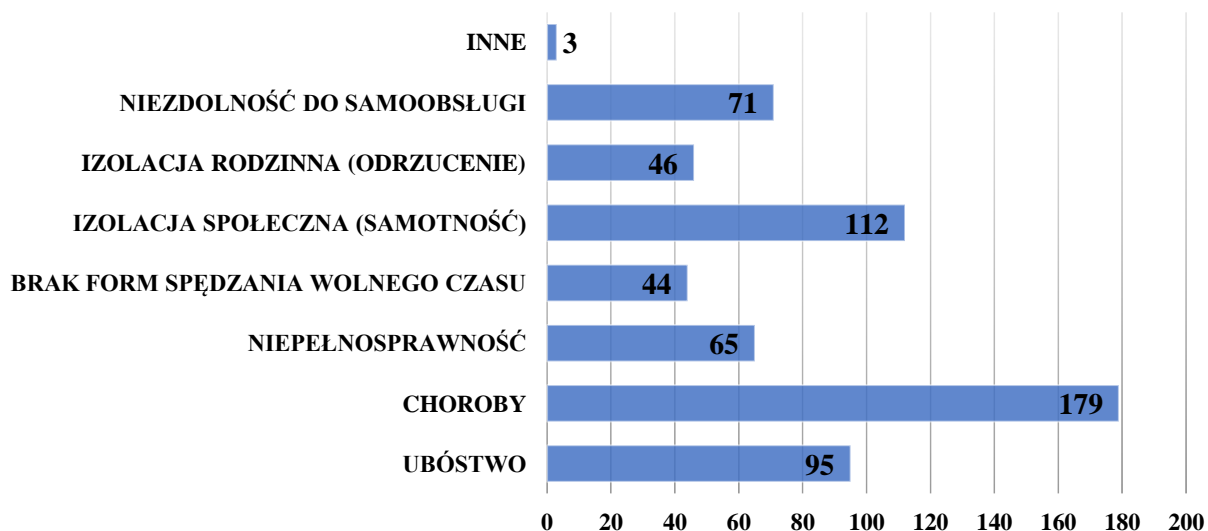
7. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób i rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi w Gminie Barcin?

Respondenci dokonywali maksymalnie 2 wskazań w ocenie problemu. Ankietowani uznali, iż w Gminie Barcin, w celu poprawy sytuacji osób i rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi należałoby przede wszystkim zwiększyć dostępność do specjalistycznych usług opiekuńczych (71,7% odpowiedzi). Badani oczekują również zwiększenia dostępności do lekarza psychiatrii dziecięcej,

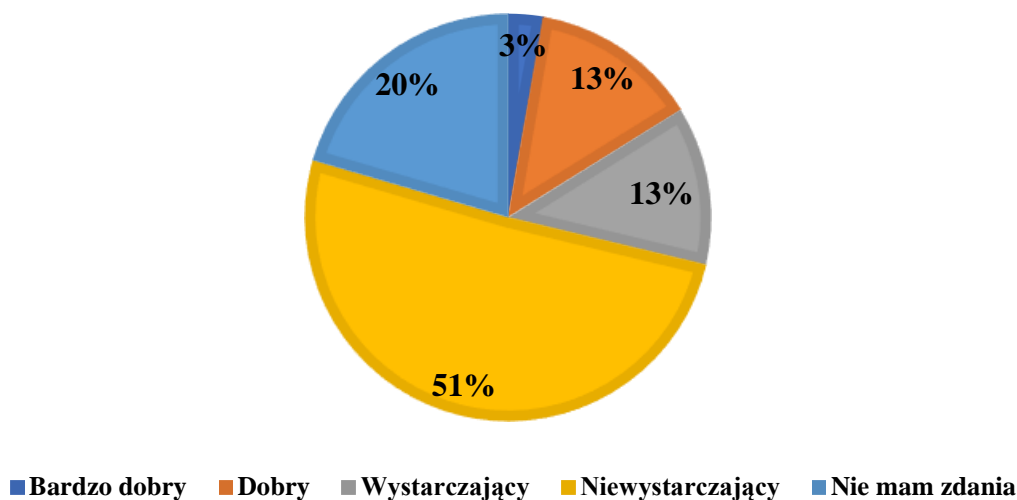
w tym stworzenie możliwości konsultacji domowych lekarza psychiatry (44,9%) oraz stworzenie formy pomocy wsparcia poprzez asystenta – opiekuna (39,4% badanych).

8. Z jakimi problemami zdaniem Pan/Pani zmagają się osoby starsze na terenie Gminy Barcin? (proszę zaznaczyć maksymalnie trzy pola)

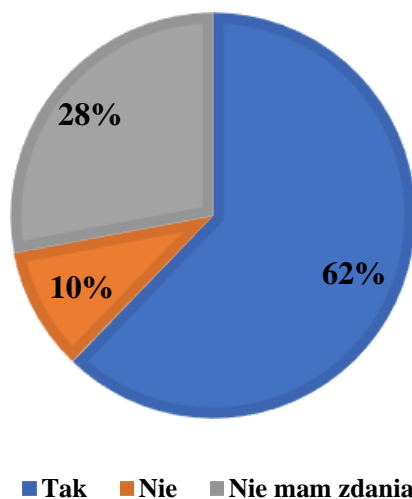
Ankietowani mogli zaznaczyć maksymalnie 3 problemy. Według badanych głównymi problemami, z którymi zmagają się osoby starsze są choroby (70,5% odpowiedzi) oraz izolacja społeczna-samotność (44,1% odpowiedzi). Dużym problemem osób starszych, jak wykazało badanie (37,4% odpowiedzi) jest również ubóstwo oraz niezdolność do samoobsługi (28% odpowiedzi).

9. Jaki jest dostęp do wsparcia i rehabilitacji osób starszych w Gminie?

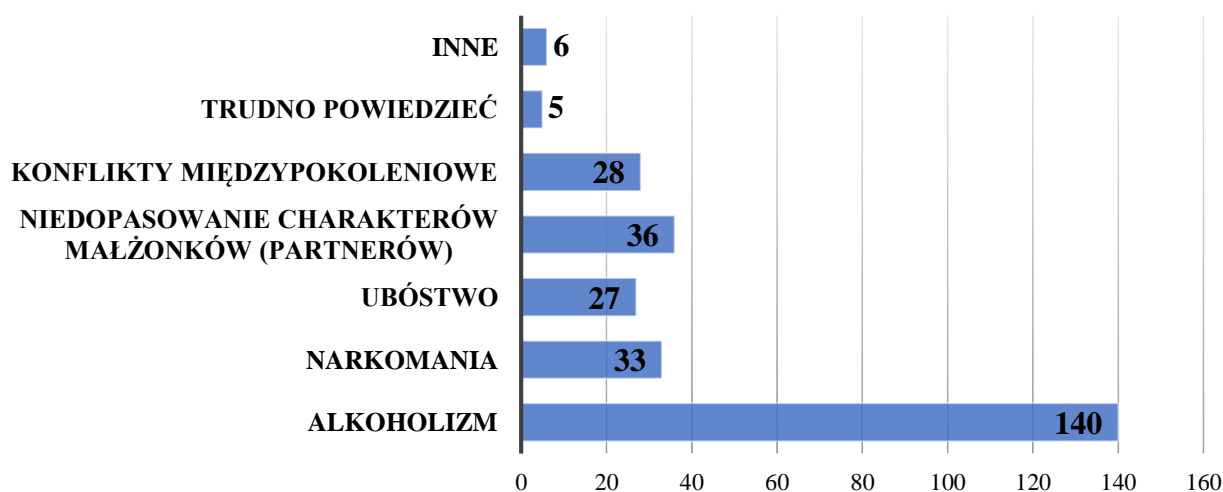
Pytanie pozwalało dokonać wyboru odpowiedzi przez zaznaczenie tylko jednej odpowiedzi. Mieszkańcy Gminy Barcin biorący udział w badaniu oceniają dostęp do wsparcia i rehabilitacji osób starszych, jako niewystarczający - 51%, natomiast 29% uznało, że jest on wystarczający, dobry i bardzo dobry. Duża grupa badanych - 20% nie zajęła stanowiska w ocenie tej kwestii.

10. Czy zdaniem Pan/Pani przemoc w rodzinie jest dużym zjawiskiem społecznym w naszej Gminie?

Wskazane wyżej pytanie, było pytaniem 1 wyboru. Ankietowani opowiedzieli, że problem przemocy w rodzinie w Gminie Barcin jest zjawiskiem zauważalnym. Odpowiedzi twierdzących udzieliło aż 62% ankietowanych.

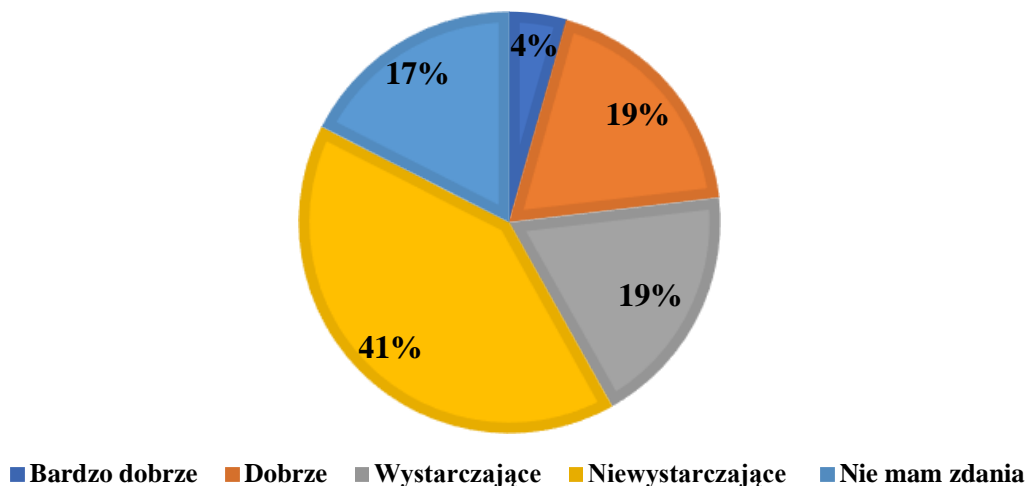
11. Jaka jest zdaniem Pana/Pani najczęstsza przyczyna przemocy w rodzinie w naszej Gminie?

Ankietowani mogli wskazać maksymalnie 2 odpowiedzi. Najczęstszą przyczyną przemocy

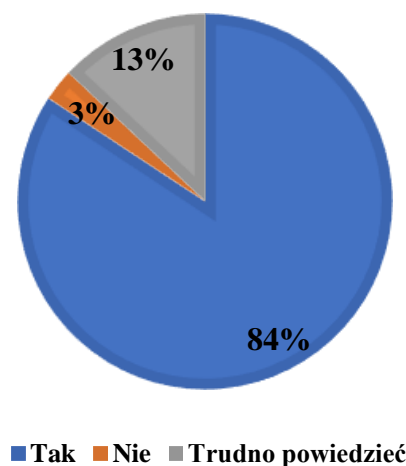
w rodzinie ich zdaniem (68,1%) jest alkoholizm i narkomania. Ponadto 14,2% badanych wskazało, jako przyczynę tego zjawiska również: niedopasowanie charakterów małżonków (partnerów).

12. Jak ocenia Pan/Pani prowadzone działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?

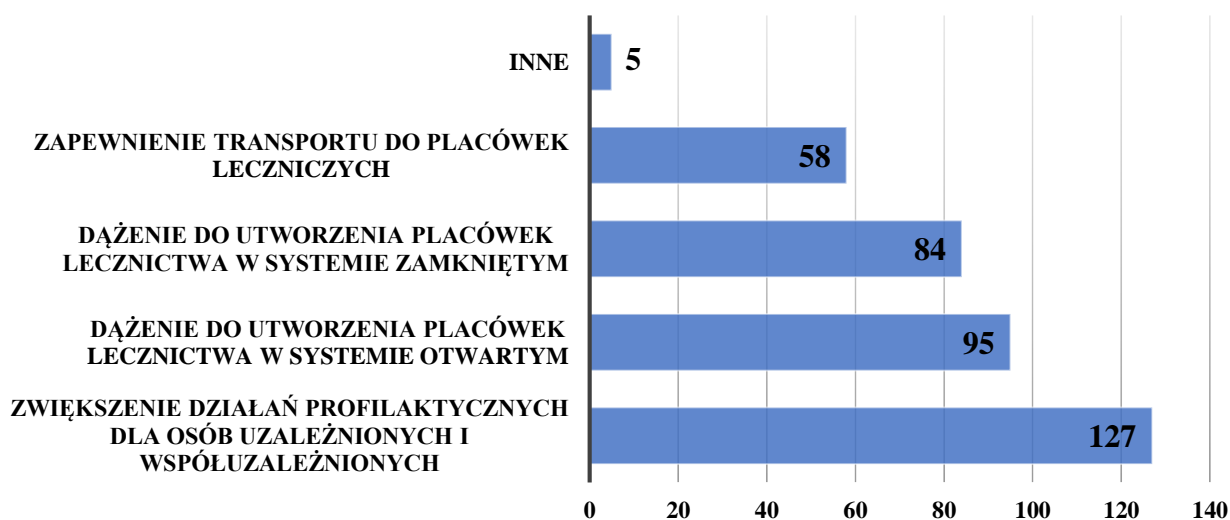
Pytanie powyższe pozwalało ankietowanym dokonać tylko 1 odpowiedzi. Wyniki odpowiedzi wskazują, że działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie oceniane są przez 41% badanych, jako niewystarczające. Przeciwnie odpowiedzi w tej kwestii, to suma 42% badanych, którzy uznali działania powyższe za wystarczające, dobre i bardzo dobre.

13. Czy zauważa Pan/Pani problem nadużywania alkoholu w naszej Gminie?

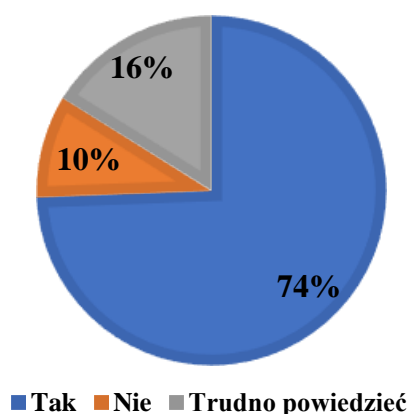
Pytanie powyższe było pytaniem jednego wyboru. Ankietowani wskazali, że w Gminie Barcin występuje zauważalny problem nadużywania alkoholu – 84% ankietowanych. Oznacza to, że jest to problem społeczny najsilniej oddziaływający na opinię społeczną i uznany, jako dominujący.

14. Jakie działania zdaniem Pana/Pani należałoby podjąć w celu zwiększenia efektywności leczenia uzależnienia od alkoholu w naszej Gminie?

Ankietowani mogli w tym pytaniu dokonać wyboru maksymalnie 2 odpowiedzi. Badani wskazali, że w celu zwiększenia efektywności leczenia uzależnienia od alkoholu, należałoby przede wszystkim zwiększyć działania profilaktyczne, co wskazało 50% z nich. Pożądane byłoby również dążenie do utworzenia placówek leczenia w systemie otwartym – 37,4% odpowiedzi, utworzenie placówek leczenia w systemie zamkniętym 33,1% wskazań w odpowiedziach ankietowanych.

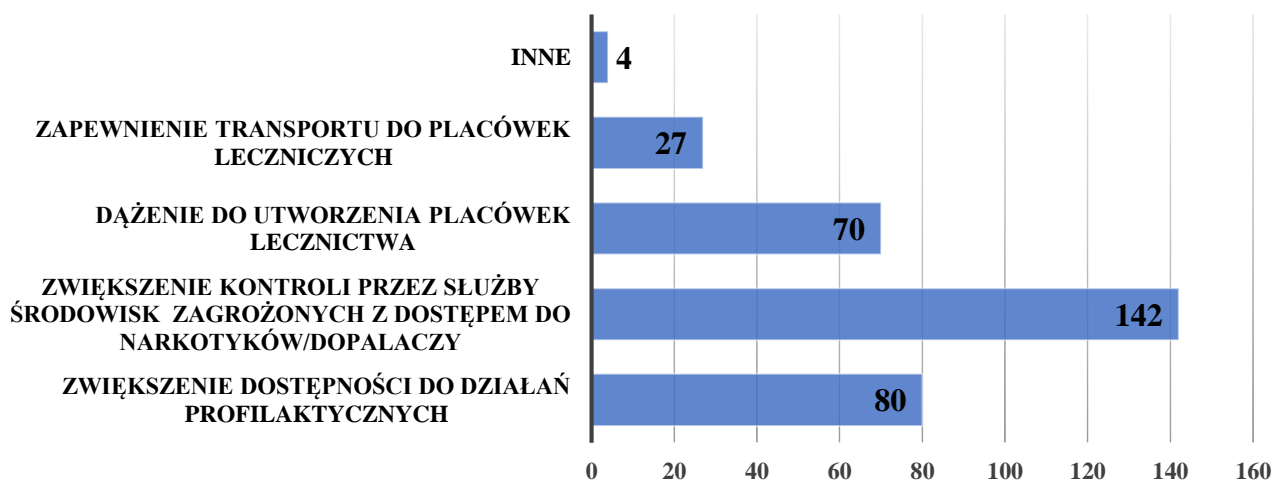
15. Czy zauważa Pan/Pani problem uzależnienia od narkotyków/dopalaczy w naszej Gminie

Ankietowani dokonywali tylko 1 wyboru. Podobnie, jak w uzależnieniu od alkoholu, mieszkańcy Gminy Barcin, biorący udział w badaniu dostrzegają problem uzależnienia od

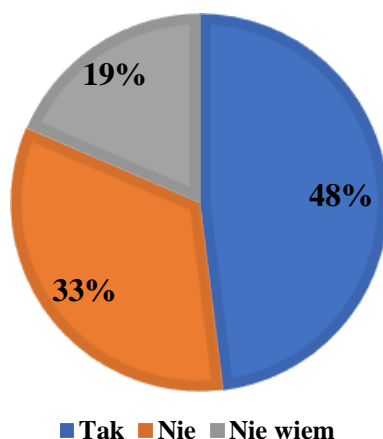
narkotyków/dopalaczy, jako zagrożenie społeczne. Twierdzących odpowiedzi udzieliło 74% badanych.

16. Co zdaniem Pana/Pani należy zrobić aby ograniczyć poziom uzależnienia od narkotyków/dopalaczy w naszej Gminie?

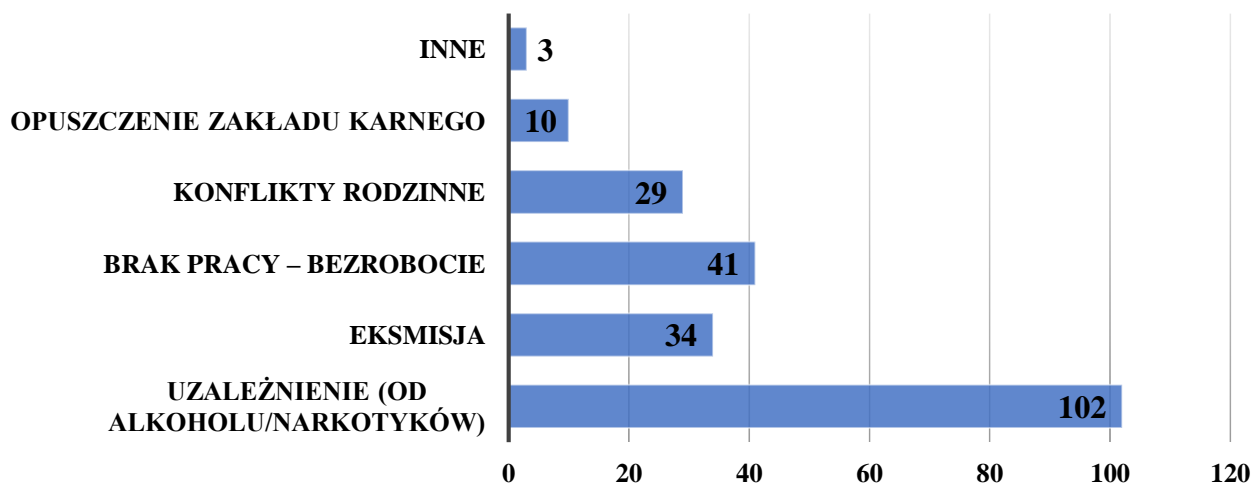
Pytanie pozwalało wskazać ankietowanym maksymalnie 2 przedstawione rozwiązania. Mieszkańcy w znaczącej większości uznali, że aby ograniczyć poziom uzależnienia od narkotyków/dopalaczy należałoby zwiększyć kontrole służb środowisk zagrożonych (55,9% wskazań) oraz zwiększyć dostępność do działań profilaktycznych (31,5%) wskazanych odpowiedzi.

17. Czy dostrzega Pan/Pani bezdomność jako duży problem społeczny w naszej Gminie?

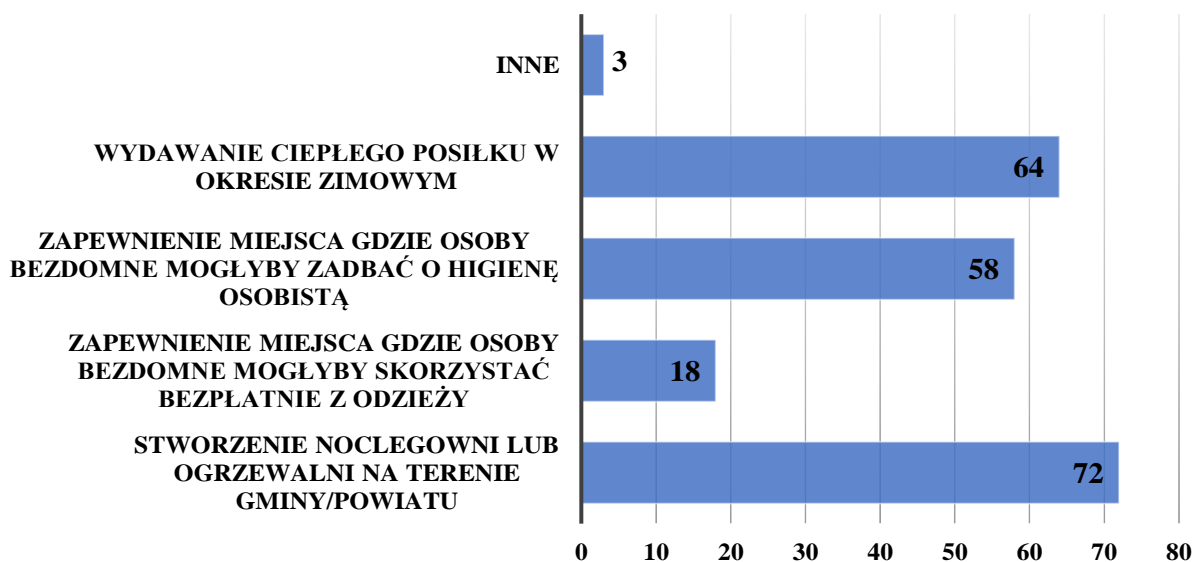
Powyższe pytanie było pytaniem 1 wyboru. Blisko połowa ankietowanych (48%) dostrzega bezdomność, jako duży problem społeczny na terenie Gminy Barcin.

18. Jaka zdaniem Pana/Pani jest najczęstsza przyczyna bezdomności w naszej Gminie?

Ankietowani dokonywali wyboru 2 przyczyn ich zdaniem dominujących w zaistnieniu problemu bezdomności osób. Badani, jako główną przyczynę bezdomności wskazują uzależnienie od alkoholu/narkotyków – 40,2%; kolejnymi przyczynami tego problemu są: brak pracy – bezrobocie – 16,1%; eksmisje – 13,4% oraz konflikty rodzinne – 12,4% wskazań.

19. Jakie działania zdaniem Pana/Pani należałoby podjąć, aby poprawić sytuację życiową osób bezdomnych?

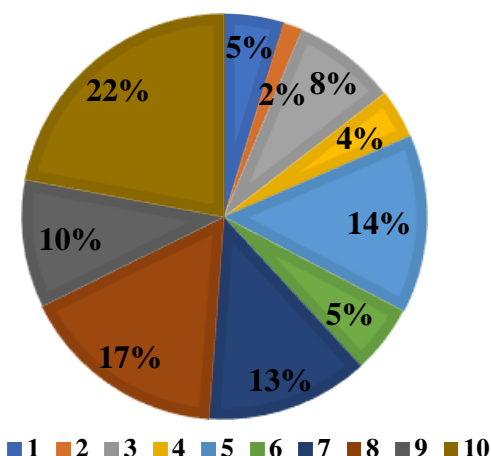
Ankietowani w powyższym pytaniu mogli dokonać wyboru maksymalnie 2 odpowiedzi. Aby poprawić sytuację życiową osób bezdomnych zdaniem ankietowanych należałoby: stworzyć

noclegownię lub ogrzewalnię - 28,35%; drugim najbardziej istotnym elementem wsparcia jest wydawanie ciepłego posiłku w okresie zimowym - 25,2% odpowiedzi.

W dalszej części badania ankietowego mieszkańcy Gminy Barcin, mogli dokonać oceny swojego zadowolenia z warunków życia w kilku niżej wskazanych aspektach życia społecznego. Do tej oceny zastosowano system punktowy w skali od 1 do 10, przy czym uznano, że im wyższy stopień zadowolenia w ocenie indywidualnej w przedstawianych kwestii, tym wyższa punktacja w tej ocenie. W badaniu przyjęto zasadę, iż odpowiedzi od 1 do 3 oznaczają niezadowolenie; odpowiedzi w skali 4 i 5 oznaczają średni poziom satysfakcji; oceny od 6 do 7 wskazują ocenę dobrą, a odpowiedzi od 8 do 10 oznaczają wysoki poziom satysfakcji.

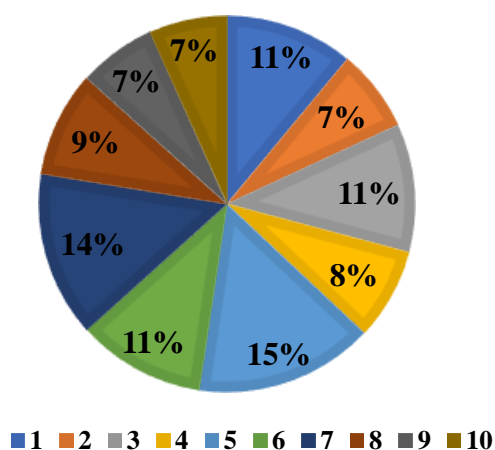
W jakim stopniu oceniają Państwo swoje zadowolenie z warunków życia w Gminie Barcin, proszę ocenić poniższe obszary w skali od 1 do 10

- POMOC SPOŁECZNA

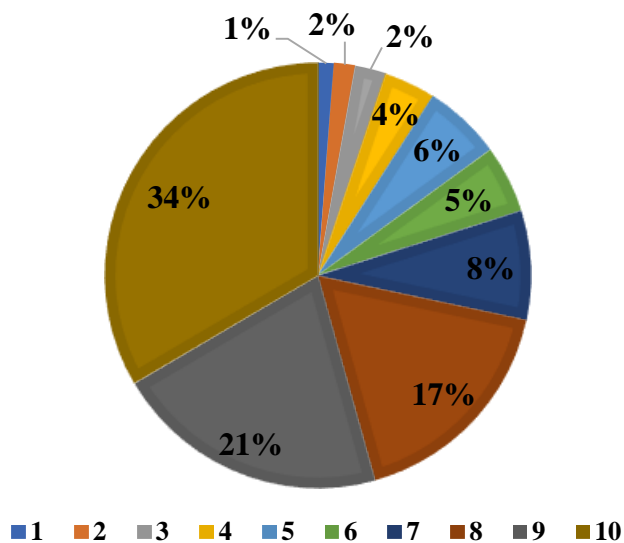
Ocena ankietowanych pkt 1- 3 *niezadowolenie* 15%; pkt 4 i 5 *średni poziom zadowolenia* 18%; pkt 6 i 7 *ocena dobra* 18%; pkt 8-10 *wysoki poziom satysfakcji* 49% ogółu odpowiedzi.

- OPIEKA ZDROWOTNA

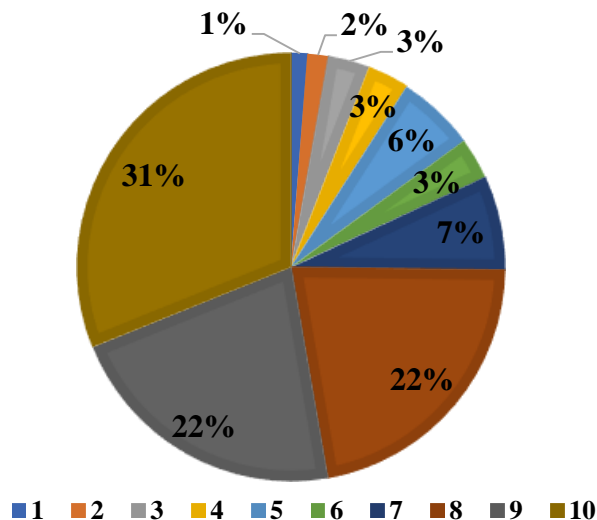
Ocena ankietowanych pkt 1- 3 **niezadowolenie 29%** ogółu; pkt 4 i 5 **średni poziom zadowolenia 23%** ankietowanych; pkt 6 i 7 **ocena dobra 25%** badanych; pkt 8-10 **wysoki poziom satysfakcji 23%** ogółu.

- OFERTA KULTURALNA

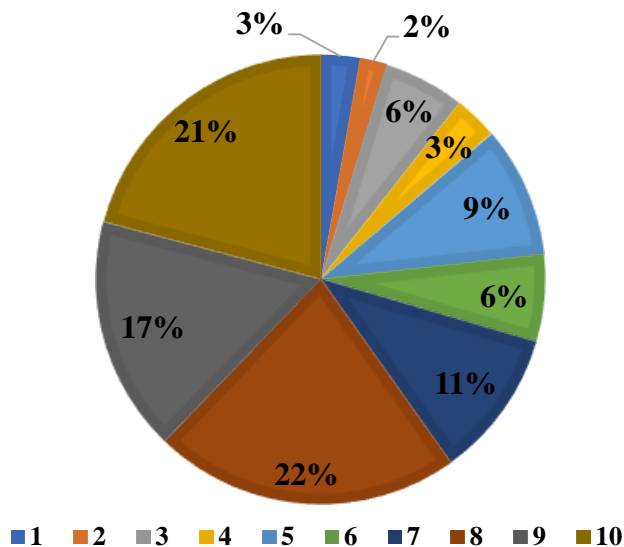
Ocena ankietowanych pkt 1- 3 **niezadowolenie 5%** ogółu; pkt 4 i 5 **średni poziom zadowolenia 10%** ankietowanych; pkt 6 i 7 **ocena dobra 13%** badanych; pkt 8-10 **wysoki poziom satysfakcji 72%** ogółu.

- SPORT I REKREACJA

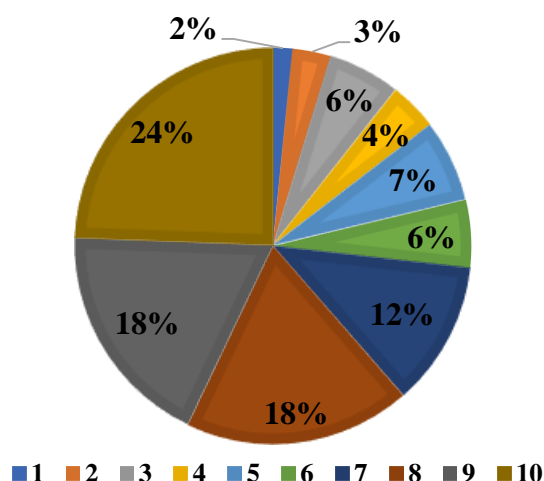
Ocena ankietowanych pkt 1- 3 *niezadowolenie* 6% ogółu; pkt 4 i 5 *średni poziom zadowolenia* 9% ankietowanych; pkt 6 i 7 *ocena dobra* 10% badanych; pkt 8-10 *wysoki poziom satysfakcji* 75% ogółu.

-IMPREZY CYKLICZNE

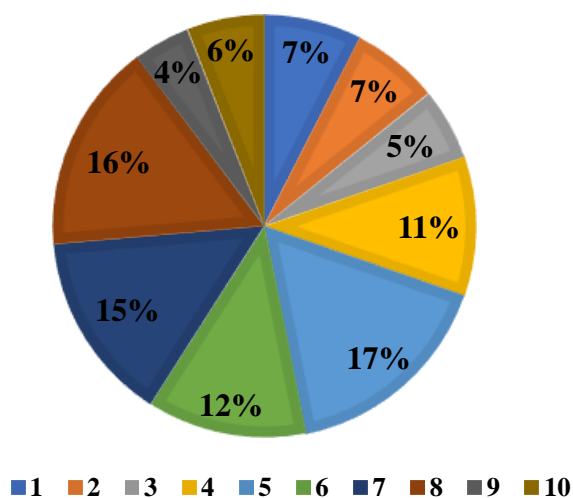
Ocena ankietowanych pkt 1- 3 *niezadowolenie* 11% ogółu; pkt 4 i 5 *średni poziom zadowolenia* 12% ankietowanych; pkt 6 i 7 *ocena dobra* 17% badanych; pkt 8-10 *wysoki poziom satysfakcji* 60% ogółu.

- INFORMACJE O WYDARZENIACH

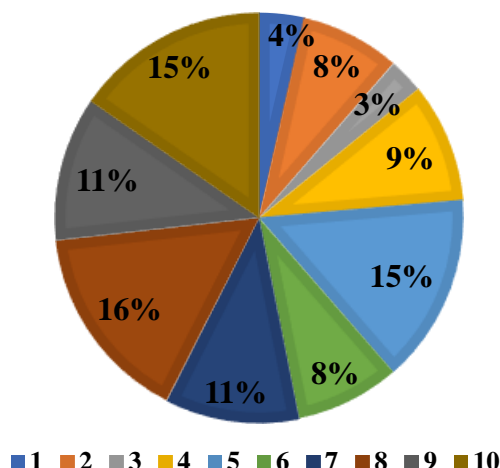
Ocena ankietowanych pkt 1- 3 *niezadowolenie 11%* ogółu; pkt 4 i 5 *średni poziom zadowolenia 11%* ankietowanych; pkt 6 i 7 *ocena dobra 18%* badanych; pkt 8-10 *wysoki poziom satysfakcji 60%* ogółu.

- ORGANIZACJA CZASU WOLNEGO DLA MŁODZIEŻY

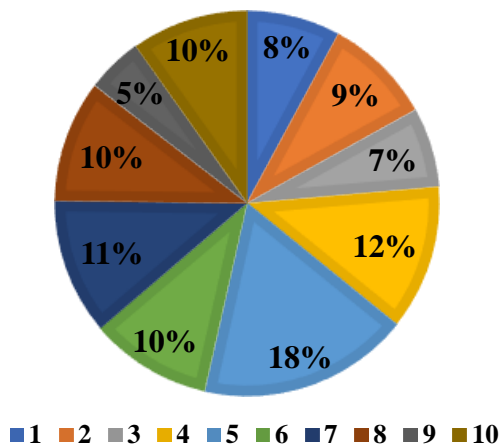
Ocena ankietowanych pkt 1- 3 *niezadowolenie 19%* ogółu; pkt 4 i 5 *średni poziom zadowolenia 28%* ankietowanych; pkt 6 i 7 *ocena dobra 27%* badanych; pkt 8-10 *wysoki poziom satysfakcji 26%* ogółu.

- ORGANIZACJA CZASU WOLNEGO DLA SENIORÓW

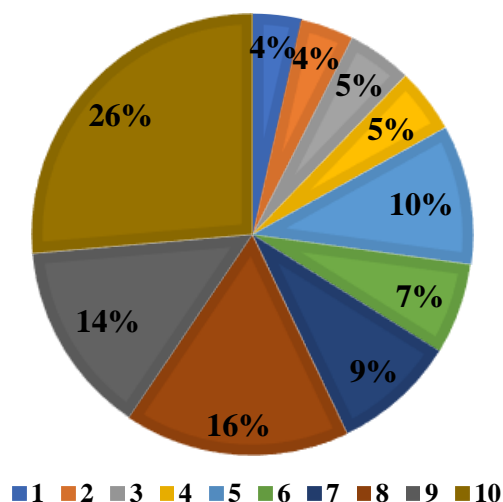
Ocena ankietowanych pkt 1- 3 *niezadowolenie* 15% ogółu; pkt 4 i 5 *średni poziom zadowolenia* 24% ankietowanych; pkt 6 i 7 *ocena dobra* 19% badanych; pkt 8-10 *wysoki poziom satysfakcji* 42% ogółu.

- ORGANIZACJA CZASU WOLNEGO DLA RODZIN Z DZIEĆMI

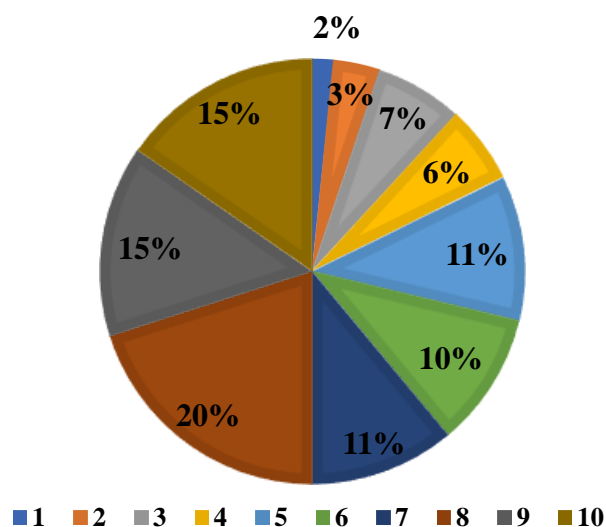
Ocena ankietowanych pkt 1- 3 *niezadowolenie* 24% ogółu; pkt 4 i 5 *średni poziom zadowolenia* 30% ankietowanych; pkt 6 i 7 *ocena dobra* 21% badanych; pkt 8-10 *wysoki poziom satysfakcji* 25% ogółu.

- DOSTĘP DO INTERNETU

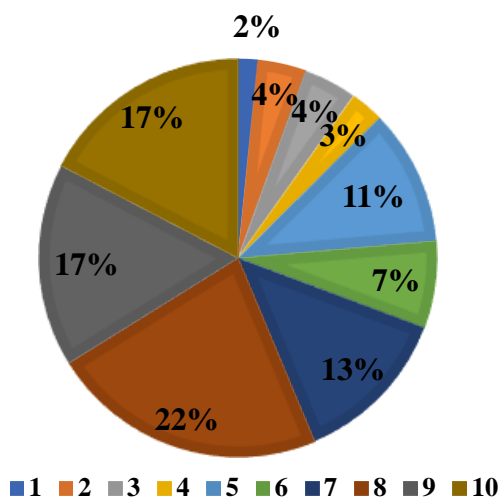
Ocena ankietowanych pkt 1- 3 *niezadowolenie* 13% ogółu; pkt 4 i 5 *średni poziom zadowolenia* 15% ankietowanych; pkt 6 i 7 *ocena dobra* 16% badanych; pkt 8-10 *wysoki poziom satysfakcji* 56% ogółu.

- OFERTA EDUKACYJNA SZKÓŁ

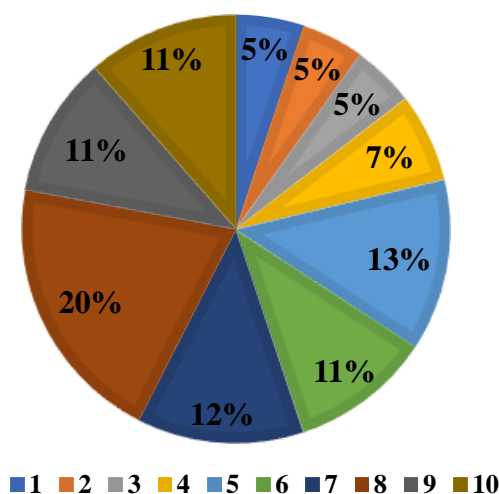
Ocena ankietowanych pkt 1- 3 *niezadowolenie* 12% ogółu; pkt 4 i 5 *średni poziom zadowolenia* 17% ankietowanych; pkt 6 i 7 *ocena dobra* 21% badanych; pkt 8-10 *wysoki poziom satysfakcji* 50% ogółu.

- DOSTĘPNOŚĆ PRZEDSZKOLI/ŻŁOBKÓW

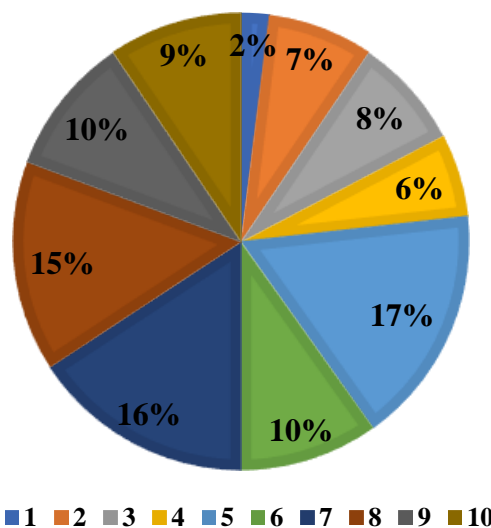
Ocena ankietowanych pkt 1- 3 *niezadowolenie* 10% ogółu; pkt 4 i 5 *średni poziom zadowolenia* 14% ankietowanych; pkt 6 i 7 *ocena dobra* 20% badanych; pkt 8-10 *wysoki poziom satysfakcji* 56% ogółu.

- BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

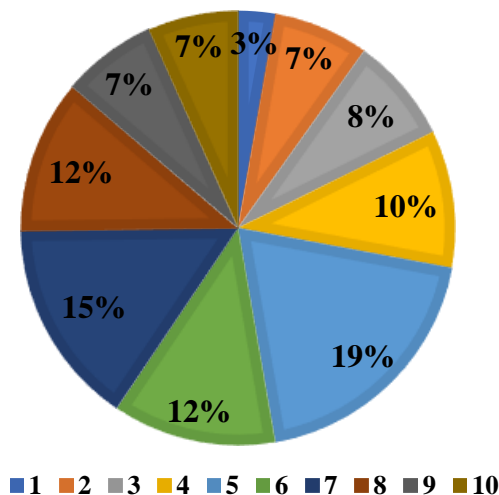
Ocena ankietowanych pkt 1- 3 *niezadowolenie* 15% ogółu; pkt 4 i 5 *średni poziom zadowolenia* 20% ankietowanych; pkt 6 i 7 *ocena dobra* 23% badanych; pkt 8-10 *wysoki poziom satysfakcji* 42% ogółu.

- WARUNKI MIESZKANIOWE

Ocena ankietowanych pkt 1- 3 *niezadowolone* 17% ogółu; pkt 4 i 5 *średni poziom zadowolenia* 23% ankietowanych; pkt 6 i 7 *ocena dobra* 26% badanych; pkt 8-10 *wysoki poziom satysfakcji* 34% ogółu.

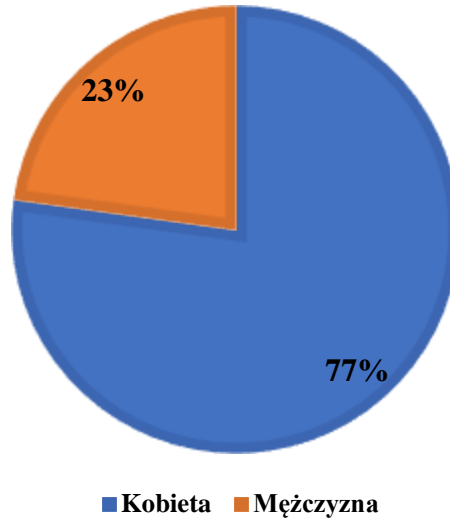
- UDZIAŁ MIESZKAŃCÓW W ŻYCIU PUBLICZNYM

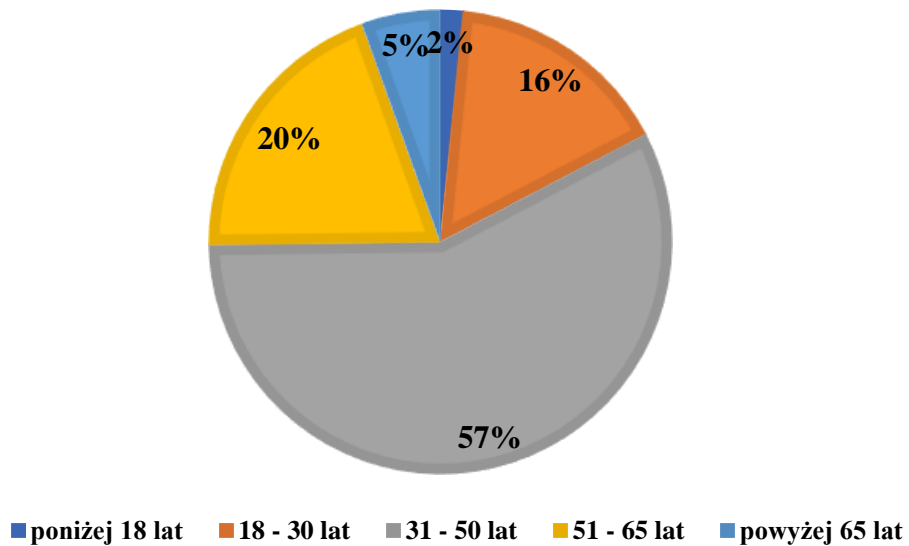
Ocena ankietowanych pkt 1- 3 *niezadowolone* 18% ogółu; pkt 4 i 5 *średni poziom zadowolenia* 29% ankietowanych; pkt 6 i 7 *ocena dobra* 27% badanych; pkt 8-10 *wysoki poziom satysfakcji* 26% ogółu.

METRYCZKA ANKIETOWANYCH

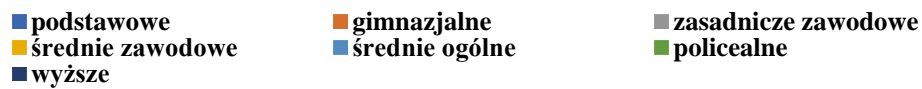
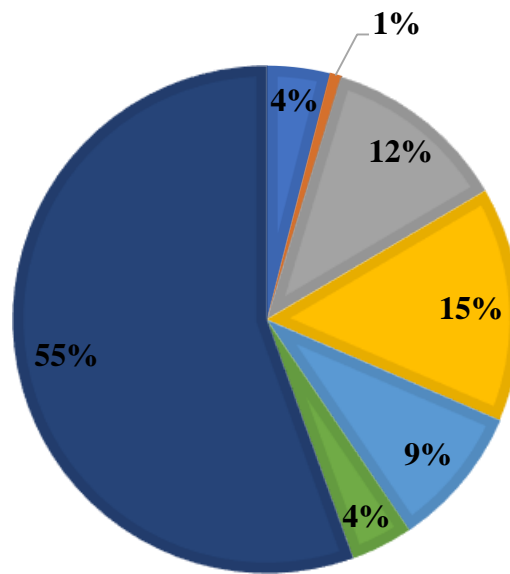
1. PŁEĆ

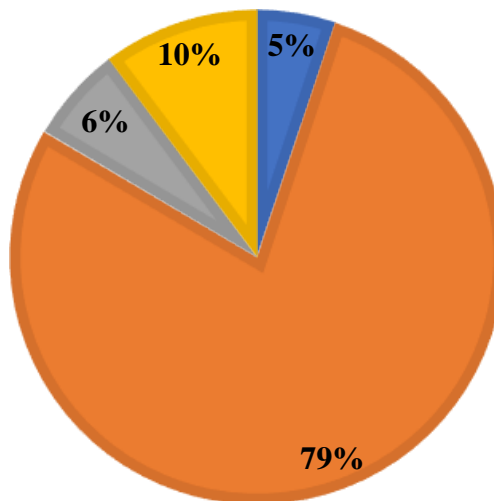
2. WIEK

3. WYKSZTAŁCENIE

4. STATUS ZAWODOWY

VI. Kapitał społeczny Gminy – inwentaryzacja dobrych i słabych stron metodą SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najprostszych i najczęściej stosowanych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: Strengths (silne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse), Threats (zagrożenia).

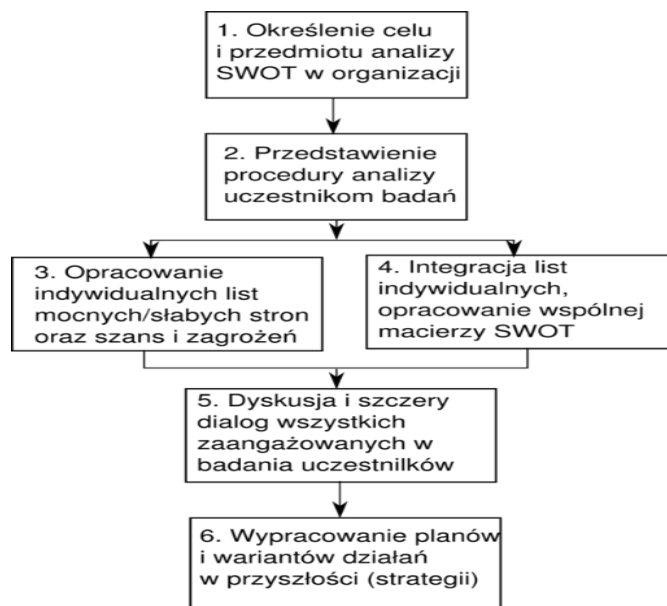
Powyższe pojęcia należy rozumieć następująco:

- Szanse – to zewnętrzne zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabiają występujące negatywne zjawiska.
- Zagrożenia – to wszystkie zjawiska postrzegane, jako bariery dla rozwoju gminy, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń musi być brane pod uwagę przy planowaniu podejmowanych działań.
- Mocne Strony – to walory wynikające z uwarunkowań wewnętrznych gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają ją spośród innych. Mocne strony mogą być to obiektywne dane przez naturę (np. wysoki poziom mobilności i przedsiębiorczości).
- Słabe Strony – to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych. Mogą one dotyczyć całej gminy, jak i jej części. Mogą dotyczyć wszystkich aspektów funkcjonowania gminy bądź jej poszczególnych elementów.

Właściwe zdiagnozowanie poszczególnych czynników pozwoli na osiągnięcie celów, którym służy analiza SWOT. Celem tym jest:

- unikanie zagrożeń,
- wykorzystywanie szans,
- wzmacnianie słabych stron,
- opieranie się na mocnych stronach.

Procedura przeprowadzania analizy SWOT

Źródło: https://mfiles.pl/pl/index.php/Analiza_SWOT

Ustalając kierunki działań dokonano systematycznej oraz wszechstronnej oceny zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań Gminy Barcin, które określają kondycję i potencjał rozwojowy w kontekście szans i zagrożeń występujących w Gminie. W planowaniu strategicznym wskazana metoda analizy musiała zostać podporządkowana następującym regułom:

- zdefiniowanie problemu (stwarza to podstawy w dużym stopniu do określania celów i metod, jakie powinny być zastosowane w określaniu rozwiązań);
- określenie konkretnych sposobów postępowania (zakładamy, że można wyróżnić kilka sposobów rozwiązania problemu);
- przyjęcie kryteriów ewaluacyjnych (jakimi sposobami będziemy oceniali wyniki podejmowanych działań);
- bieżące monitorowanie i ewaluacja wybranej do realizacji polityki (określenie wpływu wybranych rozwiązań na rzeczywistość społeczną).

W przedstawionej poniżej tabeli wskazano lokalne uwarunkowania, zjawiska i możliwości rozwojowe, a także zjawiska blokujące rozwój. Poniższa analiza została wypracowana w oparciu o konsultacje społeczne, które odbyły się w IV kwartale 2019 roku. W konsultacjach brali udział przedstawiciele lokalnych instytucji, organizacji społecznych, a także przedstawiciele władz samorządowych.

Silne Strony	Słabe Strony	Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Zdiagnozowane potrzeby i problemy społeczne; • Wykwalifikowana, profesjonalna kadra pracowników pomocy społecznej; • Ustabilizowana liczba osób korzystających z pomocy społecznej; • Funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego; • Współpraca służb pomocy społecznej z instytucjami i organizacjami w szczególności jednostkami organizacyjnymi samorządu (Sąd Rejonowy Szubin, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żniniu, Komisariat Policji w Barcinie); • Spadek liczby osób bezrobotnych; • Właściwa baza i wyposażenie służb pomocy społecznej; • Liczba organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Barcin; • Atrakcyjna oferta działań skierowanych na rzecz 	<ul style="list-style-type: none"> • Niekorzystne zjawiska demograficzne – starzejące się społeczeństwo, wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym; • Występowanie zjawiska osamotnienia wśród osób starszych; • Występowanie barier architektonicznych utrudniających osobom niepełnosprawnym dostęp do podstawowych dóbr i usług; • Niewystarczający zakres usług w zakresie ochrony zdrowia, w tym szczególnie usług specjalistycznej ochrony zdrowia (psychiatria); • Rozluźnienie więzi rodzinnych; • Ograniczenia prawne; • Niewystarczające zasoby lokalowe, w szczególności dla osób i rodzin najslabszych ekonomicznie; • Brak lokalnej bazy wsparcia dla osób bezdomnych; • Niewystarczająca liczba miejsc pobytu w placówkach o charakterze opieki zwiększonej i opieki 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrastająca świadomość mieszkańców o roli i znaczeniu rodziny w rozwoju oraz funkcjonowaniu indywidualnym i społecznym osób; • Wzrost poziomu wiedzy na temat metod wychowawczych; • Dotacje z UE, PFRON i innych źródeł; • Możliwość wykorzystania wolontariatu w procesie rozwiązywania problemów w społecznych; • Poziom aktywności społecznej mieszkańców; • System szkoleń uwzględniający zachodzące zmiany; • Działania profilaktyczne w zakresie niekorzystnych zjawisk; • Zwiększanie świadomości i wrażliwości lokalnego środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zagrożenie wypaleniem zawodowym pracowników służb pomocy społecznej i innych o charakterze interwencyjnym; • Stereotypowe postrzeganie systemów wsparcia i pomocy, • Wysoki poziom akceptacji społecznej zjawisk o charakterze przemocowym; • Bierność osób w rozwiązywaniu własnych problemów, w tym w poszukiwaniu pracy; • Biurokratyzacja i niespójność przepisów prawnych w systemie polityki społecznej o charakterze pomocy społecznej; • Łatwa dostępność do używek i substancji odurzających.

<p>dzieci i młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktywność samorządu oraz jego jednostek organizacyjnych; • Znajomość zasobów środowiska lokalnego; • Gotowość służb pomocy społecznych do podejmowania działań; • Umiejętność szybkiego reagowania w sytuacjach kryzysowych; • Doświadczenia wynikające ze współpracy z innymi i realizacji projektów; • Wysoka aktywność środowiska lokalnego w organizowaniu działań skierowanych do seniorów oraz dzieci i młodzieży; • Aktywność i świadomość obywatelska w rozwiązywaniu lokalnych problemów i potrzeb np.: budżet obywatelski; • Zasoby Gminy i realizacja dotychczasowej polityki społecznej. 	<p>całodobowej – mieszkania chronione, Zakłady Opiekuńczo – Lecznicze, itp.;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niedostateczna liczba miejsc pobytu w placówkach wsparcia dla osób starszych; • Niewystarczająca liczba wykwalifikowanej kadry do świadczenia usług opiekuńczych dla osób starszych oraz niepełnosprawnych; • Niewystarczająca mobilność służb opiekuńczych w świadczeniu pomocy opiekuńczej i pielęgnacyjnej – brak transportu dla opiekunów; • Niewystarczająca liczba podmiotów wspierających proces opiekuńczo – wychowawczy dzieci i młodzieży; • Niewystarczająca liczba zajęć socjoterapeutycznych dla młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym; • Niewystarczająca liczba psychologów, pedagogów zatrudnionych w placówkach pomocy społecznej i oświatowo – wychowawczych; 		
--	---	--	--

	• Duża liczba osób przejawiających postawy roszczeniowe, wyuczonej bezradności, ubóstwa dziedzicznego;• Słabo rozwinięty transport miejski;• Brak zinstytucjonalizowanego wsparcia pracowników pomocy społecznej, w tym w ramach tzw. superwizji;• Względnie łatwa dostępność do substancji psychoaktywnych i ich różnorodność;• Zmniejszona kontrola społeczna funkcjonowania rodzin i osób.		

VII. Kierunki i prognozy zmian wynikających z diagnozy społecznej

Zespół pracowników Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Barcinie powołany do spraw opracowania niniejszej Strategii dokonał diagnozy problemów społecznych na terenie Gminy Barcin, korzystając z szeregu pozyskanych informacji od Urzędu Miejskiego i jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego Gminy Barcin, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, zespół ten korzystał także ze źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu. ***Zespół przygotowujący dokument uznał, iż problemami, dla których w pierwszej kolejności należy zaprogramować działania, są dysfunkcje występujące w rodzinach.*** Rodzinę należy wzmocnić tak, aby w skuteczniejszy sposób mogła opierać się pojawiającym się kryzysom. ***Odpowiedniego wsparcia należy również udzielić osobom niepełnosprawnym i starszym, które stanowią znaczącą i zwiększającą się grupę społeczną w Gminie Barcin i zarazem szczególnie podatną na marginalizację i wykluczenie społeczne.*** Równie ważne jest ***przeciwdziałanie zjawiskom ubóstwa, bezrobocia, które w pewnym zakresie mogą zwiększać, także problem bezdomności.*** Istotnym zagadnieniem niniejszej Strategii jest również ***przeciwdziałanie uzależnieniom od substancji psychoaktywnych i innym formom uzależnień, negatywnie wpływającym na kondycję lokalnej społeczności.*** W pośredni sposób na funkcjonowanie lokalnej społeczności wpływa kondycja i działalność organizacji pozarządowych, które aby móc w skuteczny sposób oddziaływać na lokalne obszary społeczne, muszą być wspierane przez samorząd lokalny i jego jednostki organizacyjne.

Demografia

Jednym z głównych problemów demograficznych w Polsce jest zjawisko starzenia się społeczeństwa. Według przewidywań GUS, liczba osób w wieku emerytalnym wzrośnie z niemal 6,5 mln w 2010 do, co najmniej 9.6 mln w 2035 roku. Zgodnie z powyższymi prognozami przewiduje się, iż na terenie Gminy Barcin nastąpi znaczny wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym i dlatego też istnieje konieczność przystosowania istniejącego systemu wsparcia

i pomocy do wzrastających potrzeb w tym względzie. Istotne znaczenie ma nie tylko zakres usług wsparcia i pomocy w funkcjonowaniu codziennym seniorów w środowisku lokalnym, ale także zakres oddziaływania na tę grupę społeczną różnorodnych form aktywizacji społecznej oferowanych przez sektor społeczny.

Wykształcenie mieszkańców

Jednym z ważniejszych czynników określających rozwój społeczeństwa jest stały wzrost poziomu wykształcenia. Obserwowane trendy dążenia dużych grup ludności do podwyższania i uzupełniania wykształcenia pozwalają sądzić, że dane dotyczące wykształcenia z roku na rok będą ulegały znaczącej poprawie. Należy przewidywać, iż znacząca grupa osób młodych i dobrze wykształconych będzie migrowała do dużych i konkurencyjnych aglomeracji miejskich.

Rozwój kapitału społecznego, a dalsze działania

Potencjał społeczny środowiska lokalnego jest z jednym z najważniejszych elementów kształtujących przestrzeń polityki społecznej. Aktywność obywateli koncentrująca się w działaniach organizacji pozarządowych należy wspierać poprzez rozmaite instrumenty, które będą miały wpływ na rozwój osobowy organizacji i szersze ich włączenie w nurt życia publicznego. W tej kwestii należy przypuszczać, iż aktywność społeczna mieszkańców będzie nadal wysoka, a liczba podmiotów organizacji społecznych i inicjatyw obywatelskich będzie funkcjonowała na zbliżonym poziomie. Należy przewidywać również, iż rynek pracy będzie zwiększał się w zakresie tworzenia różnorodnych ofert usług i będzie utrzymywała się dotychczasowa tendencja rozwoju małych firm, a także podmioty zatrudniające największą grupę pracowników w gminie, będą prowadzić swoją działalność na nie mniejszym poziomie zatrudnienia niż obecnie.

Zakłada się, że efektem wprowadzonych działań ujętych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Barcin na lata 2020-2027, będzie ograniczenie zasięgu niekorzystnych zjawisk w życiu społeczności, a także ograniczenie negatywnych skutków tych zjawisk. Prognozuje się również, iż wskazane działania przyczynią się przede wszystkim do wzrostu poczucia bezpieczeństwa mieszkańców i zwiększenia zaufania do służb, w tym w szczególności służb pomocy społecznej.

Prognozy zmian zgodnie z ich kategoriami przedstawia się poniżej w formie tabeli.

Problem społeczny	Prognozowane zmiany
<p>Niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba</p> <p>(problem zdefiniowany i zdiagnozowany w części 4.1 dokumentu)</p>	<p>Podniesienie jakości życia osób z niepełnosprawnościami, ciężko lub przewlekle chorych poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawę dostępności do usług środowiskowych wspierających osoby w bieżącym funkcjonowaniu np. w formie usług opiekuńczych, usług opiekuńczych specjalistycznych, w tym świadczonych w placówkach wsparcia, - zwiększenie form wsparcia np. poprzez wprowadzenie asystenckich usług opiekuńczych, - utrzymanie i rozwój organizacji społecznych działających na rzecz osób i rodzin dotkniętych wskazanym problemem, - pobudzenie zaangażowania osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, - zwiększenie stopnia samodzielności osób z niepełnosprawnościami i osób przewlekle chorych, w tym również poprzez ograniczanie barier architektonicznych, funkcjonalnych i komunikacyjnych, - poprawę dostępności do wsparcia psychologicznego, psychiatrycznego, pedagogicznego lub prawnego, - zwiększenie szans rozwojowych dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, poprzez usługi specjalistyczne, - wspieranie organizacji społecznych działających na rzecz tej grupy, - ograniczenie liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym wynikającym z niepełnosprawności i stanu zdrowia.
<p>Ubóstwo</p> <p>(problem zdefiniowany i zdiagnozowany w części 4.2 dokumentu)</p>	<p>Poprawa warunków życia mieszkańców Gminy i spadek liczby osób i rodzin doświadczających ubóstwa poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie odpowiednich form pomocy i warunków bytowych osobom i rodzinom potrzebującym, - rozszerzenie działań wspierających w tym również w formie pracy socjalnej, co sprzyjać będzie finansowemu usamodzielnieniu się osób i rodzin, - zwiększenie dostępu do rynku pracy poprzez doskonalenie

	<p>metod współpracy podmiotów tego rynku,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wspieranie organizacji społecznych działających na rzecz tej grupy, - ograniczenie liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym wynikającym z ubóstwa.
<p>Bezrobocie</p> <p>(problem zdefiniowany i zdiagnozowany w części 4.3 dokumentu)</p>	<p>Spadek liczby osób bezrobotnych, w szczególności długotrwale bezrobotnych poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wdrażanie mechanizmów aktywizacji zawodowej, - działania nakierowane na wzrost liczby miejsc pracy lokalnego rynku pracy, - zwiększanie szans osób bezrobotnych na zdobycie pracy poprzez odpowiednie dostosowanie ich kwalifikacji do wymagań rynku pracy, - ograniczenie liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym wynikającym z bezrobocia.
<p>Problemy osób starszych</p> <p>(problem zdefiniowany i zdiagnozowany w części 4.4 dokumentu)</p>	<p>Podniesienie jakości życia osób starszych poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych realizowanych w miejscu zamieszkania poprzez wzrost liczby osób zatrudnionych do ich świadczenia, - podnoszenie jakości świadczonych usług poprzez stałe doskonalenie zawodowe osób świadczących te usługi, - utrzymanie dostępu do usług świadczonych w placówkach wsparcia o charakterze dziennym oraz wzrost liczby miejsc wzmoczonej opieki, w formie mieszkań chronionych, - utrzymywanie i wzrost aktywności osób starszych poprzez zapewnienie im dostępności do różnorodnym form aktywizacji i realizacji zainteresowań przez organizacje społeczne (kluby seniora, UTP itp.), - wspieranie organizacji społecznych działających na rzecz tej grupy, - wzrost poczucia bezpieczeństwa i jakości życia osób starszych poprzez stworzenie warunków dostępności do rekreacji, kultury i wypoczynku, - rozwój form wolontariatu oraz usług sąsiedzkich skierowanych

	<p>do osób starszych,</p> <ul style="list-style-type: none"> - ograniczenie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
<p>Uzależnienia</p> <p>(problem zdefiniowany i zdiagnozowany w części 4.5 dokumentu)</p>	<p>Zmniejszenie liczby osób dotkniętych uzależnieniami od substancji psychoaktywnych poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój i utrzymanie form specjalistycznego poradnictwa oraz wsparcia dla osób uzależnionych oraz ich rodzin, - zwiększenie społecznej świadomości o zagrożeniach i skutkach uzależnień, szczególnie wśród dzieci i młodzieży, poprzez działania profilaktyczne i edukacyjne, - rozwój socjoterapeutycznych form wsparcia dzieci i młodzieży np. poprzez utworzenie świetlicy lub prowadzenia zajęć z elementami socjoterapii, w ramach zajęć opiekuńczych i wychowawczych prowadzonych przez jednostki samorządowe, - zmniejszenie innych niekorzystnych zjawisk społecznych będących w powiązaniu z tym problemem, - wspieranie grup samopomocowych działających w obszarze problemów uzależnień, - ograniczenie liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym wynikającym z uzależnień.
<p>Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz problemy dzieci i młodzieży</p> <p>(problem zdefiniowany i zdiagnozowany w części 4.6 dokumentu)</p>	<p>Zmniejszenie liczby rodzin przejawiających problemy w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - udzielanie im wsparcia i pomocy w niezbędnych formach określonych prawem, - podnoszenie wydolności opiekuńczo-wychowawczej rodzin wspieranych przez asystenta rodziny i pracownika socjalnego, - zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy, w szczególności poradnictwa w zakresie problemów opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, - ograniczenie liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej, - zwiększenie poczucia bezpieczeństwa dzieci i młodzieży, w związku z przynależnością do rodziny oraz ograniczenie postaw niedostosowania społecznego dzieci i młodzieży,

	<ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie wsparcia rodzinom w ich funkcjonowaniu, poprzez utrzymanie i rozwój sieci różnorodnych form opieki i zajęć dla dzieci m.in. w świetlicach, klubach zainteresowań itp., - kształtowanie świadomości społecznej o rodzicielstwie i znaczeniu rodziny w rozwoju indywidualnym osób m.in. poprzez kampanie społeczne i prowadzone poradnictwo, - podejmowanie działań promujących znaczenie wspólnego spędzania czasu wolnego rodziców i dzieci, - zwiększenie dostępności dzieciom i młodzieży do pomocy specjalistycznej i działań profilaktycznych, przeciwdziałających różnym zagrożeniom i niedostosowaniu społecznemu, - wspieranie organizacji społecznych działających na rzecz rodzin oraz dzieci i młodzieży.
<p>Przemoc w rodzinie (problem zdefiniowany i zdiagnozowany w części 4.7 dokumentu)</p>	<p>Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz jego skutków poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie społecznej świadomości na temat przemocy w rodzinie oraz dostępnych form pomocy osobom jej doświadczającym, - zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy, w tym terapeutycznej, - zwiększenie skuteczności ofert pomocy i wsparcia adresowanych do osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie, - zmniejszenie liczby zdarzeń przemocy w rodzinie oraz ograniczenie jej skutków poprzez zwiększenie skuteczności rozpoznawania symptomów przemocy przez instytucje i służby określone prawem, - stałe utrzymywanie aktywności służb działających interdyscyplinarnie w zakresie profilaktyki i interwencji w zjawisku przemocy, - zwiększenie poczucia bezpieczeństwa osób i rodzin i poprawa jakości ich życia.

<p>Bezdomność</p> <p>(problem zdefiniowany i zdiagnozowany w części 4.8 dokumentu)</p>	<p>Spadek liczby osób bezdomnych poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - udzielanie im wsparcia i pomocy w niezbędnych formach określonych prawem, - realizowanie działań profilaktyki społecznej oddziałujących na ten problem (uzależnienia, ubóstwo, długotrwałe bezrobocie), - zwiększenie ofert schronienia poprzez utworzenie lokalnej ogrzewalni lub noclegowni, - zwiększenie liczby osób wychodzących z bezdomności poprzez działania wynikające z pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.
---	--

7. 1. Cele główne i operacyjne oraz ich hierarchia, działania oraz wskaźniki

W oparciu o diagnozę oraz opinie wynikające z konsultacji społecznych (w tym również przedstawione w ankietach), analizę SWOT, zespół pracowników MGOPS w Barcinie wytypował następujące obszary problemowe i grupy społeczne wymagające interwencji:

1. osoby i rodziny dotknięte problemem niepełnosprawności, ciężkiej lub długotrwałej choroby;
2. osoby dotknięte ubóstwem, bezrobociem oraz osoby z syndromem wyuczonej bezradności;
3. osoby starsze i niesamodzielne z powodu niepełnosprawności lub stanu zdrowia;
4. osoby i rodziny dotknięte przemocą i bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych lub prowadzenia gospodarstwa domowego;
5. osoby i rodziny dotknięte problemem uzależnień oraz osoby bezdomne i zagrożone bezdomnością.

Dla każdego z wyżej wymienionych obszarów priorytetowych wyznaczono cele strategiczne i operacyjne. Cele te muszą zbliżać realizatorów działań do osiągnięcia stanu rzeczywistości, do jakiej zmierzamy. Stan ten określono w formie wizji oraz misji, które brzmią następująco:

W I Z J A *„Chcemy być: nowoczesnym, wykształconym, zamożnym społeczeństwem patrzącym optymistycznie w przyszłość, dbającym o zdrowie i zrównoważony rozwój, szanującym tradycje, wspierającym przedsiębiorczość i aktywność. Chcemy być bezpieczni, szczęśliwi i realizować marzenia”.*

M I S J A *„Sprawny system pomocy społecznej wspierający osoby i rodziny w dążeniu do poprawy jakości życia”.*

Cel strategiczny I

Podjęmowanie działań zmierzających do ograniczenia i zapobiegania zjawisku wykluczenia społecznego osób z powodu: niepełnosprawności, ciężkiej lub długotrwałej choroby, wieku, ubóstwa i bezrobocia oraz ograniczenie grupy osób z syndromem wyuczzonej bezradności.

Cele operacyjne	Zadania	Spodziewane efekty	Wskaźniki	Odpowiedzialność za realizację i partnerzy
<p>1.1. Wspieranie osób z niepełnosprawnością, długotrwałe lub przewlekle chorych w ich integracji i funkcjonowaniu w środowisku rodzinnym, społecznym i zawodowym.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Utrzymanie i rozwój środowiskowej pomocy społecznej ze szczególnym uwzględnieniem usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych realizowanych zarówno w domu, jak i w ramach pobytu w placówkach wsparcia. - Udzielanie pomocy o charakterze materialnym. - Stałe diagnozowanie potrzeb osób z niepełnosprawnością i ich rodzin. - Realizacja pomocy o charakterze socjalnym, prawnym i psychologicznym. - Zwiększenie dostępności i mobilności środowiskowych usług 	<ul style="list-style-type: none"> - Zabezpieczenie uzasadnionych potrzeb osób z niepełnosprawnością, osób starszych oraz długotrwałe lub ciężko chorych oraz poprawa jakości ich codziennego funkcjonowania rodzinnego i społecznego. - Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego. - Zwiększanie liczby osób z niepełnosprawnością aktywnych zawodowo. - Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego osób. - Ograniczanie grupy osób kierowanych do całodobowych placówek wsparcia i opieki i kosztów z tym związanych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób z niepełnosprawnością, długotrwałe lub ciężko chorych korzystających ze środowiskowych systemów wsparcia. - Liczba osób objętych wsparciem w ramach samorządowej pomocy społecznej. - Środki finansowe przeznaczane na realizację pomocy dla osób dotkniętych tym problemem. - Liczba organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnością - Liczba osób, etatów skierowanych do bezpośredniego świadczenia opieki i usług. - Liczba dostępnych miejsc wsparcia w środowiskowym 	<p>Odpowiedzialni:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Samorząd lokalny Gminy Barcin</i> - <i>Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie</i> <p>Partnerzy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Środowiskowy Dom Samopomocy w Barcinie</i> - <i>Urząd Miejski w Barcinie</i> - <i>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żninie</i> - <i>Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnością</i>

	<p>opiekuńczych, w tym specjalistycznych poprzez stałą profesjonalizację kadry świadczącej usługi i włączenie do nich nowych specjalistów np. asystentów osób niepełnosprawnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podejmowanie działań ograniczających bariery komunikacyjne, funkcjonalne, techniczne i architektoniczne. - Poprawa dostępności do stacjonarnych form wsparcia społecznego realizującego usługi opiekuńcze (miejsca w domach dziennego pobytu, mieszkaniu chronionym, środowiskowym domu samopomocy). - Tworzenie sprzyjających warunków dla działalności organizacji nakierowanych na potrzeby osób i rodzin dotkniętych niepełnosprawnością, ciężką lub długotrwałą chorobą. - Wdrażanie lokalnej 		<p>systemie pomocy (DDP. MCH, ŚDS).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba świadczeń dla osób sprawująca opiekę nad członkiem rodziny będącym osobą z niepełnosprawnością (zasilek dla opiekunów- specjalny zasilek opiekuńczy itp.). - Liczba osób wspartych ze środków PFRON lub innych funduszy celowych. 	
--	--	--	---	--

	<p>polityki zachęcającej pracodawców do zatrudniania osób z niepełnosprawnością oraz tworzenie warunków organizacyjno- prawnych ułatwiających powstawanie podmiotów z obszaru ekonomii społecznej.</p>			
<p>1.2. Realizacja zadań i działań na rzecz ograniczenia skutków ubóstwa i bezrobocia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Stosowanie różnorodnych form pomocy i wsparcia. - Aktywizacja osób bezrobotnych i osób dotkniętych ubóstwem, w celu ograniczenia przyczyn wykluczenia społecznego m.in. poprzez pracę socjalną, kontrakt socjalny. - Realizowanie aktywnych formy walki z bezrobociem (prace publiczne, interwencyjne, staże, kursy, przekwalifikowania, przyuczenie do zawodu, prace społeczno-użyteczne). 	<ul style="list-style-type: none"> - Ograniczenie liczby osób długotrwale bezrobotnych. - Ograniczenie ekonomiczno-społecznych skutków związanych ze wspieraniem osób długotrwale bezrobotnych. - Ograniczenie grupy osób przejawiających postawę bierno -oczekującą (syndrom wyuczonej bezradności). 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób objętych wsparciem oraz formy wsparcia. - Liczba osób i rodzin objętych pracą socjalną w tym objętych kontraktami socjalnymi. - Wysokość środków finansowych adresowanych na pomoc społeczną dla tej grupy oraz aktywne formy walki z bezrobociem. - Liczba organizacji działających na rzecz osób i rodzin objętych ubóstwem. - Liczba osób i rodzin objętych wsparciem organizacji. - Liczba osób 	<p>Odpowiedzialni</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Samorząd lokalny Gminy Barcin</i> - <i>Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie</i> <p>Partnerzy</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Urząd Miejski w Barcinie</i> - <i>Powiatowy Urząd Pracy w Żninie</i> - <i>Organizacje społeczne ukierunkowane w działalności statutowej na problemy ubóstwa i bezrobocia</i>

			<p>aktywizowanych skierowanych do aktywnych form pracy.</p> <p>- Liczba osób usamodzielnionych.</p>	
<p>1.3. Realizacja działań wspierająco - aktywizujących osoby starsze.</p>	<p>- Utrzymywanie i rozwój środowiskowych form wsparcia społecznego zabezpieczające potrzeby osób starszych (miejsca w domach dziennego pobytu, mieszkaniach chronionych świetlicach, centrach usług społecznych, klubach itp.).</p> <p>- Zwiększenie dostępności środowiskowych usług opiekuńczych i specjalistycznych usług świadczonych przez opiekunów środowiskowych.</p> <p>- Realizacja form pomocy o charakterze finansowym oraz materialnym.</p> <p>- Tworzenie warunków organizacyjnych wspierających podmioty aktywizujące osoby starsze (kluby seniora, UTW, Rada Seniorów)</p>	<p>- Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego osób starszych.</p> <p>- Zmniejszenie poczucia osamotnienia i bezsilności osób objętych wsparciem.</p> <p>- Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego.</p> <p>- Zwiększenie wrażliwości i gotowości środowiska lokalnego do działań nakierowanych na obszar problemów osób starszych.</p> <p>- Zmniejszenie liczby osób kierowanych do całodobowych placówek opiekuńczych.</p>	<p>- Liczba osób w wieku poprodukcyjnym.</p> <p>- Liczba osób starszych korzystających z instytucjonalnych form wsparcia.</p> <p>- Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.</p> <p>- Liczba miejsc w palcówkach wsparcia.</p>	<p>Odpowiedzialni:</p> <p>- <i>Samorząd lokalny Gminy Barcin</i></p> <p>- <i>Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie</i></p> <p>Partnerzy:</p> <p>- <i>Urząd Miejski w Barcinie</i></p> <p>- <i>Miejski Dom Kultury w Barcinie</i></p> <p>- <i>Biblioteka Publiczna w Barcinie</i></p> <p>- <i>Organizacje społeczne ukierunkowane w działalność statutowej na aktywizację i integrację osób starszych</i></p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Podejmowanie działań zwiększających wsparcie osób starszych w ramach wolontariatu, usług sąsiedzkich. - Podnoszenie jakości usług przez stałą profesjonalizację i szkolenie kadry realizującej te usługi. - Ograniczenie barier komunikacyjnych ograniczających świadczenie usług osobom potrzebującym. 			
--	---	--	--	--

Cel strategiczny II

Podejmowanie działań wspierających osoby i rodziny w podnoszeniu ich wiedzy i umiejętności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci

Cele operacyjne	Zadania	Spodziewane efekty	Wskaźniki	Odpowiedzialność za realizację
2.1. Wspieranie rodzin przejawiających bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.	<ul style="list-style-type: none"> - Diagnozowanie problemów rodzin i ustalanie planów pomocy. - Udzielanie pomocy o charakterze finansowym, materialnym i w formie poradnictwa. - Kierowanie do rodzin wsparcia specjalistycznego 	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa funkcjonowania rodzin. - Ograniczenie negatywnych skutków niewydolności opiekuńczo – wychowawczych wobec dzieci w wspieranych rodzinach. - Zmniejszenie liczby rodzin 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba zdiagnozowanych rodzin dotkniętych wskazanym problemem. - Liczba zatrudnionych pracowników socjalnych realizujących pracę socjalną. - Liczba zatrudnionych asystentów rodziny. 	<p>Odpowiedzialni:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Samorząd lokalny Gminy Barcin</i> - <i>Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie</i>

	<p>w formie asystentów rodziny.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizowanie pracy socjalnej metodą: indywidualnego przypadku, pracy w grupie oraz metodą organizowania środowiska lokalnego. - Opracowanie i wdrażanie gminnego programu wspierania rodziny. 	<p>dysfunkcyjnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży przejawiających problemy niedostosowania społecznego. - Zmniejszenie liczby koniecznych interwencji prawnych, w formie ustanowienia pieczy zastępczej wobec dzieci i młodzieży. 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba rodzin z ograniczoną władzą rodzicielską. - Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. 	<p>Partnerzy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Szkoły, przedszkola, żłobki funkcjonujące na terenie Gminy Barcin</i> - <i>Powiatowe Centrum Pomocy Społecznej w Żninie</i> - <i>Urząd Miejski w Barcinie</i> - <i>Organizacje społeczne ukierunkowane w działalności statutowej na problemy rodzin</i>
<p>2.2. Podejmowanie działań wspierających rodziców w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zwiększanie dostępności do poradnictwa i pomocy specjalistycznej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Utrzymanie i rozwój instytucji wspierających rodziców w sprawowaniu opieki nad dziećmi (przedszkola, szkoły, świetlice). - Utrzymanie i rozwój poradnictwa w szczególności: psychologicznego, pedagogicznego, socjalnego i prawnego. - Utrzymanie i rozwój form opiekuńczych adresowanych do dzieci i młodzieży m.in. świetlice, kluby, grupy podwórkowe, 	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie dostępności do specjalistów. - Wzrost kompetencji i umiejętności wychowawczych rodziców. - Zwiększanie poczucia bezpieczeństwa wśród dzieci i młodzieży. - Zmniejszanie liczby dzieci i młodzieży przejawiających niedostosowanie i dysfunkcje społeczne. - Wzrost świadomości o znaczeniu rodziny w życiu jednostki. 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba miejsc opiekuńczych dla dzieci w placówkach (żłobki, przedszkola, świetlice itp.). - Liczba dzieci korzystająca z ofert placówek opiekuńczych. - Liczba specjalistów dostępnych w Gminie wspierających rodzinę (np. psycholog i pedagog). - Liczba kampanii społecznych i osób nimi objętych. 	<p>Odpowiedzialni:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Samorząd lokalny Gminy Barcin</i> - <i>Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie</i> <p>Partnerzy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Urząd Miejski w Barcinie</i> - <i>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żninie</i> - <i>Szkoły, przedszkola, żłobki funkcjonujące na terenie gminy Barcin</i>

	<p>Street Walker itp.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prowadzenie kampanii informacyjnych promujących odpowiedzialne rodzicielstwo. 			<ul style="list-style-type: none"> - Instytucje kultury, sportu i rekreacji - Organizacje społeczne ukierunkowane w działalności na kwestie pomocy rodzinom
<p>2.3. Prowadzenie działań modelujących zachowania rodziny, które sprzyjają zacieśnianiu więzi emocjonalnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wykorzystanie mediów, w tym społecznościowych w celach informacyjnych dla przedstawienia ofert kulturalnych, sportowych dostępnych na terenie Gminy Barcin. - Propagowanie stylu życia sprzyjającego zacieśnianiu relacji rodzinnych (moda na bycie razem „rodzic – dziecko”). - Podejmowanie działań promujących oferty i programy wychowawcze realizowane w Gminie przez instytucje np. szkoła rodzica. - Uruchomienie klubów rodzinnych (spotkania i warsztaty ze specjalistami). 	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie liczby rodzin wspólnie spędzających czas wolny i korzystających z lokalnych zasobów kulturalnych i rekreacyjnych Gminy Barcin. - Zwiększenie świadomości rodziców o ich roli w rozwoju dzieci i młodzieży i zapobieganiu przejawom niedostosowania społecznego. - Zmniejszenie negatywnych skutków błędów wychowawczych oddziałujących na sytuację dzieci i młodzieży. 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba imprez i festynów o charakterze rodzinnym. - Liczba uczestników imprez o charakterze rodzinnym. - Liczba programów adresowanych do rodzin. - Liczba wykładów dotyczących problematyki opiekuńczo-wychowawczej 	<p>Odpowiedzialni:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Samorząd lokalny Gminy Barcin - Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie - Szkoły, przedszkola i żłobki funkcjonujące na terenie gminy Barcin - Urząd Miejski w Barcinie - Miejski Dom Kultury w Barcinie - Barciński Ośrodek Sportu i rekreacji - Biblioteka Publiczna w Barcinie

	<ul style="list-style-type: none"> - Animacja, jako metoda pracy w środowisku. - Współpraca podmiotów samorządowych, w celu podnoszenia jakości i skuteczności oddziaływania na rodzinę. 			<p>Partnerzy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Lokalne media (prasa, radio, fora społecznościowe)</i> - <i>Organizacje społeczne ukierunkowane w działalności</i>
<p>Cel strategiczny III</p> <p><i>Ograniczenie zjawiska wykluczenia, marginalizacji osób i rodzin z powodu uzależnień, przemocy, bezdomności</i></p>				
Cele operacyjne	Zadania	Spodziewane efekty	Wskaźniki	Odpowiedzialność za realizację
<p>3.1. Działania profilaktyczne, edukacyjne i naprawcze związane z problemem uzależnień.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Diagnostowanie problemu zjawisk uzależnień. - Opracowanie i wdrażanie gminnych programów profilaktyki uzależnień od alkoholu, narkotyków i innych substancji. - Realizacja programów terapeutycznych. - Udzielanie wsparcia i pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ograniczenie liczby osób doświadczających uzależnień. - Zmniejszenie negatywnych skutków uzależnień. - Zwiększenie efektywności stosowanych form pomocy. - Ograniczenie liczby osób i rodzin doświadczających wykluczenia społecznego. - Zmniejszenie społecznych i finansowych skutków uzależnień. 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób i rodzin dotkniętych problemem uzależnień. - Liczba osób korzystających z terapii. - Liczba osób korzystających z pomocy grup samopomocowych. - Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych. 	<p>Odpowiedzialni:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Samorząd lokalny Gminy Barcin</i> - <i>Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie</i> - <i>Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Barcinie;</i> - <i>Szkoły, przedszkola funkcjonujące na terenie Gminy Barcin</i>

	<ul style="list-style-type: none"> - Wspieranie i rozwój podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom. - Zwiększanie dostępności do terapii uzależnień. - Działania profilaktyczne zapobiegające nowym formom uzależnień (np. Internetu). - Podnoszenie kompetencji służb oddziałujących na problemy uzależnień. 			<p>Partnerzy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Komisariat Policji w Barcinie</i> <i>Urząd Miejski w Barcinie</i> <i>Organizacje społeczne oraz grupy samopomocowe ukierunkowane w działalności na problemy osób uzależnionych ich rodzin.</i>
<p>3.2. Działania profilaktyczne, edukacyjne i naprawcze związane z problemem przemocy w rodzinie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Diagnozowanie problemu zjawiska przemocy w rodzinie. - Opracowanie i wdrażanie gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. - Realizacja programów terapeutycznych. - Udzielanie wsparcia i pomocy osobom i rodzinom doświadczającym przemocy w rodzinie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ograniczenie negatywnych skutków przemocy w rodzinie. - Podniesienie kompetencji osób działających w obszarze przemocy w rodzinie. - Zwiększenie skuteczności udzielanej pomocy ofiarom przemocy. - Zwiększenie liczby sprawców biorących udział w programach korekcyjno – edukacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba niebieskich kart i podjętych interwencji. - Liczba spotkań o tematyce przeciwdziałania przemocy w rodzinie. - Liczba zorganizowanych spotkań i szkoleń dla osób działających w przemocy w rodzinie. - Liczba zrealizowanych programów o tematyce przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 	<p>Odpowiedzialni:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Samorząd lokalny Gminy Barcin</i> - <i>Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie</i> - <i>Zespół Interdyscyplinarny w Barcinie</i> - <i>Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Barcinie</i> <i>Komisariat Policji w Barcinie</i>

	<ul style="list-style-type: none"> - Wspieranie i rozwój podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. - Zwiększanie dostępności do pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. - Zwiększenie wrażliwości społecznej na problem przemocy w rodzinie. - Podnoszenie kompetencji służb oddziaływujących na problem przemocy w rodzinie. - Realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie - Prowadzenie akcji edukacyjnych w zakresie ochrony prawnej ofiar przemocy i dostępnych form pomocy. - Doskonalenie metod współpracy i organizowania pomocy podmiotów 	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa ofiar przemocy w rodzinie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba zorganizowanych kampanii społecznych. - Liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno – edukacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Szkoły, przedszkola funkcjonujące na terenie Gminy Barcin</i> Partnerzy: - <i>Urząd Miejski w Barcinie</i> - <i>Organizacje społeczne ukierunkowane w działalności na wskazany problem</i> - <i>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żninie</i>
--	--	--	---	--

	uczestniczących w działaniach interwencyjnych związanych z występowaniem przemocy w rodzinie.			
3.3. Pomoc osobom dotkniętym problemem bezdomności oraz zagrożonym bezdomnością.	<ul style="list-style-type: none"> - Udzielanie pomocy w formie świadczeń adekwatnych do potrzeb. - Udzielanie pomocy w formie schronienia poprzez skierowania do schronisk dla osób bezdomnych. - Realizacja projektów na rzecz aktywizacji zawodowej i społecznej osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością. - Prowadzenie właściwej polityki mieszkaniowej w zakresie dostępności do mieszkań socjalnych i komunalnych. - Udzielanie wsparcia o charakterze socjalnym osobom bezdomnym i zagrożonym 	<ul style="list-style-type: none"> - Ograniczenie liczby osób bezdomnych. - Zwiększenie skuteczności działań pomocowych na rzecz osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością. - Ograniczenie negatywnych skutków wynikających z bezdomności doprowadzających do stałego wykluczenia i marginalizacji społecznej. - Zmiana społecznych postaw względem problemu bezdomności. 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób bezdomnych. - Liczba osób bezdomnych korzystających ze schronienia. - Liczba lokalnych miejsc wsparcia dla osób bezdomnych. - Liczba podejmowanych działań informacyjnych. - Liczba mieszkań komunalnych i socjalnych. - Wysokość środków finansowych adresowanych na pomoc dla osób bezdomnych. 	<p>Odpowiedzialni:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Samorząd lokalny Gminy Barcin</i> - <i>Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie</i> - <i>Urząd Miejski w Barcinie</i> <p>Partnerzy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Barcinie</i> - <i>Komisariat Policji w Barcinie</i> - <i>Organizacje społeczne ukierunkowane w działalności na wskazany problem.</i>

	<p>bezdomnością.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utworzenie lokalnej noclegowni lub ogrzewalni na terenie Gminy Barcin. - Realizacja pomocy o charakterze socjalnym, prawnym i terapeutycznym na podstawie kontraktów socjalnych oraz indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności. - Prowadzenia akcji informacyjnych i monitorujących zjawisko. - Stworzenie punktu wydawania ciepłych posiłków dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością w Piechcinie. 			
--	--	--	--	--

7.2. Sposób realizacji Strategii

Podmioty realizujące zadania wynikające z pomocy społecznej na terenie Gminy Barcin są zobowiązane do czynnego udziału i współpracy w realizacji założonych celów w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Barcin na lata 2020 – 2027”. Koordynatorem realizacji celów operacyjnych i strategicznych będzie Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie.

Wsparcia i pomocy we wdrażaniu celów można oczekiwać od następujących instytucji i podmiotów działających na terenie Gminy Barcin, a także powiatu żnińskiego:

- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Zespołu Interdyscyplinarnego;
- Komisariatu Policji w Barcinie;
- Urzędu Miejskiego w Barcinie;
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żninie;
- Powiatowego Urzędu Pracy w Żninie;
- placówek kulturalnych i sportowych;
- szkół i placówek oświatowych;
- organizacji pozarządowych.

Współpraca na poziomie Gminy w realizacji założonych celów, będzie się również odbywać na podstawie realizacji programów i projektów wdrażanych przez w/w podmioty tj.:

- Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019 – 2021 i kolejnych programów;
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2019 – 2025 i kolejnych programów;
- Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii przyjmowanych na każdy rok.

Działania określone w dokumencie będą realizowane przez różne podmioty na różnych poziomach, począwszy od samodzielnej realizacji przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie, poprzez współpracę partnerską wynikającą z realizacji statutowych zadań zaangażowanych podmiotów, aż po możliwość zlecenia zadań uprawnionym podmiotom zewnętrznym, zgodnie z trybem określonym w przepisach szczegółowych.

Istotą i koniecznością planowanych i wdrażanych programów i projektów, w określonej w Strategii perspektywie czasowej, musi być wpisywanie się ich w osiąganie celów głównych i celów szczegółowych niniejszego dokumentu. Skutkiem wdrażania tych projektów i programów

musi być przede wszystkim założenie osiągnięcia wizji i misji przyjętej w Strategii.

Bardzo ważną kwestią w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Barcin na lata 2020 – 2027 jest ścisła współpraca Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Barcinie z podmiotami i instytucjami w obszarze pomocy społecznej i polityki społecznej realizowanej przez samorząd lokalny. Dzięki temu zostaną osiągnięte zmiany w obszarze życia społecznego mieszkańców Gminy Barcin, a przede wszystkim zostanie podniesiona, jakość ich życia.

7.3. Źródła finansowania Strategii

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Barcin na lata 2020-2027 są źródła finansowania. Zdefiniowane cele strategiczne i operacyjne, będą w sposób ciągły i systematyczny konkretyzowane i realizowane. Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

1. Środki własne pochodzące z budżetu Gminy;
2. Środki przekazane Gminie z budżetu Państwa;
3. Projekty systemowe i konkursowe w ramach środków rządowych, ministerialnych oraz Unii Europejskiej;
4. Środki pochodzące z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego;
5. Środki z funduszy krajowych, w tym np. PFRON.

Podmioty realizujące zadania określone w Strategii, będą w ramach swoich kompetencji ponosiły koszty realizacji tych zadań, zgodnie z możliwościami finansowymi, w każdym roku obowiązywania Strategii.

7.4. Monitoring i ewaluacja Strategii

Monitorowanie jest mechanizmem kontrolnym, który pozwala ocenić zmiany w obszarach problemowych, a także staje się podstawą dokonywania zmian w postępach realizacji określonych zadań. Proces monitorowania pozwoli na bieżącą ocenę poziomu osiągnięcia celów i będzie podstawą dokonywania ewentualnych zmian, co do metod realizacji oraz podejmowania działań

naprawczych. Monitoring będzie dotyczył realizacji zadań, programów oraz osiągniętych celów i będzie odbywał się za pomocą określonych w dokumencie wskaźników.

Realizacja Strategii będzie monitorowana w oparciu o dane:

1. w obszarze ludności:
 - przyrost naturalny,
 - saldo migracji.
2. z obszaru pomocy społecznej:
 - liczba beneficjentów pomocy społecznej,
 - powody korzystania z pomocy społecznej,
 - formy udzielanej pomocy.
3. z obszaru rynku pracy:
 - liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych,
 - liczba podmiotów działających na lokalnym rynku pracy.
4. z obszaru społecznego:
 - liczba mieszkań socjalnych i komunalnych,
 - liczba miejsc świadczenia usług społecznych i dostępne miejsca w niej,
 - i inne dane niezbędne do analizy i porównań.

Dane do monitoringu pozyskiwane będą z:

- Danych statystycznych GUS,
- Urzędu Miejskiego w Barcinie,
- Miejsko- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Barcinie,
- Komisariatu Policji w Barcinie,
- Powiatowego Urzędu Pracy w Żninie,
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żninie,
- Placówek oświatowych i opiekuńczych z terenu Gminy Barcin,
- Instytucji kultury, sportu i rekreacji,
- Organizacji społecznych i innych w miarę potrzeb.

Monitorowanie umożliwi:

- Bieżącą ocenę realizacji działań i zadań oraz osiągnięcia celów,
- Prognozowanie ewentualnych zmian i warunków realizacji Strategii,
- Dokonanie bieżących korekt, poprawek i zmian w Strategii,

- Podjęcie działań zabezpieczających i naprawczych.

Proces monitorowania będzie prowadzony przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcinie. Monitorowanie będzie odbywało się, co najmniej raz w roku, jeżeli wskaźniki będą dotyczyły danych będących w gestii Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Barcinie, w pozostałych przypadkach w zależności od potrzeb. Dyrektor MGOPS może powołać zespół ds. monitoringu Strategii oraz może zapraszać do prac monitorujących niniejszą Strategię, przedstawiciele instytucji i organizacji, które mają szczególne znaczenie w procesie realizacji zadań określonych do realizacji.

VIII. Podsumowanie i wnioski końcowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Barcin na lata 2020 – 2027 jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Przewidywane sposoby ich realizowania są kontynuacją już istniejącego systemu wsparcia i jednocześnie tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. Z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej strony wskazuje na konieczność rozwiązywania trudnych sytuacji życiowych w taki sposób, aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie ograniczyć skalę problemów i skrócić czas jego trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuacji na lokalnym rynku pracy. Powyższa Strategia przewiduje kontynuację i rozszerzenie form pracy socjalnej, interdyscyplinarną współpracę różnych instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej. ***Zakładane działania mają doprowadzić do życiowego usamodzielnienia się osób i rodzin, do których są kierowane oraz doprowadzić je do integracji ze środowiskiem lokalnym.*** W ramach opracowanej Strategii, przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych. Analiza problemów społecznych, będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, zależnie od możliwości finansowych samorządu i jego jednostek organizacyjnych. Dokument będzie podlegać okresowej weryfikacji i w miarę potrzeb niezbędnej modyfikacji,

wynikającej ze zmieniającej się rzeczywistości społeczno – ekonomicznej lub zidentyfikowaniu nowych potrzeb mieszkańców gminy Barcin lub zmianami legislacyjnymi.

Przyjmuje się w niniejszej Strategii, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- *Dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa. Działania te będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, jak również na ich wszechstronną aktywizację.*
- *Zwiększaniu oddziaływań wspomagających prawidłowe funkcjonowanie osób i rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych.*
- *Podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowo powstających organizacji pozarządowych oraz podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo.*
- *Wspieraniu i rozwijaniu działań ograniczających ubóstwo i długotrwałe bezrobocie.*
- *Wdrażaniu i propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych adresowanych do dzieci, młodzieży i dorosłych.*
- *Realizacji dotychczasowych form pomocy i rozwijaniu nowych form wsparcia adresowanych do osób najbardziej narażonych na wykluczenie społeczne.*
- *Zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, chorych i starszych poprzez dotychczasowe oraz nowe formy usług społecznych.*
- *Podjęwaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, połączonych z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci.*

Tak przyjęte działania zmierzają do osiągnięcia celów strategicznych, będących głównym założeniem niniejszego dokumentu. Realizacja wskazanych zadań powinna przyczynić się do osiągania dobrej jakości życia mieszkańców Gminy Barcin, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją. Należy wskazać, że oczekiwane byłyby także zmiany systemu pomocy społecznej o charakterze legislacyjnym, które polegałyby na odchodzeniu od rozbudowy świadczeń o charakterze finansowym na rzecz zastępowania ich szerokim wachlarzem usług wspierających i aktywizujących różne grupy społeczne, przyczyniając się do ograniczenia zjawiska wyuczonej bezradności, biedy dziedzicznej lub postaw roszczeniowo - oczekujących.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim, którzy uczestniczyli w jego tworzeniu, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w Gminie Barcin. Jednocześnie wyrażają nadzieję, że dokument ten stanie się ważnym elementem zacieśniania współpracy służb pomocy społecznej z instytucjami i organizacjami społecznymi, działającymi w obszarze rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Barcin oraz Powiecie Żnińskim.

Spis tabel i wykresów

<i>Tabela 1: Urodzenia i zgony w latach 2015 – 2018.....</i>	<i>10</i>
<i>Tabela 2: Liczba mieszkańców Gminy Barcin 60+</i>	<i>10</i>
<i>Tabela 3: Przedział wiekowy mieszkańców Gminy Barcin</i>	<i>10</i>
<i>Tabela 4: Działalność gospodarcza w Gminie Barcin</i>	<i>12</i>
<i>Tabela 5: Ilość nadanych numerów porządkowych dla budynków mieszkalnych.....</i>	<i>14</i>
<i>Tabela 6: Liczba osób w Gminie Barcin objętych pomocą społeczną w latach 2016-2019.....</i>	<i>30</i>
<i>Tabela 7: Liczba rodzin i osób w Gminie Barcin objętych pomocą społeczną w 2018 i 2019 roku</i>	<i>30</i>
<i>Tabela 8: Przesłanki uzasadniające przyznanie materialnych form pomocy społecznej 2015 -2019.....</i>	<i>32</i>
<i>Tabela 9: Liczba świadczeń i główne powody udzielenia pomocy na podstawie ustawy o pomocy społecznej w 2018 roku</i>	<i>35</i>
<i>Tabela 10: Główne powody udzielenia pomocy na podstawie ustawy o pomocy społecznej z uwagi na typ rodzin w 2018 roku.....</i>	<i>35</i>
<i>Tabela 11: Struktura rodzin objętych pomocą społeczną w 2018 i 2019 roku.....</i>	<i>36</i>
<i>Tabela 12: Kody określające niepełnosprawność</i>	<i>39</i>
<i>Tabela 13: Liczba osób przewlekle chorych oraz osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy społecznej</i>	<i>39</i>
<i>Tabela 14: Liczba osób przewlekle chorych oraz osób z niepełnosprawnościami korzystających z pomocy społecznej</i>	<i>40</i>
<i>Tabela 15: Liczba osób przewlekle chorych lub ciężko chorych oraz osób z niepełnosprawnościami korzystających z pomocy usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych 2016-2019</i>	<i>41</i>
<i>Tabela 16: Liczba świadczeń zasiłków pielęgnacyjnych w latach 2016 – 2019</i>	<i>41</i>
<i>Tabela 17: Liczba świadczeń specjalnego zasiłku opiekuńczego w latach 2016 – 2019</i>	<i>42</i>
<i>Tabela 18: Liczba świadczeń pielęgnacyjnych w latach 2016 – 2019</i>	<i>43</i>
<i>Tabela 19: Liczba świadczonych godzin specjalistycznych usług opiekuńczych.....</i>	<i>43</i>
<i>Tabela 20: Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych – zadanie własne Gminy Barcin w latach 2016 – 2019.....</i>	<i>44</i>
<i>Tabela 21: Liczba osób w Gminie Barcin objętych pomocą finansową z tytułu ubóstwa.....</i>	<i>46</i>
<i>Tabela 22: Zarejestrowani bezrobotni w Gminie Barcin 2016.....</i>	<i>49</i>
<i>Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Żninie</i>	
<i>Tabela 23: Zarejestrowani bezrobotni w Gminie Barcin 2017....</i>	<i>49</i>
<i>Tabela 24: Zarejestrowani bezrobotni w Gminie Barcin 2018.....</i>	<i>50</i>
<i>Tabela 25: Zarejestrowani bezrobotni według miast i gmin (stan na koniec miesiąca grudzień 2018 roku) .</i>	<i>50</i>
<i>Tabela 26: Osoby bezrobotne pozostające w szczególnej sytuacji na rynku pracy w powiecie żnińskim.....</i>	<i>51</i>
<i>Tabela 27: Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na terenie Gminy Barcin w latach 2016 - 2019 roku.....</i>	<i>53</i>
<i>Tabela 28: Osoby, którym zrealizowano świadczenia w formie usług opiekuńczych (bez uwzględnienia specjalistycznych usług opiekuńczych)</i>	<i>57</i>
<i>Tabela 29: Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy MGOPS Barcin z powodu alkoholizmu.....</i>	<i>60</i>
<i>Tabela 30: Liczba osób z problemem alkoholowym i osób współzależnionych w ramach czynności wykonywanych w Punkcie Informacyjno - Konsultacyjnym w Barcinie.....</i>	<i>62</i>
<i>Tabela 31: Liczba osób z problemem narkotykowym w ramach czynności wykonywanych</i>	<i>64</i>
<i>Tabela 32: Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy MGOPS Barcin na terenie Gminy Barcin.....</i>	<i>65</i>
<i>Tabela 33: Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy MGOPS Barcin na terenie Gminy Barcin, w których odnotowano problem bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego</i>	<i>68</i>

<i>Tabela 34: Liczba rodzin objętych przez MGOPS w Barcinie wsparciem, w formie skierowania do niej asystenta rodziny</i>	<i>69</i>
<i>Tabela 35: Sprawy prowadzone przez Sąd Rejonowy w Szubinie III Wydział Rodzinny i Spraw Nieletnich..</i>	<i>69</i>
<i>Tabela 36: Dane statystyczne w Gminie Barcin dotyczące procedury NK w latach 2013-2019</i>	<i>73</i>
<i>Tabela 37: Instytucje wszczynające procedurę „Niebieska Karty” w latach 2013-2019</i>	<i>73</i>
<i>Tabela 38: Podział rodzajów przemocy domowej w latach 2013-2019.....</i>	<i>74</i>
<i>Tabela 39: Liczba osób bezdomnych objętych pomocą przez MGOPS w Barcinie 2016-2019</i>	<i>75</i>

Uzasadnienie

Zgodnie z przepisami art.16 b ust.1 i 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej do zadań własnych o charakterze obowiązkowym gminy należy m.in. opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Barcin 2020-2027 stanowi załącznik do niniejszej uchwały. Jest najważniejszym dokumentem stanowiącym o realizowanej lokalnej polityce społecznej. Uwzględnia m. in. diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią oraz określa: cele strategiczne projektowanych zmian, kierunki niezbędnych działań, sposoby realizacji strategii oraz jej ramy finansowe i wskaźniki realizacji działań.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów z obszarów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez Gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.